

**T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**EKŞİ SÖZLÜK GİRDİLERİ VE SÖZEL
ETKİLEŞİMLERDE ERGENLİĞİN VE ERGEN
KİMLİĞİNİN SOSYAL İNŞASI**

Ecehan FINDIK

2501120751

TEZ DANIŞMANI

Dr. Öğr. Üyesi Göklem TEKDEMİR YURTDAŞ

İSTANBUL – 2019

T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS
TEZ ONAYI

ÖĞRENCİNİN;

Adı ve Soyadı : ECEHAN FINDIK Numarası : 2501120751
Anabilim Dalı / Anasanat Dalı / Programı : PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI Danışmanı : DR.ÖĞR.ÜYESİ GÖKLEM TEKDEMİR YURTDAŞ
Tez Savunma Tarihi : 30.05.2019 Saati : 09:30
Tez Başlığı : EKŞİ SÖZLÜK GİRDİLERİNDE VE SÖZEL ETKİLEŞİMLERDE ERGENLİĞİN VE ERGEN KİMLİĞİNİN SOSYAL İNŞASI

TEZ SAVUNMA SINAVI, İÜ Lisansüstü Eğitim-Öğretim Yönetmeliği'nin 36. Maddesi uyarınca yapılmış, soruların cevaplarına alınan cevaplar sonunda adayın tezinin KABULÜNE OYBİRLİĞİ / OYÇOKLUĞUYLA karar verilmiştir.

JÜRİ ÜYESİ	İMZA	KANAATI (KABUL / RED / DÜZELTME)
PROF.DR.SEVİM CESUR		Kabul
DR.ÖĞR.ÜYESİ UMUT ŞAH		Kabul
DR.ÖĞR.ÜYESİ GÖKLEM TEKDEMİR YURTDAŞ		Kabul

YEDEK JÜRİ ÜYESİ	İMZA	KANAATI (KABUL / RED / DÜZELTME)
DOÇ.DR.FERZAN CURUN		
DR.ÖĞR.ÜYESİ AYŞE ELİF YAVUZ SEVER		

ÖZ

**EKŞİ SÖZLÜK GİRDİLERİ VE SÖZEL ETKİLEŞİMLERDE ERGENLİĞİN
VE ERGEN KİMLİĞİNİN SOSYAL İNŞASI**

ECEHAN FINDIK

Bu çalışmanın amacı, ergenliğin paylaşılan söylemlerde bir kimlik olarak nasıl kurulduğunu ve kimliğin bu şekillerde kurulma tarzının işlevlerini incelemektir. Bu amaç doğrultusunda verimizi Ekşi Sözlük sitesinde “ergen” başlığı altındaki girdilerden ve yaptığımız odak grup görüşmelerinden topladık ve eleştirel söylemsel psikoloji yaklaşımıyla analiz ettik.

Ekşi Sözlük sitesinde ergen başlığı altında 2001-2018 yılları arasında yazılmış 161 girdi incelenmiştir. Odak grup görüşmeleri üniversite ve lise öğrencileri ile yürütülmüştür. Üniversite öğrencileri ile biri pilot olmak üzere dört grup ile odak grup görüşmesi yapılmıştır. Pilot görüşme dışındaki gruplarda toplam 11 kişi (sekiz kadın, üç erkek) ile görüşülmüştür. Yaşları 19-22 arasındadır. Lise öğrencisi olan katılımcılarla dört görüşme yapılmıştır. Lise grubunda da toplam 12 kişi (beş kız, yedi erkek) ile görüşülmüştür. Yaşları 15-17 arasındadır. Görüşme süreleri 45 dakika ile 1 saat arasında değişmektedir.

Yapılan analizlerde Ekşi Sözlük sitesinde beş repertuar tespit edilmiştir. Bunlar, “Gelişimsel geçiş dönemi”, “Eksiklik–tamamlanmamışlık / Kusur”, “Yaştan bağımsız bir özellik olarak ergenlik”, “Normdışılık” ve “Özlenen ergenlik” repertuarlarıdır.

Odak grubu görüşmelerinde üç repertuar tespit edilmiştir. Bunlar, “Gelişimsel geçiş dönemi”, “Eksiklik–tamamlanmamışlık / Kusur”, Bağlama bağlı yaşanan ergenlik / Yaştan bağımsız bir özellik olarak ergenlik” repertuarlarıdır.

Anahtar Kelimeler: Eleştirel söylemsel psikoloji, ergenlik, ergen kimliği, açıklayıcı repertuarlar, konumlandırma, sosyal inşa, Ekşi Sözlük

ABSTRACT

SOCIAL CONSTRUCTION OF ADOLESCENCE AND ADOLESCENT IDENTITY IN EKSI SOZLUK ENTRIES AND VERBAL INTERACTIONS ECEHAN FINDIK

The aim of this study is to analyze the ways in which adolescence as an identity is constructed in shared discourses and the functions of these constructions. To this purpose, we have gathered our data from the entries under the title “adolescent” on the website “Ekşi Sözlük” which has a participatory dictionary format and focus group discussions. We have analyzed the data with critical discursive psychological approach.

161 entries under the title “adolescent” on Ekşi Sozluk website between the years 2001 and 2018 were analyzed. The focus group discussions were conducted with eleven college students between the ages of 19-22 and twelve high school students between the ages of 15-17. Apart from the pilot group, the total number of groups was seven and the duration of discussions ranged between 45 minutes and an hour.

We have identified five interpretative repertoires in Ekşi Sözlük data. We have named these as “adolescence as a developmental transition stage”, “deficiency - incompleteness/ flaw”, “adolescence as a non-age-related state”, “adolescence as norm violation” and “longed-for adolescence”.

We have identified three interpretative repertoires in focus group discussions. These are “adolescence as a developmental transition stage”, “deficiency - incompleteness/ flaw” and “contextual adolescence / adolescence as a non-age-related state”.

Keywords: critical discursive psychology, adolescence, adolescent identity, interpretative repertoires, positioning, social construction, Ekşi Sozluk

ÖNSÖZ

Bu uzun süreçteki sabrı, yardımı ve sağladığı motivasyon için tez danışmanım Göklem hocama, alışık olmadığım kadar destekleyici bir ortam yaratan Medipol Üniversitesi Psikoloji bölümündeki tüm hocalarıma, yoğun temposu içinde bana vakit ayıran hocam Sevda Numanbayraktaroğlu'na, destekleri ve anlayışları ile daha iyi hissetmemi sağlayan araştırma görevlisi arkadaşlarım Dorukhan Açıl, Elçin Tunçkol, Figen Eroğlu ve Nağme Gör'e, odak grup görüşmelerine katılmaya gönüllü olan sevgili katılımcılara, katılımcıların bir kısmına erişimimi sağlayan sevgili Sena Sezgin'e, psikoloji disiplinine duyduğu saygıyla motivasyonumu artıran abim Bengihan'a, anlayış ve güvenleri için aileme ve bende emeği olan tüm öğretmenlerime, hocalarıma teşekkür ederim.

Değerli yorumları ve katkıları için tez savunma jürimdeki sevgili Sevim hocam ve Umut Şah'a teşekkür ederim.

Basılı ve elektronik kaynaklarından ve çalışma ortamlarından faydalandığım İstanbul Teknik, İstanbul, Boğaziçi ve Bahçeşehir Üniversitesi kütüphaneleri de benim için çok değerli, onlara da teşekkür ediyorum.

İSTANBUL - 2019

ECEHAN FINDIK

İÇİNDEKİLER

ÖZ.....	iii
ABSTRACT.....	iv
ÖNSÖZ.....	v
KISALTMALAR LİSTESİ.....	ix
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

TEORİK ÇERÇEVE

1.1. Ergenliğin Tarihi.....	5
1.2. Kime Ergen Denir.....	6
1.2.1 Psikolojide Gelişimsel Bir Dönem Olarak Ergenlik.....	6
1.2.2 Gelişim Psikolojisine Yöneltilen Eleştiriler.....	10
1.2.3. Sosyal Kimlik Olarak Yaş Kimliği ve Yaşçılık.....	13
1.2.3.1. Kimliğin Özcü ve İnşacı Yaklaşımlarca İncelenmesi.....	13
1.2.3.2. Yaş Kimliği.....	14
1.2.3.2.1. Söylemde Ergenlik.....	15

İKİNCİ BÖLÜM

ÇALIŞMANIN AMACI

Çalışmanın Amacı ve Önemi.....	18
--------------------------------	----

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

3.1. Analiz Çerçevesi.....	19
3.2. Araştırma Verileri.....	21
3.2.1. Ekşi Sözlük Verileri.....	22
3.2.2. Odak Grup Görüşmeleri.....	22
3.3. Verilerin Analizi.....	25

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

ANALİZ SONUÇLARI

4.1. Ekşi Sözlük Analizleri.....	27
----------------------------------	----

4.1.1. Gelişimsel Geçiş Dönemi Olarak Ergenlik Repertuarı.....	27
4.1.1.1. Ergenliğin Aşağılanmasına Karşı Duruş Sergileyenler.....	30
4.1.1.2. Arada Kalmışlık Teması.....	31
4.1.2. Eksiklik–tamamlanmamışlık / Kusur Reperuarı.....	32
4.1.2.1. Kişiliğin Oturmamış Olması.....	35
4.1.2.2. Yanılgı İçindeki Ergen.....	36
4.1.3. Yaştan Bağımsız Bir Özellik Olarak Ergenlik.....	39
4.1.4. Normdışılık Repertuarı.....	41
4.1.4.1. Aşırılık Teması.....	44
4.1.4.2. Toplum Tarafından Eleştirilen, Sindirilen Ergen Teması.....	44
4.1.5. Özlenen Ergenlik Repertuarı.....	45
4.2. Odak Grup Görüşmelerinin Analizi.....	46
4.2.1. Gelişimsel Geçiş Dönemi Olarak Ergenlik Repertuarı.....	46
4.2.1.1. Geçiş Dönemi Repertuarı İçindeki Yetişkin Tasavvurları.....	51
4.2.1.2. “Ergenliği Atlatınca Fark Edilenler” Teması.....	55
4.2.1.3. Problem Teması.....	57
4.2.1.4. Dönem Repertuarı İçinde Cinsiyet Farklılıkları Teması.....	60
4.2.2. Eksiklik–tamamlanmamışlık / Kusur Repertuarı.....	62
4.2.2.1. Yanılgı İçindeki Ergen.....	64
4.2.2.2. Arada Kalmışlık Teması.....	67
4.2.2.3. Kendini Olduğundan Farklı Gösteren Ergen.....	68
4.2.2.4. Yönlendirilmeye Açık Ergen.....	69
4.2.2.5. Ergen Kimliğinin Sağladığı Yararlar Teması.....	71
4.2.3. Bağlama Bağlı Yaşanan Ergenlik / Yaştan Bağımsız Ergenlik Repertuarı.....	72
4.2.3.1. Şimdiki Ergenlerin Farklı Olması Teması.....	75
4.2.3.2. Bağlam Repertuarı İçinde Yetişkin Tasavvurları.....	77
4.2.3.3. Bağlam Repertuarı İçinde Cinsiyet Farklılıkları Teması.....	79
4.2.3.4. Kendi Normunu Oluşturma / Başkasının Normuna Uyma Teması.....	82
4.2.3.5. Ergenlikte Yaşanması Gerekenler Teması.....	82

SONUÇ VE TARTIŞMA	85
KAYNAKÇA	97

KISALTMALAR LİSTESİ

a.e. : Aynı eser

akt. : Aktaran

Bs. : Basım

bkz. : Bakınız

Çev. : Çeviren

Der. : Derleyen

Ed. : Editör

v.d. : ve diğerleri

GİRİŞ

Ergenliğin inşasını incelemek, bilimsel bilgi ile gündelik dilin her ikisiyle de ilgili. Gündelik konuşmalarda bilimsel bilginin izlerini görebileceğimiz gibi, uzmanların konuşmalarında da gündelik dilden izler görebiliriz. Ergen olmaktan ve ergenlikten bahsedilen konuşmalar her zaman gelişim psikolojisinden aşına olduğumuz, belli bir yaş aralığındaki kişileri konu etmiyor. Ergenlik bir metafor olarak da kullanılıyor gibi görünüyor. Ergen kelimesinin gündelik konuşmalarda, atfedildiği kişinin olgunlaşmamış, saçmalayan biri olarak görüldüğü anlamına gelecek şekilde, sıkça şakayla karışık alay ve aşağılama amaçlı kullanımı dikkatimi çekti.

Gündelik konuşmalarda rast geldiğim “ergen” kelimesinin; yazılı ve sosyal medyada da kullanıldığını görmek, (uzman ve uzman olmayan diye ayırabileceğimiz kişilerin ortak kullandığı bir tabir olduğunu görmek) bu kullanımın oldukça yaygın olduğunu ve sahip olduğu anlamın, sosyal etkileşimlerimizde olup biten bir şeye işaret ettiğini düşündürdü. Bunlara dair bazı örnekler vermek istiyorum.

Yeni Şafak gazetesi yazarı İsmail Kılıçarslan, “Türkiye’nin Yeni İdeolojisi: Ergenlik” başlıklı köşe yazısında bir ergenlik tanımı yapıyor (2013):

“Ergenlik derken, 'henüz olgunlaşmamış, duygu durumu da tepkileri de aşırı değişken, takdir edilebilmek için yanıp tutuşan, sadece kendini ve düşüncelerini önemseyen coşkulu birey'i kastediyorum. Yaşı önemli değil bu bireyin. Pekala liseye giden 15 yaşında bir kız olabileceği gibi, Hürriyet Gazetesi'nde köşe yazarlığı yapan 65 yaşında bir birey de olabilir. 'İdeolojik ergen', çeşitli kalıplar ezberliyor ve onları sorgulamayı bir kez olsun aklına getirmeden kendisine bir 'politik konfor' alanı yaratıyor. Bu alan öyle sert kabuklu bir alan ki bıçak vursanız, çekiçle ezseniz kırılmıyor.”

Birikim dergisinin “Buluğ Çağı Virüsü” başlıklı sayısındaki yazılardan da bazı alıntılar yapmak istiyorum:

“İktidar ergen olunca, hele ergen bir erkek olunca “ergenlik” dediğimiz bir çişlik, olmamışlık içeren hoşnutsuzluk halini ifade ediyor. Değişim, duyarlılık, kırılabilirlik, umudun ve karamsarlığın sınırlarında olma, özgürlük arayışı, başka hayat, başka bir dünya hayali aklımıza pek de gelmiyor.” (Erkul, 2013:64)

“..Tam Holden'a yakışan bir ergen beyanattır işte. Hayatı çözmüş, her şeyden emin, yeri geldiğinde her şeye öfkeli.. Temel vasfı otoriter bir talepkarlık. Hiçbir şeyi ve hiç kimseyi istemediğinde bile her şeyi ve aslında herkesi istediğini anladığınız bir çift-dil kullanımı temayülü.” (Türk, 2013:38)

Yukarıda birkaç örneğini gösterdiğim, ergenliğe dair oldukça yaygınlaşmış bir

kullanım var Türkçede. Ergenlik o kadar kapsayıcı bir kavram ki, en başta, herhangi bir yaş sınırlaması olmadan kişileri niteleyebiliyor. Hoşnutsuzluktan sabitfikirliliğe, özerkleşmemiş olmaktan iktidar sahipliğine geniş bir alanı kapsıyor. Hatta toplumsal ölçekte birçok olguyu açıklamakta kullanılıyor.

Ergenliğe dair bu nitelermelerde, ergenliğin nasıl bir şey olduğu yazarlar tarafından net olarak biliniyor. Ergenlik, tanımını yapabildiğimiz, ne olduğunu, nasıl bir şey olduğunu (ve gelecekte ne olacağını) bildiğimiz bir şey. Yine de ergenlik hep aynı anlama gelmiyor. Örneğin yukarıda alıntılanan Deniz Erkul'un yazısında iki ayrı durum olarak anlatılmış. Birincisi, çığlık, olmamışlık içeren hoşnutsuzluk hali, ikincisi de değişim, duyarlılık, kırılma, umudun ve karamsarlığın sınırlarında olma, özgürlük arayışı, başka hayat, başka bir dünya hayali.

Ergenlik, çocukluk gibi "gelişim dönemlerinin" Türkiye toplumunu nitelemek için kullanılmasına başka örnekler de var:

"Gol atamayınca topunu alıp gitmeye kalkan ergenleri hatırlatan bir tavrımız vardır bizim. İnce ayar, adanmışlık, süreklilik bize zul gelir. Meğer ki, hep bizim istediğimiz yöne evrilsin, demokrasiyi kolay içimize sindiremeyişimiz bundandır diye düşünürüm. (...)" (Alatlı, 2014)

Psikanalist Yavuz Erten "Türk toplumunu bir insanı tarif eder gibi tarif etseniz, nasıl bir insan dersiniz bu toplum için" sorusuna yanıt olarak Türk toplumunun ergen birisine benzediğini söylüyor:

"Ergen derim. Yani 13-18 yaş arası özellikler gösteren, yetişkin olmamış, kimliği ve kişiliği ile ilgili bütünleşmeyi sağlayamamış, ben kimim sorusunu hala soramamış, kendinden memnuniyetsiz, güvensiz, bir babamdan kurtulsam diye düşünen, bağımsızlık isteyen, ama kapıdan çıkıp da ilk düştüğü anda neredesiniz, niye bana yardım etmiyorsunuz diye kızan, bağımlılık problemleri olan bir toplum bu". (akt. Atalay, 2013:18)

Yine Türk toplumu ve ergenlik ile bağ kuran psikiyatrist Cem Mumcu'ya göre ise Türkiye'de ergenlik yaşanmamaktadır, yaşandığında da çok geç yaşanmaktadır. Cem Mumcu'nun Türkiye'de ergenliğin sonlandığı yaşın ne olduğu sorusuna yanıtı şöyledir (2014):

"Ben Türkiye'de ergenlik yaşının benim tarif ettiğim anlamda çok geç olduğunu düşünüyorum. Hatta Türkiye'de ergenliğin yaşanmadığını düşünüyorum. Neden yaşanmıyor? Çünkü bizde ergenlik şöyle tarif ediliyor. "Ay benim kızım benimle o dönemde hiç çatışmadı, biz arkadaş gibiyizdir" diyor. "Eyyvah" diyorum ben de çünkü ergenlik bizim yetişkin olma maceramız için gerekli bir dönem. O dönem aynı zamanda iyi bir çatışma dönemidir de, illa kavgalı gürültülü olması gerekmiyor ama

beni alt edecek kendi kafasında. Bazen Esra Erol'u açıyorum, adam 55 yaşında hâlâ ergen. Bizde genelde iki tür insan vardır. Gelmiş 50 yaşına, "Bir kızı beğeniyorum ama annem izin vermez diye korkuyorum" diyor. 52 yaşında lan. Ya da adam 50 yaşında saçını uzatmış, iki küpe takmış, ama bunları kendi arzusu için yapmamış, "Ben bilmem neyim" diye geziyor. Toplumun tersine davranmayı zorunlu görüyor, o da olmamış."

Yukarıdaki alıntılarda benim en ilgimi çeken şeylerden biri de, ergenliğin, bu kadar geniş skaladaki davranışları nitelerken, toplumsal olguları açıklarken başvurulan bir kavram olması.

Bu çalışmayı, gündelik konuşmalardaki ve burada yer verdiğim alıntılar gibi yazılarda bir ergenlik inşası yapıldığı düşüncesine bağlı kalarak yürüttük. Yani ergenliği, insanın doğasında olan, evrensel bir gelişim dönemi, sosyal-tarihsel koşullardan etkilense de bir öze sahip olan bir yaşantı olarak değil, toplumsal bir inşa olarak ele alıyoruz. Bize doğal ve "normal" gelen şeylerin tarihselliğini ve toplumsallığa bağlılığını görmek kolay değil. İnşacı yaklaşımlar, verili kabul ettiğimiz şeylerin de bir tarihinin olduğuna vurgu yapar ve mevcudiyetlerini sürekli inşa ediyor olmalarına bağlar.

Sosyal inşacı paradigmaya yaslanan eleştirel söylemsel psikoloji, normal, doğal kabul ettiğimiz şeyleri normalleştirme / doğallaştırma sürecini inceler ve farklı söylemlerin kimin çıkarına olduğu konusunu irdeler (Edley, 2001). Birine "ergen" dediğimizde, toplumun ergen olduğunu söylediğimizde, hep kendi istediği olsun isteyen ergenlere benzediğimizi söylediğimizde, ergenliği inşa ediyoruz. Bu sırada yaptığımız şey, var olan bir anlama işaret etmek değil, anlamı üretmek. Sosyal inşacılık yaklaşımında anlam, etkileşim içinde üretilir; yani bireysel değil sosyal bir süreçtir. Yukarıdaki alıntıları da bireysel anlam inşalarından çok, toplumsal olarak ürettiğimiz anlamlar olarak görebiliriz.

Şeylere dair anlamları sürekli inşa ettiğimiz fikrinden hareketle, ergen kimliğinin de konuşmalarda sürekli inşa edildiğini söyleyebiliriz. Bu sebeple, bu süreci gözlemleyeceğimiz yer de konuşmalar ve metinlerdir. Bu yüzden sosyal medyada ve düzenlediğim odak grup görüşmelerinde ergen kimliğinin inşa edilme sürecini incelemeyi seçtim. Bu çalışmada, sosyal inşacı perspektife dayanan eleştirel söylemsel psikoloji yöntemini benimseyerek, ergenlik ve ergenler hakkında konuşurken hangi açıklayıcı repertuarlara başvurulduğunu ve nasıl özne konumları

üretildiğini inceledim. Amacım, ergenlik inşasını oluşturan repertuarları saptamak ve bunların hangi işlevleri yerine getirdiğini incelemektir. Repertuar çeşitliliğini tespit etme amacıyla iki farklı mecraada, Ekşi Sözlük ve odak grup görüşmelerinde, ergenliğin nasıl inşa edildiğini karşılaştırdım.

Araştırmanın yöntem ve bulgularını, sosyal inşacılık perspektifiyle, dilsel pratiklerde ergen kimliğinin nasıl kurulduğu ve bu şekilde ne yapıldığını incelemek oluştursa da, tezin literatür taraması kısmında ergenliğin, hem psikoloji içinde hem de dışında farklı perspektiflere göre nasıl tasavvur edildiği ve bu tasavvurlara getirilen eleştirilere yer vermenin gerekli olduğunu düşünüyorum. İlk bakışta görülebileceğinin aksine, ergenliğin “ne” olduğu üzerinde aslında bir görüş birliğinin olmadığını, baskın görüşler olsa da bunlara getirilen eleştirilerin de çok zengin olduğunu belirtmek isterim. Ergenliğin farklı şekillerde ele alınması, farklı ergenlik inşaları olarak okunabilir.

BİRİNCİ BÖLÜM

TEORİK ÇERÇEVE

1.1. ERGENLİĞİN TARİHİ

Çocukluk ve ergenlik gibi doğal kabul ettiğimiz kavramların tarih boyunca değişmiş olduğunu gösteren çalışmaların bulguları oldukça şaşırtıcı olmuştur. Çocukluk tarihini ilk araştıran kişi olan Ariès (1962; akt. James ve Prout, 1997:2) bugün bildiğimiz anlamıyla çocukluk kategorisinin aslında ortaçağ Avrupa'sında mevcut olmadığını, çocukluğun modern bir kurgu olduğunu ortaya atmış ve bu alandaki tartışmayı başlatmıştır (James ve Prout, 1997:2). Ariès (1962), 17. yüzyıla kadar çocukluk diye bir kavramın olmadığını, “minyatür yetişkinlik” ve “yetişkinlik” diye iki dönem olduğunu söyler. Ariès'nin bu iddiasına karşı çıkan, ergenlik döneminin önceki çağlarda da mevcut olduğunu öne süren görüşler de vardır (ör. Keill, 1964; akt. Sercombe, 1996:56; Hanawalt, 1992).

Ariès'nin çalışması ile birlikte “ergenliğin icadından” bahseden çalışmalar artmıştır (Sercombe, 1996:55). Ariès'ye göre, ortaçağda bugün ergenlik dediğimiz kavram yoktu (a.e.). Gençlik, zindelik ve üretkenlikle karakterize olan uzun bir yaşam dönemi idi (a.e.:57). Çocukluk ve diğer yetişkin-öncesi dönemler arasında net sınırlar çizilmiyor; çocukluk, gençlik ve yetişkinlik evreleri kronolojik yaşla değil, aileye bağlılık ve aileden ayrılma ekseninde belirleniyordu (Ariès, 1962; akt. Griffin, 1993).

Ariès (1962) ve Gillis'e (1974) göre (akt. Sercombe, s.58) ergenliğin icadına sebep olan etmenler ekonomik değişimler, bunlara bağlı olarak yasaların değişimi ve ortaçağ ailesinin yıkımı, demografik değişimler ve okulların yaygınlaşmasıdır. Endüstri devrimi öncesi ve sonrasında Avrupa'da yaşa ve yaşam dönemine göre ayrımların nasıl olduğunu inceleyen çalışmalar, ergenliğin tarihsel bağlama göre farklı şekillerde tasavvur edilen, yani bağlamsal olarak anlaşılabilir bir şey olduğu görüşünü güçlendirmiştir.

Bugünkü anlamda ergenlik kavramı Almanya'da, “Bildungsroman” denen, arayış, mücadele ve çözüme ulaşma kısımlarına sahip romantik gençlik edebiyatından doğmuştur (Johnson 1993, akt. Sercombe 1996,s.57). Bu dönemde Almanya'da “yaşlanmış toplumu tekrar canlandıracak yeni değerlere sahip asil gençlik” tasavvuru

ortaya çıkmıştır (Ariès, 1962, akt. a.e.). Sercombe (1996) bu tasavvurun Stanley Hall ve Mannheim’da mevcut olduğunu ve bugünkü ergenlik söyleminin de bir yönünü oluşturduğunu söyler (s.57).

Ergenliğin farklı kültürlerde farklı yaşandığını ve mutlaka zor bir dönem olması gerekmediğini, 1939’da “Coming of Age in Samoa” çalışması ile öne süren antropolog Margaret Mead ergenliğin evrenselliğinin sorgulanmasını ve Stanley Hall’ün biyolojik determinizmine karşı çıkmayı sağlamıştır (akt. Sercombe, 1996, s. 96). Bu çalışma ile gençliğin kültürel bir ürün olduğu düşünölmeye başlanmıştır (a.e.).

Ancak yine de Comaroff ve Comaroff (2005, s.19), batı dünyasında ergenliğin hep tarih ötesi, kültür ötesi bir kavram olarak konuşulduğunu söyler. Malinowski, Mead ve Ariès gibi antropologların ve tarihçilerin, gençliğin, zaman ve mekâna bağlı olarak değiştiğini, evrensel ve hep sabit kalan bir kategori olmadığını göstermelerine rağmen bu fikir kamu söyleminde değişmemiştir (a.e.).

Comaroff ve Comaroff’a göre (2005), gençlik / gençler (youth) evrensel, soyut bir kategori değil, modernitenin bir ürünüdür; gençliği “olgunluğun gerekli ön koşulu ve süresi belirli olmayan şekilde (olgunluğun) ertelenmesi” olarak tanımlayan gelişim modeli modernitede ortaya çıkmıştır.

1.2. KİME ERGEN DENİR?

Ergenlik farklı disiplinlerce üretilen ve araştırılan bir konudur. Gelişim psikolojisi, antropoloji, tarih, sosyal psikoloji, sosyoloji gibi disiplinler ergenliği farklı şekillerde ele almaktadır. Gençlik ve ergenliğe dair kavramları ise en çok psikoloji ve sosyoloji disiplinleri şekillendirmiştir (Griffin, 1993, s. 5). Bu bölümde önce ergenliğin gelişim psikolojisi içinde nasıl ele alındığına, daha sonra eleştirel gelişim psikolojisinin ergenliğe bakışına yer vereceğiz.

1.2.1. Psikolojide Gelişimsel Bir Dönem Olarak Ergenlik

Ergenliği bir evre olarak ilk kez kuramsallaştıran kişi G. Stanley Hall’dur (Arnett, 2006; Bessant ve Watts, 2012). Hall, 1904’te ergenlik üzerine olan iki ciltlik kitabını yayınladı (Arnett, 2006). 1907’de yayınlanan “Youth: Its Education, Regimen and Hygiene” (Gençlik: Eğitimi, İdaresi ve Sağlık Bilgisi) kitabında ergenliği fırtınalı

bir gerginlik dönemi olarak tanımlar. Bu ifade günümüzde de ergenliğin en sık kullanılan tanımlarındandır. Bu dönemde insan ruhundaki en iyi ve en kötü dürtüler birbiriyle savaşıyor, kişi ya çok iyi ya da çok kötü olmaya eğilimlidir (Hall, 1907).

Hall'e göre, herkes ergenlik dönemini yaşar ancak ergenlikteki deneyimler geçici olduğu ve kolayca unutulduğu için bazı insanlar deneyimlerini hatırlamaz (1907). Hall, ergenliği, kişinin yaşamında kritik bir dönem olarak görür; bu dönemde toplumsal roller belirlenir ve değerler, yeni akıl yürütme, bilinçli ve daha olgun kişilerarası ilişkilere girme yeteneklerine bağlı olarak gelişir (Cloutier, 1994).

Psikanalitik teoriler ergenliği, bireyin psikik yaşamındaki değişikliklere odaklanarak açıklar. Yaşanan değişimlerin kaynağı bireyin iç dünyasıdır. Etkileşimlerin ya da sosyal çevrenin, kültürün etkisi olsa da, bunlar kişinin psikik yapısı temel alınarak, ona olan etkileri ile ele alınır. Morss (2002:123) psikanalizden yola çıkarak oluşturulan gelişime dair iddiaların pozitivistliğine dikkat çeker.

Anna Freud (1993) ergenleri çok fazla zıt duyguyu içlerinde barındıran kişiler olarak tanımlar. Bu zıtlıklardan bazıları şöyledir: Ergenler fazlasıyla egoisttirler; aynı zamanda hayatlarının başka hiçbir döneminde de fedakârlık ve kendini adama kapasiteleri bu kadar fazla olmaz. En tutkulu aşk ilişkilerini onlar kurar ve bunları başladıkları gibi bitirebilirler. Bir yandan, kendilerini coşkuyla toplumsal hayatın içine atarlar, diğer yandan yalnızlığa büyük bir ihtiyaç duyarlar. Kendi seçtikleri bir lidere körü körüne bağlılık göstermekle her tür otoriteye isyan etme arasında gidip gelirler. Hem bencil ve maddiyatçıdırlar hem de kibirli bir idealisttirler. Bazen başkalarına karşı sert ve düşüncesiz olurlar ama kendileri çok alıngandırlar. Ruh halleri tasasız bir iyimserlikle koyu bir kötümserlik arasında gidip gelir. Bazen hiç yorulmamacasına bir coşkuyla çalışır, bazen de uyuşuk ve kayıtsızdırlar (Freud, 1993).

Ergenlik dönemindeki kimlik oluşumuyla derinden ilgilenen ilk psikanalist Erik Erikson olmuştur (Kroger, 2004). Günümüzde ergenliğin bir kimlik krizi olarak ele alınması, Erikson'un kuramı ile başlamıştır. Ancak Erikson'un kuramında tek kriz dönemi ergenlik değildir. Tüm evreler, potansiyel olarak krize dönüşebilir (Erikson, 1970; a.e.). Buna rağmen günümüzdeki baskın görüş, yalnızca ergenlik dönemini bir kriz dönemi olarak ele alma eğilimindedir. Kroger (2004), Erikson'un kimliği disiplinlerarası bir şekilde tanımladığını vurgular: biyolojik miras, deneyimin kişisel organizasyonu ve kültürel ortam hep birlikte bireyin benzersiz varlığını oluşturur ve

ona anlam verir. Kimlik, psikososyal bir olgu olarak kökünü bireyden olduğu kadar kültürden de alır (Erikson, 1970; a.e.). Çoğu psikanalitik teorinin kültürel etkilerden azade birey kurgusundan farklı olarak Erikson'un bireyi kültürden etkilenir.

Erikson (1956; akt. Kroger, 2004) insanın psikososyal gelişimini sekiz evrede incelediği kuramında ergenliği, kimlik kazanımı ya da kimlik krizinin yaşandığı dönem olarak tanımlar. Erikson'a göre ergenlik, çocukluğun son ve onu tamamlayan dönemidir. Bu sürecin tamamlanması için bireyin, çocukluk özdeşimlerini aşması ve bunların yerini yeni özdeşimlerin (akranlarla rekabet ve girişkenlikle birlikte kazanılan özdeşimler) alması gereklidir. Bu yeni özdeşimler, artık çocukluktaki oyunculuktan uzaktır. Bunlar, genci ivedilikle seçim yapmaya ve karar almaya zorlar. Gencin güçlü bir kimliğe kavuşması için geçici bir kararsızlık yaşamayı göze alması gerekir (Kroger, 2004). Yaptığı seçimler ve aldığı kararlar vasıtasıyla genç, kendilik tanımını son haline getirerek geri dönüşü olmayan rol örüntülerine, taahhüt ve bağlılıklara yönelir (Erikson, 1956; a.e.). Ergenliğin tamamlanması, bazı yaşantıların sonucu olmaktadır. Erikson'un teorisinde ergenlik kendi kendine, belli bir zaman dilimi sonunda biten bir süreç değildir; sonlanması için çeşitli deneyimlerin yaşanması gereklidir. Yaşantılara verdiği önem, kuramı yalnızca psikolojik olmaktan çıkarır.

Piaget ve Inhelder (1958) çocuk ve ergenlerdeki bilişsel gelişimi incelemiştir. Ergenliği, bilişsel gelişimin bir basamağı olarak ele almışlardır. Ergen, yetişkin rollerine girmeyi öğrenmektedir; kendini yetişkinden daha aşağıda, ondan daha alt seviyede gören çocuğun aksine, ergen kendini yetişkinle eşit görür ve onu kendisiyle aynı düzlemde yargılar. Ergeni çocuktan ayıran, geleceği düşünmesidir. Çocuk şimdide yaşarken o şimdinin ötesine geçer ve kendini olasılıklara adar. Sistemler ve teoriler inşa eder. Kendi düşüncesini analiz eder (Piaget ve Inhelder, 1958:339, 340).

Piaget ve Inhelder (1958:343), bilişsel benmerkezciliği ergenlik dönemine özgü bulur. Onlara göre, benmerkezci düşünce, yetişkin rolünü üstlenmenin bir sonucudur. Egosunu sosyal çevreye uyarlayan ve sosyal çevreyi de egosuna göre düzenleyen ergen, kendi düşüncelerine sınırsız bir güç atfettiği bir evreden geçer. Daha sonra merkezlesme süreciyle benmerkezcilik azalır. Farklı perspektiflerden bakmaya başlamayı içeren bu süreçte ergen gerçekliğe döner ve yetişkinlik böylece başlamış olur.

Yukarıda bahsettiğimiz gelişim psikolojisinin ergenlik kuramları Türkiye'ye de

benzer şekilde girmiştir. Türkiye’deki gelişim psikologlarından Kulaksızoğlu’na (1998:32) göre de “*ergenlik, çocukluk ve yetişkinlik arasında kalan bir ara dönemdir*”. Kulaksızoğlu’nun ergenliği ele alışıının da gelişim psikolojisi kuramlarıyla paralel olduğunu görüyoruz. Ergen daha bağımsız olmak ister ve anne baba bunu kısıtlarsa, gerginleşir, çatışma ortaya çıkabilir (a.e.:79). Ergenin değişimi ve yeni arayışlar içine girmesi, ailedeki güç dengesini sarsar; anne baba, ergenin isteklerine karşı çıkararak eski otorite konumlarını korumaya çalışırlar (a.e.:87). Otoriteye karşı gelen ergen, söz dinlemez, çevresinde sık sık hata bulur. Anne babası genci bazen çocuk, bazen yetişkin olarak görür ve bu durum gençte kimlik karmaşası yaratabilir (a.e.:131). Bu formülasyonda ergenin ebeveynleriyle olan iletişim biçiminin, ergenlik döneminin nasıl yaşandığına etki etmesi, konuyu sosyal psikolojik bir düzleme taşıyor ve bağlama da dikkat çekiyor. Ebeveynlerle yaşanan çatışma kaçınılmaz bir şey olarak görülmemektedir.

Yavuzer (2005) “Gençliği Anlamak” kitabında, ergenliği, yaşamdaki en hızlı gelişim evrelerinden biri olarak tanımlar. Yavuzer de ergenlerin sık sık zıt duygular yaşadığına değinir: ergenin tepkileri genelde abartılıdır, kendi yaşadıklarını daha fazla önemser, fizyolojik değişimlerini sürekli izler, kendini çok sık eleştirir ve davranışlarının dışardan nasıl görüldüğünü düşünür (2005). Bu nitelemelerin de yukarıda değindiğimiz kuramlarla paralel olduğunu görüyoruz.

Gelişimsel sosyal psikolojinin bakış açısı, ergenlik döneminin gelişimsel aşamalarını sosyal bağlam içinde değerlendirerek, görülen değişimlerin aile, arkadaş, kurumlar, toplum gibi sosyal çevrelerle nasıl etkileşime girdiğini anlamamıza yardımcı olur. Durkin, ergenlik döneminin başlangıç ve sonunun tanımlanmasının dahi belirsizlik içermesine ve Hill’in (1993; akt. Durkin, 1995) dediği gibi tek bir kuram altında birleştirilememiş olmasına rağmen, ergenliğin bir değişim dönemi olduğu konusunda uzlaşılabilirliğini söyler. Gelişimsel sosyal psikolojinin perspektifinden bu dönemi ele alan Durkin’e göre (a.e.:520), ergenlik fiziksel, bilişsel, kişisel ve sosyal statüyü de kapsayan birçok dönüşümün yaşandığı bir evredir ve bu faktörler etkileşim halindedir. Yani ergenliğin, etkileşim halindeki pekçok gelişmenin bütünü olarak değerlendirilmeye başladığını söyleyebiliriz.

Hall’un ergenliğe ilişkin “fırtına ve stres” fikrinin popüler kültürün bir parçası olduğunu söyleyen Durkin (a.e.:515), araştırmalara göre ergen nüfusun sadece %5-

10'unun ciddi psikolojik rahatsızlık bildirdiğini belirtir. Kimlik algısı ise ergenliğin önemli bir gelişimsel aşamasıdır; cinsel rol, ırk, meslek, ideoloji gibi kimliğin büyük bileşenleri, anlamlarını sosyal olarak paylaşılan kategorilere göre edinirler (a.e.).

Ergenliğe has görülen yaşantıların sosyal bağlamdan bağımsız yaşanmadığını, bu yüzden sosyal bağlamla etkileşiminin incelenmesi gerektiğini öne süren gelişimsel sosyal psikologlar ergenlikte sosyal biliş gelişimine, kimlik algısına, sorunlu davranışlara etki eden sosyal etmenleri araştırırlar.

Yukarıda değindiğimiz sosyal bağlamın ergenliği etkilediğine dair çalışmalar, yine de tanımları belli, doğal bir gelişimsel süreç olarak ergenlik diye bir dönem tasavvuruna sahip. Nasıl yaşandığı evrensel olmasa da, yaşanıyor oluşu evrensel. Bu açıdan bakıldığında, inşacı yaklaşımlar, anaakım gelişim psikolojisinin varsayımlarını ve yöntemini eleştirmiştir.

1.2.2. Gelişim Psikolojisine Yöneltilen Eleştiriler

Bu bölümde, yukarıda ergenliği nasıl ele aldığına değindiğimiz anaakım gelişim psikolojisinin yöntem ve varsayımlarına getirilen eleştirilerin bazılarında bahsedeceğiz. Bu eleştirilerin dayandığı zemin, kuramların ortaya çıktıkları bağlamların sorgulanması ve kuramlara dair bilginin bu bağlamları da kapsamaması gerektiğinin öne sürülmesidir. Teorilerin, ortaya atıldıkları koşullardan nasıl etkilendiği üzerine yazan Riegel'e (1972; akt. Miller, 2009) göre sosyo-ekonomik koşullar ve bu koşullardaki baskın ideolojiler, gelişimsel teorileri şekillendirir. Riegel'in gelişimsel teorileri sosyal-tarihsel bağlamlarıyla ilişki kurarak incelemesi eleştirel çalışmalara önyak olmuştur (a.e.).

Bu eleştirilerin bir kısmı eleştirel gelişim psikolojisi alanından gelmiştir. Eleştirel gelişim psikolojisi, gelişim psikolojisinin kuram ve yöntemlerini postyapısalcı perspektiften inceleyip eleştirir. Gelişim psikolojisi literatüründe ergenliğin inşası, farklı kuramlar içinde olsa da, hemen hepsi Morss'un (2002) ifade ettiği gibi gelişimselcilğe aittir. Gelişimselcilik, insan yaşamını, kişinin giderek geliştiği, hep daha üst bir basamağa çıktığı, hiyerarşik bir süreç olarak tasavvur eder (a.e.). Gelişimin "doğal" olduğu varsayımı, Morss'a (2002) göre bakım verenlerin emeğini görünmez kılmaktadır. Gelişim, doğal bir süreç değil bir sonuçtur; bu emeği

ve etkileşimi görmezden gelip, buna “doğal gelişim” demek, emeği bağlam dışılaştırmakta ve gelişimi bireyin içinde olup biten bir şeye indirgemektedir (a.e.:157).

Morss’un gelişim psikolojisine diğer bir eleştirisi, kullanılan kiple ilgilidir. Uzmanların geniş zaman kipi kullanması beklenir (a.e.). Geniş zaman kipini kullanmak evrensel bir iddiada bulunmak demektir. Çocukluğun tarihi bu yüzden gelişim psikolojisi için tahrip edicidir çünkü geçmiş zaman kipi kullanır (a.e.:157).

James ve Prout (1997) gelişim psikolojisinin, çocukları başka bir şeyin öncülü olarak incelemek yerine sosyal aktörler olarak incelemesini önerir. Çocuklar zaten toplum ve kültürün bir parçasıdır, bu yüzden başka bir şeyin ilk hali olarak değil kendileri olarak incelenmeleri gerekir (a.e.). Bu eleştiri ergenlik araştırmalarına da getirilebilir.

Ergenliğe dair temsilleri incelediği çalışmasında Griffin’in (1993) ele aldığı veri 1980’li yıllardaki İngiltere ve Amerika kökenli akademik metinlerdir ancak Griffin ergenliğe dair temsilleri anlayabilmek için 1880 yılından başlamak gerektiğini söyler çünkü ergenlik bu tarihte “keşfedilmiştir” (a.e.:11). Griffin’in ergenliğin keşfini tırnak içine almasının sebebi, Hall’ün “*ergenlik üzerine olan iki ciltlik kitabının geç 19. yy batı ideolojilerinin eğitim, cinsellik, aile yaşamı ve istihdam hakkındaki konu, varsayım ve argümanlarını yalnızca bir araya getirmiş*” olmasıdır (a.e.:11-12). Hall’e göre bebeklikten yetişkinliğe kadar olan evrelerin her biri bir öncekinden daha üst bir evrimsel basamaktır. Bebeklik, çocukluk ve ergenlik tarih öncesi kültürlerle ve ilkel topluluklara benzer (a.e.:16).

Griffin (1993) 1980’li yıllarda psikoloji, sosyoloji, eğitim, kültürel çalışmalar ve sosyal hizmet gibi alanlarda yapılan gençlik araştırmalarını iki farklı söylemsel alan olarak ikiye ayırır: anaakım ve radikal perspektifler.

“Anaakım perspektif pozitivist, görgül ve muhafazakârdır; kendini apolitik ve nesnel bir proje olarak sunar. Genç insanları çeşitli ‘sosyal sorunların’ hem kaynağı hem de mağdurları olarak görerek inceleme eğilimindedir; belirli olguların sebebini ararken mağduru-suçlayıcı savları benimser. Radikal perspektif araştırmayı bilinçli bir politik proje olarak görüp farklı sorular sorarken yapısal ve postyapısal analizleri benimsemeye ve gençlerle ‘sosyal sorunlar’ arasındaki ilişkiyi yapıbozumuna uğratmaya eğilimlidir.” (a.e.:3)

Gençliğe dair teorilere eleştirel bir bakış getiren Gabriel (2013) bu teorilerin çelişkilerini ortaya koymayı amaçlar. Dikkat çektiği çelişki barındıran noktalardan ilki, gençlerin hem tam olarak gelişmedikleri için yetersizliklerinin olmasının beklenmesi hem de sorumluluk sahibi olmalarının beklenmesidir. Yani genç, hem yetersiz olduğu için yetişkinlerin rehberliğine ihtiyaç duyan hem de kuraldışı bir davranışta bulunursa da cezalandırılabilir, yani kurala uygun davranma sorumluluğunun verilebildiği bir kişidir. Gabriel, gençlik söylemlerinin bu gibi çelişkiler barındırdığını söyler (2013). Başka bir çelişki, gençliğin hem yetişkinlik gibi ayrı bir yaşam evresi olarak ele alınması hem de yetişkinlikten farklı olarak, başka bir şeye dönüşecek olma (becoming) durumunu da kapsamasıdır.

Gelişim psikolojisinin dayandığı paradigmayı gelişimsel paradigma olarak adlandıran ve bu paradigmanın ergenlik söylemini nasıl kurduğunu anlatan Gabriel'e (2013) göre gelişimsel yaklaşımların gençliği "*fizyolojik gelişim zeminine oturtması*" ve "*doğal ve kaçınılmaz*" bir süreç olarak tasvir etmesinin sonucu gençler "*masumiyet, eksiklik ve incinebilirlik*" ekseninde konuşulur. Gabriel (2013), bu yaklaşıma önemli bir eleştiri getirir: "*Gelişimsel perspektif tasvir ettiği gelişimsel sürecin toplumsal olarak belirlenmiş anlamını hesaba katmaz*". Gelişimsel paradigmanın sosyal bağlamı göz ardı ettiği en çok eleştirilen noktalardan biridir.

Eleştirel gençlik çalışmaları, gençliği anlamak için farklı metodolojilere ihtiyaç olduğunu söyler. Önerileri; açık uçlu sorular sormak, gençlerin sormasına imkân vermek, önyargılarla hareket etmemektir. Bu eleştirel yaklaşım genç ve yetişkin olmaya dair yeni kavramlar, teoriler ve yöntemler ortaya koymaya çalışmıştır (Flacks, 2007:60). Bu alanda çalışan Raby (2007) de bağlamsal bilgiyi göz ardı etmeyi eleştirir. Spesifik bağlamları göz ardı eden gelişimsel yaklaşımda, kültürel, bireysel vb. alanlardaki spesifik noktalar göz ardı edilir ve yaşantılar dataya indirgenir. Raby'nin değindiği bir diğer sorun gelişimsel yaklaşımın, yetişkinin gençleri anlayabileceği kabulüdür (Raby, 2007:41). Bu kabul, yetişkinlerin daha rasyonel oluşu, dolayısıyla "*doğruları*" bulabilecekleri varsayımına dayanır. Raby, araştırmacıların gençleri anlayabilmesinin yollarını sorar ve bazı öneriler sunar (2007). Yazar şöyle sorular yöneltir: Araştırmacılar "*büyümeyi bitirmiş yetişkin*" konumunda olmadan gençleri anlayabilir mi? Bunun yolları ne olabilir? Gelişimsel bulgular tamamen göz ardı mı edilmeli? Kültür ve eşitsizlik yetişkin ve genç arasında başka mesafeler oluşturur mu?

Fraser (2004; akt. Raby, 2007) araştırmacının hiçbir varsayıma sahip olmaması gerektiğini belirtir. Diğer bir öneri, gelişimsel yaklaşıma ayrıntılı plan (blueprint) olarak değil esnek bir rehber olarak başvurmaktır.

Ergenliğin gelişim psikolojisinde nasıl ele alındığına ve gelişimsel yaklaşımlara yöneltelen eleştirilere değindikten sonra, sonraki bölümde bir yaş kimliği olarak ergenliğin anaakım ve eleştirel sosyal psikolojide konu edilişinden bahsedeceğiz.

1.2.3. Sosyal Kimlik Olarak Yaş Kimliği ve Yaşcılık

1.2.3.1. Kimliğin özcü ve İnşacı Yaklaşımlarca İncelenmesi

zc yaklaşımlara göre, kimlik içimizde bulunan, gizli, sabit, bütünlüklü, bilişsel ve psişik bir olgudur (Benwell ve Stokoe, 2006). Bu yaklaşımlar, “*kişinin içinde bir yerde saklı kalmış ‘gerçek’ kimliğinin ortaya çıkabileceğini düşünmeyi mümkün kılar*” (Benwell ve Stokoe, 2006).

İnşacı yaklaşımlar ise kimlik kategorilerini sabit, bireylere ait ve tekil olarak tanımlayan özcü açıklamaları reddeder ve kimliği akışkan, dinamik ve yer değiştiren bir süreç olarak tanımlar (Benwell ve Stokoe, 2006). Buna ek olarak kavramların insanların kafasının içinde, zihinlerinde üretilmesi değil, dilde, etkileşim içinde üretilmesi söz konusudur. Kimlik zihinlerin içinde değil, söylemde vuku bulur. Kimlik, gündelik konuşmalarda inşa edilir, canlandırılır, üretilir (Benwell ve Stokoe, s.49). Kimliğimizi şekillendiren söylemler yapabileceklerimiz ve yapmamız gerekenleri de ima eder (Burr, 1995). Yani eylemlerimiz kimliklerimize ve bu kimlikleri üreten söylemlere bağlıdır.

Potter ve Wetherell (1987), söylem analizine dayanan, eleştirel sosyal psikoloji adını verdikleri yeni yaklaşımın perspektifinden bakarak, anaakım sosyal psikolojinin tutum, önyargı, kalıpyargı gibi kavramlarına önemli eleştiriler getirir. İnsanlara belirli bir konudaki tutumlarının ne olduğu sorulduğunda, kişiler önce kendi tanımlarını yapıp, sonra değerlendirmelerini, görüşlerini sunarlar. Görüşleri sorulan kişilerin konuya dair aynı tanımı yaptığu varsayımıyla hareket edip bu görüşleri karşılaştıran tutum araştırmacıları, tanımlardaki farklılığı (ve aynı kişinin farklı bağımlarda farklı tanımlar yapacağını) göz ardı etmektedir (Potter ve Wetherell, 1987:51).

Bir kimliğe dair önyargı, kalıpyargı kavramları da gerçekliğin arpıtıldığu

varsayımına sahiptir. Sanki dışarıda, nesnel olarak tanımlayabileceğimiz, gerçek anlamını bilebileceğimiz kimlikler vardır. Eleştirel sosyal psikolojiye göre kimliklerin nesnel bir tanımı yoktur. Bu tanımlar, konuşan kişiye ve bağlama göre sürekli farklı şekillerde inşa edilir (Potter ve Wetherell, 1987:53).

Sosyal kimlikleri oluşturan kategorilerin en başında cinsiyet, yaş, etnisite, meslek ve sınıf gelir. Yukarıda bahsettiğimiz özcü ve inşacı yaklaşımların bu kimlikleri inceleme biçimleri de farklıdır. Sonraki bölümde yaş kimliklerine ve bu konuda yapılan çalışmaları ele alacağız.

1.2.3.2. Yaş Kimliği

Yaş; cinsiyet, etnik köken gibi etmenlerle birlikte kişileri kategorize ettiğimiz birincil boyutlardan biridir (North ve Fiske, 2012). Yaş kategorileri ve yaşlılık gibi konular pozitivist sosyal psikoloji içinde çalışılırken, yaş kimliklerinin söylemde üretilmesi de sosyal inşacı yaklaşıma sahip sosyal psikologlar tarafından çalışılır. Ergenlik, gençlik, yaşlılık gibi kimlikler özcü yaklaşımlarca söylem-öncesi tasavvur edilir, yani zaten kişide var olan, bağlamdan etkilenmeyen, sabit aidiyetlerdir bunlar. Anaakım psikolojide, örneğin sosyal kimlik teorisine dayanan çalışmalarda, yaş kimliklerinin ele alınması da bu varsayıma dayalıdır (Benwell ve Stokoe, 2006:25).

Yaşlılık kavramını Robert N. Butler 1969 yılında ortaya koymuştur (Bratt vd., 2018). Butler'a göre *“yaşlılık, yaşlanma süreci ve yaşlanan insanlara yönelik inançlar, kalıpyargılar ve önyargılar bütünüdür”* (a.e.).

Yaşlılık, gençlerden ziyade daha çok yaşlılara karşı yapılan ayrımcılık olarak ele alınmıştır (Levy & Macdonald, 2016; akt. Bratt vd., 2018; North ve Fiske, 2012). Gençlere yönelik ayrımcılık daha çok iş yeri bağlamını inceleyen çalışmalarda tespit edilmiştir (North ve Fiske, 2012). Loretto, Duncan ve White'ın (2000) çalışmasında, daha genç çalışanların en az %25'i, işyerinde yaş ayrımcılığına uğradıklarını belirtmiştir (akt. North ve Fiske, 2012).

Garstka vd. (2004) genç (17-27 yaş arası) ve yaşlı (64 yaş üzeri) yetişkinlerin algıladıkları yaş ayrımcılığını karşılaştırmıştır. İki grup da kendini orta yaşlı yetişkinlerden daha alt statüde görmekte ancak algılanan yaş ayrımcılığı yaşlılarda psikolojik sağlığa olumsuz etki ve iç grup ile daha fazla özdeşleşmeyle ilişkili

bulunurken, gençlerin algıladığı yaş ayrımcılığı, ne psikolojik sağlıklarıyla ne de iç grup özdeşleşmeleriyle ilişkili bulunmuştur. Yazarlar bunun sebebini, gençlerin yaş kategorisinin geçirmen oluşu ile açıklamaktadır; yani gençlerin, gelecekte ayrımcılığa uğramayacakları yaş statüsüne erişecekleri için hâlihazırda algıladıkları ayrımcılıktan olumsuz etkilenmedikleri düşünülmektedir.

1.2.3.2.1. Söylemde Ergenlik

Söylemsel yaklaşıma göre sosyal kimlikleri oluşturan cinsiyet, etnisite ve yaş gibi kategoriler, kendimizi toplumda konumlandırmamızı sağlayan faktörlerdir (Peccei, 1999:114). Tüm bu faktörler dili kullanımımızı şekillendirir çünkü her biri, kurduğumuz ilişkilerin sınırlarını belirleyen repertuarları beraberinde getirir. Farklı yaş gruplarının dili kullanımındaki farklılıklar çeşitli araştırmalara konu olmuştur (a.e.). Farklı yaş gruplarının dili farklı kullanmasının yanı sıra, bu yaş grupları dilde farklı temsillere sahiptir. Sıfatları farklı yaş gruplarına ait görebiliriz; örneğin bilge, asil, aksi kelimelerini yaşlılar için; gülbüz, sevimli, yaramaz kelimelerini küçük çocuklar için kullanırız (a.e.:120).

Yaşa dair söylemler kişileri hayatlarının farklı dönemlerinde farklı temsil eder (Burr, 1995). Alternatif söylemler olsa da yaşlılık söylemi genellikle kayıp, gerileme ve gelişmenin yokluğuyla, gençlik ise ilerleme süreci, gelişim, kimlik krizi yaşanan bir dönem ya da itaatsizlik olarak tasvir edilir (a.e.). Kimlik, başka hangi kimliklerle yan yana geldiğine bağlı olarak farklı söylemlerden etkilenir. Örneğin siyahi, işçi sınıfı mensubu, işsiz ve erkek olan bir genci inşa eden söylemlerin, beyaz, orta sınıf mensubu, çalışan bir kadını inşa eden söylemlerden farklı olacağı beklenebilir (a.e.).

Kimlikler söylemsel olarak iki biçimde ele alınabilir; kimliğin etkileşim içinde söylemsel bir performans olması açısından ya da kimlik üzerinde düzenleyici güce sahip olan tarihsel yapıların incelenmesi ile (Benwell ve Stokoe, s. 29). Yazarlara göre ikinci yaklaşımda öznenin herhangi bir failliğinin olup olmadığı ise tartışılan bir konudur.

Lesko (2012), ergenliğin nasıl kavrandığının tarih boyu değiştiğini söyler. Modern, bilimsel ergenliğin bir söylem olarak nasıl üretildiğini postyapısalcı bakış açısıyla inceleyen Lesko (2012), ergenlere dair dört temsilden bahseder. Ergenlerin

“*şüpheli götürmez*” özellikleri şunlardır: reşit olarak yetişkinliğe dahil olurlar, dalgalanan hormonlar tarafından yönetilirler, akran odaklıdır ve yaş tarafından imlenirler. Lesko, ergenliğin doğası olarak görülen bu temsillerin tarihsel süreçte nasıl ortaya çıktığını ve neye hizmet ettiğini incelemiştir. Lesko (2012) analizinde ergenliğin batı dünyasındaki inşasının, eşzamanlı biçimde vatandaşlığın merkezi olarak beyaz olmanın ve erilliğin inşası olduğunu belirtir. Bir diğer analiz bulgusuna göre, ergenin “kimlik krizi” sosyal bir kökene sahiptir ve pasif ve bekleyen bir “büyüme” modunda üretilir (a.e.:110).

Lesko’nun, analizi doğrultusunda vardığı sonuç; ergenlerin sorunlarını, özelliklerini ve ihtiyaçlarını konuşmanın, üretken, rasyonel ve bağımsız yetişkinlere dair sosyal beklentilerden konuşmayı sağladığıdır (1996). Yetişkin olmak, tutarlı kimliği ve duygusal kontrolü olan bütünlüklü bir insan olmak anlamına gelir. Yetişkin olmayı bütünlüklü ve uyumlu bir kimliğe ve duygularını kontrol etme becerisine sahip olmak şeklinde tarif etmek, cinsiyet, ırk ve sınıfa özgü bir gelişimin sonucunu evrensel ve yansızmış gibi sunmaktır (Henriques ve diğ. 1984; akt. Lesko 1996).

Türkiye’de ergenliği söylemsel olarak inceleyen çok fazla çalışma bulunmamaktadır. Neyzi (2001), 1923-50; 1950-80 ve 80 sonrası olmak üzere 3 dönemde Türkiye’de kamusal söylemde gençliğin inşasını incelemiştir. Bu analize göre, 1923-1950 yılları arasındaki dönemde rejim, cumhuriyet değerlerine sahip yeni bir insan yaratmak istediği için gençler önem kazanmıştır. 1950-80 yılları arasında gençlik söylemi “*öncüden asiye*” doğru değişmiştir. Bu dönemde gençlerin, özellikle üniversite öğrencilerinin politik olarak iki ayrı kampa ayrılması söz konusudur. Kamusal söylemde gençler “*milli çıkarlara tehdit*” olarak görülmüştür. 80 sonrası dönemde ise gençler apolitik, köşeyi dönmeye çalışan kişiler olarak inşa edilmişlerdir (a.e.).

Neyzi’nin bu araştırma kapsamında görüşme yaptığı gençler, özellikle önceki nesillerle karşılaştırılıp, eksikleriyle tanımlandıklarını hissettiklerini belirtmişlerdir (2001).

Öztan (2013) Osmanlı döneminde ve cumhuriyetin ilk yıllarında Türkiye’de çocukluğun bir politik inşa olarak hangi söylemlerle kurulduğunu incelemiştir. Lesko’nun (2012) araştırmasındaki, 20. yüzyılın başında Amerika’da ergenliğin inşasında önemli bir etmen olan vatandaşlık bilinci oluşturma amacına benzer şekilde,

cumhuriyet döneminde Türkiye’de çocuk, ulus devletin ihtiyaç duyduğu yurttaş olarak kimlik kazanmaktadır (Özta, 2013). “Cumhuriyet çocuğu”, ders kitaplarında doğuştan asil, şerefli, kahraman, fedakâr Türk çocuğu olarak betimlenmektedir (a.e.:77-78). Bu çalışmada ise ergenliğin ve ergen kimliğinin bugünkü gündelik dildeki inşasına odaklanıyoruz.

İKİNCİ BÖLÜM

ÇALIŞMANIN AMACI

ÇALIŞMANIN AMACI VE ÖNEMİ

Bu çalışmanın amacı, ergenliğin paylaşılan söylemlerde bir kimlik olarak nasıl kurulduğunu ve kimliğin bu şekillerde kurulma tarzının işlevlerini incelemektir. Bu amaç doğrultusunda seçtiğimiz veriler, araştırmacının etkisinin olmadığı, bu açıdan “doğal” kabul edilebilecek katılımcı sözlük sitesi olan Ekşisözlük’te ergen başlığı altında yazılanlar ve yaptığımız odak grup görüşmelerinde etkileşim içinde ergenliğin söylemsel düzlemde açıklanma biçimleridir.

Bu çalışmanın uygulanmasındaki zorluk, ergenliği kişilerde sabit bulunan bir kimlik olarak ele almadan, bu varsayıma dayanmadan, ergenliğin hangi söylemsel pratiklerle konuşulduğunu incelemektir. Bu araştırma, bunu gerçekleştirmeyi amaçlıyor.

Bu çalışma, daha çok gelişim psikolojisinin ve eğitim bilimlerinin incelediği, kişinin belli bir yaş aralığında sahip olduğu sabit bir kimlik ve beraberinde gelen biyolojik ve psikolojik değişimler üzerinden incelenen bir konu olan ergenliği, dili kullanırken inşa ettiğimiz varsayımıyla inceleyerek, konuyu farklı bir biçimde ele alan bir çalışmadır. Türkiye’de ergenlik konusunu günlük dil kullanımı içinde, başka bir kişilerarası tanımlama biçimi olarak işlev görmesi bağlamında inceleyen bir başka araştırmaya rastlanmamıştır. Bu anlamda bu çalışma orijinal niteliktedir. Ayrıca bilimsel söylemin gündelik konuşmalara ve gündelik konuşmanın da uzmanların söylemlerine girdiğine işaret edebilecek çalışmalara bir katkıda bulunabilmesi açısından bu çalışmanın katkısının önemli olacağını düşünüyoruz.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

3.1. ANALİZ ÇERÇEVESİ

Söylem analizi çalışmalarının dili ele alışları pozitivist çalışmalardan daha farklıdır (Taylor, 2001). Pozitivist çalışmalar, dili, bir şey hakkında bilgi veren bir kaynak olarak görür. Söylem analizi çalışmaları ise, dilin yansıtıcı (bir şey hakkında bilgi veren) işlevinin yanı sıra, gerçekliği kurucu işlevi olduğunu savunur. Bu yüzden dili nötr, bilgiyi karşı tarafa transfer eden bir araç olarak görmez. Dilin kurucu olması demek, anlamların yaratıldığı mecra olması demektir. Dilin nasıl kullanıldığı, yerine getirdiği işlevlerle anlaşılır. Bu işlevler, çeşitli eylemlerdir: reddetmek, onaylamak, sorgulamak, ikna etmek vb. Söylem analistleri, dil ile gerçekleştirilen bu eylemleri incelerler. Dilin kullanılması her zaman bağlama gömüktür; bu eylemleri bağlamlarından soyutlayarak anlayamayız.

Geleneksel sosyal psikolojinin yöntem ve varsayımlarından uzaklaşan ve dili inceleyen yeni bir sosyal psikoloji şu üç maddeye odaklanır (Potter vd.,1990:207-8):

1. Dilin işleve yönelikliği incelemek
2. Bu işleve yönelikliği sağlayan inşa süreçlerini incelemek
3. İşleve yönelik olmanın getirdiği değişkenliğin farkında olmak

Geleneksel (pozitivist) sosyal psikoloji, (özellikle tutum araştırmaları) insanların konuşmalarını, alta yatan tutumlarının bir yansıması olarak görür (Potter ve Wetherell, 1987:174). Bir kişinin tutumu bellidir ve zaman içinde görece sabittir. Söylem analistleri konuşmaya bu gözle bakmaz. Onlar, konuşmanın, konuşmacı için bir işlev yerine getirdiğine inanır. Bu işlev de farklı bağlamlarda farklı olacağından, konuşmalarda değişkenlik (variability) olur. Kişinin ifadesi, bir işlev yerine getirmektedir. İfade, yalnızca kişinin zihnindeki tutumunu yansıtan bir şey değildir (Potter ve Wetherell, 1987:174).

Açıklayıcı repertuarlar; olaylar, durumlar, çeşitli olgulardan bahsederken kullandığımız ifadeler bütünüdür (a.e.). Her repertuar belirli metaforlar ve dilin belirli bir biçimde kullanılma tarzı etrafında şekillenir. Açıklayıcı repertuarlar anaakım sosyal psikolojinin incelediği tutum, inançlar ve atıflar gibi olguları sistematik biçimde

inceler (a.e.). Potter ve Wetherell'in (a.e.:149) açıklayıcı repertuarın bir avantajı olarak vurguladıkları fark şudur: Bir olguyu incelerken, geleneksel sosyal psikolojinin yaptığının aksine, herhangi bir grubun sınırlarını belirlemeye gerek yoktur. Başka bir özelliği ise bilişsel psikoloji bilgisine başvurmamasıdır (1987).

Söylem analizinin tamamlanması için açıklayıcı repertuarları tespit etmek, nasıl kullanıldıklarını ve hangi işlevi yerine getirdiklerini incelemek ve ortaya çıkardıkları sorunların ne olduğuna bakmak gereklidir (a.e.). Açıklayıcı repertuarlara başvurduğumuzda bazen çelişkiler ortaya çıkabilir (a.e.). Bir repertuarın inşa ettiği anlam, diğerinkiyle uyumsuzluk gösterebilir. Böyle durumlarda bir "retorik alet" (rhetorical device) kullanıp, çelişkili durumun üstesinden gelebiliriz; daha doğrusu bu alet, her iki repertuara da başvurabilmemizi sağlar. Retorik alete başvurmak, araştırmacının tespit ettiği açıklayıcı repertuarların birbirinden ayrı iki repertuar olduğunu destekleyen bir bulgudur aynı zamanda. Çelişen iki repertuarın beraber kullanılmasının yarattığı sorun, retorik alet ile çözülür.

Repertuarların kullanımı bir sosyal grupta sınırlı değildir, pekçok farklı gruptan insan aynı repertuarlara başvurabilir (a.e.:156). Bu sayede, araştırmacının belli bir gruba ait olan katılımcıları bulmasına gerek yoktur; zaten sabit gruplardan da söz edemeyiz.

Eleştirel söylemsel psikoloji perspektifiyle veriyi analiz ederken önce değişkenliğe bakılır. Gündelik konuşmalarda bireylerin konuşmalarında değişkenlik olması beklenen birşeydir (Wetherell ve Potter, 1988:174). Ayrıca işlevi anlamamıza da değişkenlik yardımcı olur (a.e.). İncelediğimiz birim birey değil, söylemsel düzenliliklerdir (a.e.:177). Bunlara patern de diyebiliriz (Taylor, 2001:6).

Konulandırma analizi, kimliğin sosyal olarak inşa edildiğini kabul eder ve kimliğin üretimini sağlayan dilsel ve sosyal süreçleri anlamaya çalışır (De Fina, Schiffrin ve Bamberg, 2006:7). Davies ve Harré (1990), konulandırma kavramını, rol kavramının yerine önerir. Konum, statik olan role göre daha çeşitli ve değişkendir çünkü sosyal etkileşim boyunca konumlar değişim halindedir. Konulandırma teorisinde, Davies ve Harré'nin kişi tasavvurlarını anlamamız için önemli bir nokta şudur ki, kişi sosyal etkileşim boyunca sabit kalan biri değildir; etkileşime girdiği haliyle o etkileşimden çıkmaz (1990).

Konulandırma, karşılıklı konuşmada ortaya çıkan bir olgudur, dolayısıyla

etkileşim içinde gerçekleşir. Söylemsel pratiklerin kurucu gücü, bunların sağladığı özne pozisyonlarına bağlıdır. Özne pozisyonu, kişiye bir repertuar sağlar (Davies ve Harré, 1999:35) yani ne söyleyip ne söyleyemeyeceğini belirler. Kişi, hangi konuma yerleşmişse dünyayı o noktadan görür. Belli bir konumdan bakmak demek, bu konumdan erişebilir olan imgeler, metaforlar, olay örgüleri, kavramlar aracılığıyla dünyaya bakmak demektir. Bu noktada Davies ve Harré kişinin seçme ihtimali olduğunu ekler çünkü kişinin bu konumlandırmaya karşı başvurabileceği çok çeşitli söylemsel pratikler vardır (1990; Burr, 1995:96). Konumlandırma teorisinin faillğe bakışını De Fina, Schiffrin ve Bamberg (2006:7) ikiyeönlü olarak tasvir eder: Hem baskın söylemler kişilerin fail olarak bir katkıları olmadan, onları çeşitli konumlara yerleştirir hem de kişiler kendilerini fail olarak konumlandırabilir ve kimliklerini kurma yollarını seçebilirler.

Her konumun, ona yerleşen kişiye sağladığı çeşitli haklar ve ona yüklediği görevler vardır (Davies ve Harré, 1999:35). Konumun, etkileşimdeki kişiler tarafından nasıl anlaşıldığını, konumlanan kişiye verilen tepkilerden anlayabiliriz. Bir kişi bağımlı biri olarak konumlandırılmışsa, acıyla bağırması, diğerleri tarafından yardım çağrısı olarak algılanır. Öte yandan kişi baskın biri olarak konumlandırılmışsa, onun acıyla bağırması bir isyan ya da azarlama olarak algılanabilir (Langenhove ve Harré, 1999:17).

Konumlandırmaya bir örnek olarak, Burr (1995:98) bilimsel söylemin sağladığı özne pozisyonlarından bahseder. Bunlar bilim insanı ve alandışı/ uzman olmayan kişidir (layperson). Bu konumlandırma içinde bilim insanının daha fazla gerçeklik iddiasında bulunma hakkı vardır.

3.2. ARAŞTIRMA VERİLERİ

Bu çalışmada, iki veri kaynağı kullanılmıştır. İlkini, Ekşi Sözlük'te "ergen" başlığı altına yazılan girdiler, ikincisini odak grup görüşmeleri oluşturmaktadır. Veriyi hem Ekşi Sözlük'ten hem de odak grup görüşmelerinden topladık çünkü ergenliğin nasıl anlaşıldığını sorarak Ekşi Sözlük'teki repertuarların yüz yüze etkileşim bağlamında da kullanılıp kullanılmadığına bakmak ve olası repertuar çeşitliliğini de tespit etmek istedik.

3.2.1. Ekşi Sözlük Verileri

Dijital katılımcı sözlükler, kullanıcılarının sözlük formatına dayanan bir şekilde, çeşitli konularda kendi tanımlarını yaptıkları, etkileşim içeren internet platformlarıdır (Akyazı, 2014:188). Ekşi Sözlük, Türkiye’deki ilk katılımcı sözlük platformudur (a.e.).

Ekşi Sözlük sitesi 1999 yılında Sedat Kapanoğlu tarafından kurulan bir çevrimiçi platformdur (Lüküslü, 2011). Bu platformda kullanıcı olmaya dair kural ve işleyişler için bkz. Lüküslü, 2011; Akça, 2010; Zıraman, 2018. Lüküslü (2011) kullanıcılarının büyük çoğunluğunun genç olması sebebiyle Ekşi Sözlük’ü bir gençlik hareketi olarak incelemeyi önerir. Biz bu çalışmada, yazarların yaşlarının bilinmemesinden ötürü, incelediğimiz repertuarları yalnızca gençlerin başvurduğu repertuarlar olarak ele almıyoruz. Onun yerine, tespit ettiğimiz repertuarları, Türkiye’de, belli bir tarihte, ergenlikten konuşurken başvuru alan repertuarlar arasından, Ekşi Sözlük’ün kendi dinamiklerinin oluşturduğu bağlamda ortaya çıkanlar olarak ele alıyoruz.

Ekşi Sözlük sitesi 2017 yılından itibaren her yıl siteyi kaç farklı kullanıcının ziyaret ettiğini, bu kişilerin buldukları şehirleri, en çok okunan başlıkları vb. istatistiki bilgileri paylaşmaktadır. 2018 yılında siteyi ziyaret edenlerin %90’ı Türkiye’de yaşamaktadır. Ziyaretçilerin %31’i İstanbul, %15’i Ankara, %8’i İzmir’dir. Sedat Kapanoğlu, 2011 yılında yapılan röportajda Ekşi Sözlük yazarlarının “çoğunluğunun 18-25 yaş arası” olduğunu belirtmiştir (a.e.:362).

Ergen kelimesinin hangi bağlamlarda, hangi işlevleri karşılayarak kullanıldığını incelemek için Ekşi Sözlük sitesinde ergen başlığı altındaki girdileri veri olarak aldım. Bu girdiler 2001 yılından başlamaktadır. Bu tarihten itibaren 18 Nisan 2018 gününe kadar yazılmış tüm girdiler içinde konuyla ilgisiz olanları (soyadı olarak ergen gibi) çıkardıktan sonra kalan 161 girdiyi analize kattım.

3.2.2. Odak Grup Görüşmeleri

Beck vd.’nin (1986) tanımı ile odak grup görüşmeleri, “belirli konular üzerine, seçilmiş kişiler arasında yapılan resmi olmayan tartışma”lardır (akt. Smithson, 2000). Wilkinson (1998), odak grup görüşmelerinin araştırmacıya sunduğu en önemli

imkânın, bu görüşmelerin sağladığı etkileşim olduğunu vurgular. Elde edilen veri tamamen bağlama gömüktür ve başka bağlamda katılımcılar daha farklı şeyler söyleyecektir (Kitzinger ve Barbour, 1999:6).

Bir araştırma için yapılan odak grup görüşmelerinin sayısı 3-4 gruptan 50'nin üzerine kadar değişebilir (a.e.:7). Görüşme sayısını belirleyen etmenler araştırma sorusu, araştırmaya dahil etmek istediğimiz insanların çeşitliliği ile zaman ve kaynak sınırlamalarıdır.

Katılımcıların temsil edici olması amaçlanmaz (a.e.:7). Örneklem seçkisiz biçimde seçilmez, araştırma soruları doğrultusunda seçilir ve çeşitlilik önemlidir (a.e.).

Bu çalışmada, Ekşi Sözlük verisini topladıktan ve üzerinde çalışmaya başladıktan sonra odak grup görüşmeleri yapmaya karar verdik. Çalışmaya katılmaya gönüllü olan üniversite ve lise öğrencileri ile odak grup görüşmeleri yürüttük. Üniversite öğrencileri ile biri pilot olmak üzere 4 grup ile odak grup görüşmesi yapılmıştır. Pilot görüşme dışındaki gruplarda toplam 11 kişi (8 kadın*, 3 erkek) ile görüşülmüştür. Yaşları 19-22 arasındadır. Katılımcıların biri hariç tümü psikoloji bölümü öğrencileridir. Görüşmelerin bir kısmı İstanbul Üniversitesi içinde, bir kısmı bir kafede yapılmıştır. Lise öğrencisi olan katılımcılarla dört görüşme yapılmıştır. Lise grubunda da toplam 12 kişi (beş kız, yedi erkek) ile görüşülmüştür. Yaşları 15-17 arasındadır. Lise öğrencilerinin biri anadolu lisesinde, biri imam hatip lisesinde, geri kalanı özel bir lisede okumaktadır. Görüşmelerin biri bir kafede, geri kalanı lisenin içinde yapılmıştır. Görüşme süreleri 45 dakika ile bir saat arasında değişmektedir. Görüşmelerin ses kaydı alınmış ve daha sonra yazı dökümü yapılmıştır.

Örneklemin konuya özgü seçilmesi önemlidir (Kitzinger ve Barbour, 1999, s.7). Katılımcıları önce üniversite öğrencilerinden seçmeye karar verdikten ve görüşmeleri yürüttükten sonra lise öğrencilerinin ergenlikle ilgili üniversite öğrencilerinden daha farklı konuşabileceğini düşündüğümüz için onları da araştırmaya

---

* Bu tezi yazarken 18 yaş üstü dişi bireylere kadın, 18 yaş altında olanlara da kız dedim. Tez savunma jürisinde lise öğrencilerine de kadın katılımcı ya da üniversite öğrencilerine de kız katılımcı demem yönünde bir eleştiri ve öneri geldi. Bu eleştiri, kadın ve kız ayrımının kişileri "cinsellik yaşayabilir/yaşayamaz" diye kategorize etme pratiğini yeniden üreteceğini içeriyordu. Ancak 18 yaş eşiğ alma sebebim aslında kız ve kadın kimliklerini "cinsellik yaşayabilir/yaşayamaz" kriteri üzerinden değil, çok anlamlı olmasa da kişisel yaşantılardan bağımsız olması sebebiyle, yaşı kriter olarak kurmaktır. Bu eşiği kullanma sebebim, "cinsellik yaşayabilir/yaşayamaz" gibi bir kriterden uzaklaşmaktır. Öte yandan erkekler için neden bir ayrıma gitmediğimiz üzerinde düşünmeliyiz.

dahil ettik. Repertuar çeşitliliğinin artması ihtimali için kırk yaş üstü yetişkinlerle de görüşmeyi düşündük ama verinin artması detaylı analize ayrılacak zamanı azaltacağından bundan vazgeçtik.

Odak grup görüşmelerinde, katılımcılara açık uçlu soruların sorulması hedeflenmiş ancak belli başlı konulara değinilmesi de gözlemlenmiştir. Görüşmede katılımcılara şu sorular yöneltilmiştir:

- Ergenlik diyince aklınıza ne geliyor?
- Sizce ergenlere has denebilecek özellikler var mıdır?
- Sizce ergenliğin nasıl yaşandığı cinsiyetlere göre farklılık gösterir mi?
- Sizce toplumun ergenlere bakışı nasıldır?
- Ergenlerle aileleri arasındaki ilişki nasıldır?
- Sizce yetişkin biri nasıl biridir?
- Yetişkinler ergenleri nasıl görürler?
- Ergenlerin yetişkinlerden beklentileri nasıldır?

Pilot görüşmeden sonra tetikleyici metin kullanmaya karar verdik. Tetikleyici metinler, önemli noktalar üzerinde konuşmayı sağlayan ve gruplar arasında karşılaştırma yapmayı kolaylaştıran materyaller arasındadır (Kitzinger ve Barbour, 1999, s. 12). Bu araştırmada kullanılan metinler şunlardır:

1. (Sözlük sitesi, “ergen” başlığı altındaki girdilerden örnekler)

“yıllar sonra fark ediyorum ki bir zamanlar çok pis bundanmışım ben. hiçbir şeyi beğenmemeler, her cümlemin sonuna ünlem işareti koymalar, farklı olduğunu ille gösterme çabaları, bu dünya beni hiç anlamıyor ve ben çok sertim yea kırması tavırlar filan. içindeyken anlamıyorsun ama resmen çekilmez bi şeymişim. evlerden irak, aman aman.” (Ekşi Sözlük, 01.10.2011)

“hiçbir halı beğenmeyen insanların ota boka çekinmeden yapıştırdıkları yafta. hayır merak ediyorum nedir ergen olmayan? bunalım, melankoli ergen işi diyor, romantizm, aşk, sevgi vs de öyle. benim dünyam çok sığ olabilir, bakış açım da bir o kadar dar. ama duygu namına ne varsa ergen işi deyip işin içinden sıyrılmak da ne oluyor?” (Ekşi Sözlük, 12.08.2011)

2. (söyleşi)

İngiliz bilim insanları ergenlik yaşını 25'e çıkarmış. Ya Türkiye?

“Ben Türkiye’de ergenlik yaşının benim tarif ettiğim anlamda çok geç olduğunu düşünüyorum. Hatta Türkiye’de ergenliğin yaşanmadığını düşünüyorum. Neden yaşanmıyor? Çünkü bizde ergenlik şöyle tarif ediliyor. “Ay benim kızım benimle o dönemde hiç çatışmadı, biz arkadaş gibiyizdir” diyor. “Eyyvah” diyorum ben de çünkü ergenlik bizim yetişkin olma maceramız için gerekli bir dönem. O dönem aynı zamanda iyi bir çatışma dönemidir de, illa kavgalı gürültülü olması gerekmiyor ama beni alt edecek kendi kafasında. Bazen Esra Erol’u açıyorum, adam 55 yaşında hâlâ ergen. Bizde genelde iki tür insan vardır. Gelmiş 50 yaşına, “Bir kızı beğeniyorum ama annem izin vermez diye korkuyorum” diyor. 52 yaşında lan. Ya da adam 50 yaşında saçını uzatmış, iki küpe takmış, ama bunları kendi arzusu için yapmamış, “Ben bilmem neyim” diye geziyor. Toplumun tersine davranmayı zorunlu görüyor, o da olmamış.” (Mumcu, 2014)

3. (köşe yazısı)

“Türkiye’de politik tezahürler, özellikle sosyal medyanın icadı ile birlikte yepyeni bir hal aldı. Kısa ve etkili kullanmak zorunda olunan sosyal medya dili, 'slogan'ı zaten pek seven gündelik politikaya yepyeni bir 'dil' armağan etti.

Bu dil, her şeyi 'aspirin' haline getiren ve doğruyu da (nadiren de olsa) hakikati de 'tek bir açıdan görmeye' meyyal gündelik politikanın arayıp da bulamadığı bir dil. İşte ben bu dile 'ideolojik ergenlik' diyorum.

Hemen söyleyeyim. Ergenlik derken, 'henüz olgunlaşmamış, duygu durumu da tepkileri de aşırı değişken, takdir edilebilmek için yanıp tutuşan, sadece kendini ve düşüncelerini önemseyen coşkulu birey'i kastediyorum. Yaşı önemli değil bu bireyin. Pekala liseye giden 15 yaşında bir kız olabileceği gibi, Hürriyet Gazetesi'nde köşe yazarlığı yapan 65 yaşında bir birey de olabilir.

'İdeolojik ergen', çeşitli kalıplar ezberliyor ve onları sorgulamayı bir kez olsun aklına getirmeden kendisine bir 'politik konfor' alanı yaratıyor. Bu alan öyle sert kabuklu bir alan ki bıçak vursanız, çekiçle ezseniz kırılmıyor.” (Kılıçarslan, 2013)

Görüşmelerde, ergenliğe dair yukarıda değindiğimiz konuları konuştuğuktan sonra katılımcılardan bu üç metni sırasıyla okumalarını istedim. Metinlerin kaynaklarını belirtmedim. Her birini okuduktan sonra, katılımcılara metin hakkında ne düşündüklerini sordum.

3.3. Verilerin Analizi

Ekşi Sözlük verilerini bir dosyada bir araya getirip, çıktısını aldıktan sonra sayfanın kenarlarına ana fikirleri, önemli kavramları yazdım. Sonra bu kavramlar ortaklaştıkça alıntılarını bilgisayar dosyasında bu temaların altında topladım. Bu kavramlara zemin oluşturan açıklayıcı repertuarları belirledim.

Odak grup görüşmelerinin analizinde de önce görüşmelerin yazı dökümlerini

veriye aşına olmak için okudukça kenarlara söz sıralarındaki ana fikri yazdım. Sonra aynı sorulara verilen cevapları ayrı dosyalarda grupladım. Bunların kenarlarına ana fikir gibi temaları yazdım. Sonra bu temaların alt kategorilerini inceledik. Daha sonra her tema için ayrı bir dosya açıp, bu temayı saptadığımız alıntılar dosyaya koydum. Bu sayede tüm gruplardan karışık alıntılar bir tema altında toplandı. Daha sonra temaları açıklayıcı repertuarın altında toplamaya çalıştık. Sayı önce fazlaydı, sonra aslında aynı repertuar içinde gruplanabileceklerini fark ettiklerimi birleştirdik. Bunlar da alt temaları olan repertuarlar halini aldılar.

İki veri setinde de önce sık kullanılan ifadeler, kalıplar, deyimler, metaforlar dikkatimi çekti. Örneğin dikkatimi ilk çeken ifadelerden biri “-e çalışmak” kalıbı oldu. “Ergen kendini göstermeye çalışır” gibi tekrarlayan kalıplar ve buna benzer “sanır, zanneder” gibi ifadeler ortak bir tema altında “zanneden ergen” altında toplandı. Sonra “yanılgı içindeki ergen” ismini vermenin daha iyi olduğunu düşündüm, çünkü sanmak, zannetmek kişinin yanılgısını vurguluyor. Bu ve diğer bazı temaların eksiklik–tamamlanmamışlık repertuarı olarak gruplanabileceğini düşündüm çünkü ortak noktaları, bir eksikliğe işaret etmeleri. Daha sonra da bu eksikliğin bir kusur olarak görüldüğünü düşündüğüm için buna kusur repertuarı ismini verdim.

Son olarak, alıntı sayılarını azaltıp her birinin altına repertuar ya da temanın açıklamasını, kişinin kendini ve diğerlerini nasıl konumlandığını yazdım.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

ANALİZ SONUÇLARI

4.1. EKŞİ SÖZLÜK ANALİZLERİ

İncelenen girdilerde şu repertuarlar tespit edilmiştir:

1. Gelişimsel geçiş dönemi olarak ergenlik repertuarı
2. Eksiklik–tamamlanmamışlık / Kusur repertuarı
3. Yaştan bağımsız bir özellik olarak ergenlik repertuarı
4. Normdışılık repertuarı
5. Özlenen ergenlik repertuarı

4.1.1. Gelişimsel Geçiş Dönemi Olarak Ergenlik Repertuarı

Bu açıklayıcı repertuarda, ergenlik, çocukluk ve yetişkinlik arasındaki aşamadır ve ergen “ne çocuk, ne yetişkin” olan biridir. Alıntılanan girdilerde ergenliği bir zaman aralığı olarak imlemek için kullanılan kelimeler şunlardır: dönem, geçiş dönemi, geçiş evresi, buluş çağı, gelişimsel dönem, gelişme çağı, süreç, evre, safha ve period.

Ergenin kim olduğu, sahip olmadığı kimlikler (çocuk ve yetişkin) üzerinden tanımlanır. Ergenliğin aşama, geçiş dönemi olarak görülmesi geçiciliğe ve en sonunda ulaşması gereken bir hedefe (yetişkinlik) vurgu yapar.

Bu repertuarın bir diğer özelliği de ergenliğin doğal bir süreç oluşudur. Bu durumda, yaşananlar kişinin iradesi dışındadır.

Alıntı 1: 21.03.2013 / Ekşi Sözlük

çocukluktan yetişkinliğe geçiş evresinin arasında bulunan evre. bu evrede insanlar her şeyi dorukta yaşarlar, beynin tam anlamıyla kullanılmadığı bu evrede her şeye isyan bunalım, intihar da bulunma her gördüğüne özenme eylimi ergenlik dönemi belirtileridir. yetişkinliğe geçiş evresinde genelde beyin daha ağır basabilir, bazı insanlar ergenlik evresini çok geç atlatırlar bazıları ise hiç atlatamaz.

Yukarıdaki alıntıda ergenlikten bir “evre” olarak söz edilir. Yazar tamamen nötr bir açıklama yapmaktadır. Nötr ifade ile, yazar nesnel bir duruş sergilediği gibi,

sözü edilen evrenin gerçekten var olduğunun yazar tarafından kanıksandığını da anlıyoruz. Belirtileri saymak, “beynin kullanımını” nedensel açıklamada kullanmak, olasılıklardan bahsetmek bilimsel bir duruşu gösterir. Bu duruş da iddianın nesnellik kazanmasına yarar. Yukarıdaki alıntıda ergenlik, aşırılıklarla da kurulmaktadır.

Dönem repertuarlarının bir kısmı “zorluğu” da barındırır. Ergenlik sadece bir dönem değil, zorlu, atlatılması güç olan, kişinin kayıplara uğrayabileceği bir dönemdir.

Alıntı 2: 20.08.2010 / Ekşi Sözlük

*(...)bu bir dönem ve en az zaiyatla bir üst level'a geçmeyi beklemekten başka çare yok.
(...)*

Üstteki alıntıda, ergenliğin dönem oluşu nötr bir ifadeyle söylenmekte ama hemen ardından bunun olumsuz bir yaşantı dönemi olduğunu anlıyoruz. Bu olumsuzluğa rağmen “bu bir dönem” ifadesinin nötrlüğü, ergenliğin barındırdığı olumsuzluğun normal olduğunu vurguluyor olabilir.

Yazar bir öznenen de bahsediyor: beklemekten başka çaresi olmayan kişi. Bu, oldukça edilgen konumdaki bir özne. Öznenin aktifliğinin sınırlı olması (o ancak bekleyebilir) ve asıl etkileme gücüne sahip olanın, yani failin, dönem olarak kurgulanması, ergeni zayıf, ergenlik dönemini güçlü konumlara yerleştirmeyi sağlıyor. Bu dönem, kişiyi etkisizleştirir. Etkili olan, fail olan bu dönemdir, bu dönemden geçen kişi değil. Dönemin gücünün, biyolojik, doğal bir süreç olmasından kaynaklandığı da düşünülebilir.

Alıntı 3: 15.02.2012 / Ekşi Sözlük

ne erişkin, ne de çocuk olma dönemidir. çocukluk geçmişi temsil eder, erişkinlik ise geleceği. bu geçiş dönemi, geçmişin belleğe yerleştirildiği ve kişisel tarihin yazılmaya başlandığı dönemdir. (...)

Yukarıdaki dönem repertuarında, çocukluk ve yetişkinliğe vurguyu ve irade dışı unsuru görüyoruz. Geçmiş belleğine yerleştiren kişi yoktur, geçmiş belleğe yerleştirilir. Bunu yapan bir özneye işaret edilmiyor. Aynı şekilde kişisel tarihi yazan bir kişi yok, “kişisel tarih yazılmaya başlanıyor”. Dönemdeki irade dışılık, fail öznenin yokluğu ile kuruluyor.

Ergenlik yukarıdaki alıntıda ergen için zor bir dönem olarak inşa edilmişti. Aşağıdaki alıntılarda ise ergenlik, ergenin etrafındaki kişiler için zor bir dönemdir. Bu alıntılarda ergenlik “aşağılık” bir dönem olarak kurulur. Bu özellik, ergenliğin doğal, dolayısıyla evrensel bir süreç olduğu zemininde kurulur.

Alıntı 4: 09.02.2013 / Ekşi Sözlük

her alanda kendini aramaya ve kanıtlamaya meylettiği dönemlerde kaçılması gereken insanlığın en korkunç evresi.

hele ki kişi yaşı büyüse de ergenlikten çıkamamışsa, bir kadın onun için hala "kaç gol var" skoru, "ekmeğini yedin mi" geyik malzemesidir. tamamlanamamış bir ergenlik insanın en miğde bulandıran döneminin sürecini uzatacaktır. neyse ki pek gizlenebilen bir süreç değil. sağdan saklasa soldan akıyor pisliği.

Yukarıdaki alıntıda yazar nesnel (kesin ve net) bir dille, değer yüklü ifadeleri birleştirir. Ergenliğin “korkunç” bir dönem olduğunu kendi fikri olarak değil nesnel bir gerçeklik olarak kuruyor. Ergen, kendini araması ve kendini kanıtlamaya çalışması ile fail olarak kurgulanır ama bu sürecin asıl sebebi ergenlik dönemi olduğundan, asıl failliğin döneme atfedildiğini söyleyebiliriz. Yazar, ergenlikten çıkamamayı bir beceriksizlik, başarısızlık olarak inşa eder. Yaşı büyüdüğünde kişinin ergenlikten çıkması beklenir, çıkamaması anormal bir duruma işaret eder. Gizlenemeyen bir süreç olması, ergeni kontrol sahibi olmayan, ergenin etrafındaki insanları da gören ve bilen kişiler olarak konumlandırıyor.

Alıntı 5: 02.07.2014 / Ekşi Sözlük

bütün iyi niyetinizle, önyargısız yaklaşımaya ne kadar çalışırsanız çalışın, asla üstesinden gelemeyeceğiniz kocaman bir sorundur bunlar. insanın, en iyisi, en kalitelisine tahammül edebilmek için bile kendini bir hayli zorlaması gerekiyor. aslında hiç de zorlamaması gerekiyor. çünkü bu konuda mücadele asla sonuç vermiyor. (...)

Yukarıdaki alıntıda ergenler kendilerine ancak “tahammül” edilebilecek kişilerdir. Yetişkin konumunda olanların iyi niyeti ve önyargısız oluşu bile ergenlerden rahatsız olmamayı sağlamaz. Yani yetişkinlerin bu duygularında bir sorumluluğu, payı yoktur.

Ergenle ilgili, gelişimsel dönem repertuarına başvurularak yapılan tanımları gerekçelendirmenin bir yolunun, beyin yapısı, tanı ve teşhis terimleri gibi bilimsel terimleri kullanmak olduğunu söyleyebiliriz.

Alıntı 6: 30.06.2008 / Ekşi Sözlük

(...) ergenler için psikoloji ilmi saolsun çeşit çeşit hastalık türetmiştir. bilimsel olduğundan mıdır yoksa kendisine bir psikolojik rahatsız tahsis edildiğinden midir bilinmez varolan tüm sorunlarını depresyonda olduğu düşüncesiyle yada gidip teşhis ettirerek bir psikolojik bozuklukla birlikte dünyasını da süsler. artık o "sorunlu" bir insandır. bir de sorunlu insan paratoneri yaftasını şikayet edercesine üzerine damgaladı mıydı tamam. üstelik, çoğu manik olan bu insanlar rahatsızlıkları teşhis edildiği zaman içten içe bir rahatlama hissederler. çünkü bundan da beslenirler. rahatsız olmanın bir ayrıcalık verdiğini düşünürler kendi kendilerine. dünya onları anlamıyordur. onları sadece kendilerinin seçtiği insanlar anlıyordur ki bu da bir yanılısamdır çünkü bir başka öfke nöbetinin ardından bu da yitip gidecektir. (...)

Alıntı 7: 20.08.2010 / Ekşi Sözlük

(...)
beyler, yeniyetme ergen yaptığı şeylerden pişmanlık duymuyor. hadi ama. şaşırmış gibi yapmayı bırakın. bu kadar ilim irfan sahibi insan yalan söylüyor olamaz. sonra neden benim çocuğum odun? çocuğun odun değil ki teyzecim. çocuğun sadece en az sinaptik bağlantıyla max. masturbasyon peşinde ve bu yaptıklarının tüm getirisi: max. hüsrana, min. orgazm. peh. çok can sıkıcı.
(...) bu hatalardan pay çıkarmama durumu aslında başta belirttiğimiz prefrontal korteksin gelişmemişliğiyle de alakalı. psikopatlarda da aynı gelişmemişlik söz konusu mesela.ahaha. ergenlerimiz psikopat değil ama merak etmeyin. sadece gelişimini tamamlayamazsa birer psikopat namzeti o kadar. hey endişelenmeyi bırakın. (...)

Yukarıdaki alıntılarda ergenlikte ne olup bittiği bilimsel terimlere başvurularak, biyolojiye dayalı neden sonuç ilişkileri kurularak açıklanmaktadır. Ergen, bilimin bakış açısından tarif edilir. Bu şekilde, söylenen şeyin “gerçekliği” konusunda daha az şüphe duyulabilir. Bu temada bilime başvurmanın meşrulaştırıcı etkisinden bahsedebiliriz. Yazar kendini “bilen” konumuna oturtmaktadır.

4.1.1.1 Ergenliğin Aşağılanmasına Karşı Duruş Sergileyenler

Ergenliğin aşağılık bir dönem olarak kullanılmasına karşı bir duruş sergileyenler de vardır. Bu kullanımı eleştirenler, ergenliğin doğal bir süreç olması, herkesin bu süreçten geçmesi, kendini karşıdakini aşağılayarak yükseltme ihtiyacı

hissetmek, yazarın kendisindeki özellikleri başkalarına yansıtması gibi bir kısmı doğallığa, bir kısmı psikolojik savunmalara dayalı argümanlar sunmaktadır. Ergenliğin doğal bir süreç oluşu ve herkesin ergenliği yaşaması, gelişimsel geçiş dönemi repertuarına ait argümanlardır. Diğer ikisinde ise bilimsel duruş sergileyerek, psikolojik savunma mekanizmalarına atıf yapılmaktadır. Aşağıdaki iki alıntıda bu duruşu görüyoruz.

Alıntı 8: 24.11.2011 / Ekşi Sözlük

(...) burada ergeni romantize ediyormuş onu övüyormuş gibi algılanmak istemem. benim demek istediğim ergenliğin taşak geçilecek bir malzeme, ergen kişilerin de sizin hedef tahtanız değil, doğal bir süreci yaşayan bireyler olduğudur. bu ergen kelimesinin küçümseme anlamlı kullanılmasının acilen bitmesi gerektiğini savunuyorum. çünkü şu an ergenlikte olan ve sözlüğü okuyan pek çok kişinin onurunun kırıldığının farkındayım. insanları ergen olmaktan utandırıyoruz, ergenlikteki sorgulamalarını, aşklarını, sıkıntılarını küçümsüyoruz vs. bu apaçık yaş ayrımcılığı yapmaktır. (...)

Alıntı 9: 26.05.2012 / Ekşi Sözlük

kimi anglosalaklar için bir hakaret ifadesi. kendilerinin de geçirdiği zorunlu gelişimsel bir dönem olduğunu bilmeyerek kullanırlar bunu.

Yukarıdaki alıntılarda ergenliğin gelişimsel dönem tanımına dayanılarak başka türlü algılanmaması gerektiği ve başka amaçlarla kullanılmaması gerektiği söyleniyor.

4.1.1.2. Arada kalmışlık teması

Geçiş dönemi repertuarı içinde başka bir tema, ergenin çocukluk ve yetişkinlik arasında kalmış olmasıdır. Arada kalmışlık, sıkıntı duyulan, rahat olmayan bir durumdur. Dolayısıyla buradaki inşada ergenin gözünden bu geçiş döneminin nasıl deneyimlendiği vurgulanmıştır. Bu repertuarda ergenliğin bir dönem olarak kurulması sahip olunmayan kimliklerle, bir kimliksizlikle kurulmaktadır, çünkü o “ne erişkin, ne de çocuk”tur. Aşağıdaki iki alıntıda bu arada kalmışlık temasını görüyoruz.

Alıntı 10: 15.02.2012 / Ekşi Sözlük

ne erişkin, ne de çocuk olma dönemidir. çocukluk geçmişi temsil eder, erişkinlik ise geleceği. (...)

Alıntı 11: 18.04.2018 / Ekşi Sözlük

ne bir çocuk kadar saf,cahil ve temiz, ne bir yetişkin kadar rasyonel, akılselim, mantıklı...(…)

Geçiş dönemi repertuarı içinde, bazı yazarlar ergenliği atlattıktan sonra o dönemde aslında ne yaptıklarını, nasıl olduklarını fark eden özne pozisyonundan konuşurlar. Kişi geriye dönüp ergenlik dönemine baktığında ya da bir ergene baktığında, o zaman fark etmediği şeyleri fark eder. Bu özne pozisyonu aslında yetişkin konumudur: “Artık ergen olmadığım için bunları fark edebiliyorum”. İki dönemi de bilen bu kişiler, bunları birbiriyle karşılaştırmaktadır.

Alıntı 12: 23.10.2010 / Ekşi Sözlük

27 yaşındayım.

sokaktaki gençlere bakıyorum acayip tipler böyle. ne bileyim, bağırarak konuşmalar gülmeler..vs. "acaba bende mi böyleydim" diye düşünmeye sevk ediyor beni. hatta geçen gün 2 kız 2 erkek ergen grubu vardı. böğürerek kahkaha atıp konuşuyorlardı. alt dudağımı büzerek "vay amana koyum bunlar ne lan?" bakışı atarken buldum kendimi. sonra bunların dördü bana baktı bir an. s.klemediler beni. ciğerim soğudu o an. yani hayat felsefeleri nedir? nasıl bu kadar mutlu olunup salya sümük çoşulabilir söyleyin a ergen dostlarım?

4.1.2. Eksiklik–tamamlanmamışlık / Kusur repertuarı

Eksiklik tamamlanmamışlık repertuarı, gelişimsel geçiş dönemi repertuarına benzer şekilde, ergenleri henüz gelişimini tamamlamamış kişiler olarak inşa eder. Geçiş dönemi repertuarı, başka özellikleri de kapsarken, eksiklik–tamamlanmamışlık repertuarı ergenin sahip olmadığı özelliklere vurgu yapar. Ergen bu repertuarda eksikleriyle kurulur. Bu repertuar, eksiklerin kusur olarak görüldüğü ve görülmediği iki ayrı biçimde incelenebilir. Ancak aşağıda göreceğimiz gibi eksikliklerin çoğunda kusur vurgusu olduğundan, bu iki repertuarı ayırmak yerine birlikte vermeyi tercih ettim. Aşağıdaki iki örnekte eksiklik tamamlanmamışlık repertuarına, kusur vurgusu yapmadan başvurulur.

Alıntı 13: 09.04.2003 / Ekşi Sözlük

hayat çömezi.

Alıntı 14: 25.12.2013 / Ekşi Sözlük

bilinçsiz canlı.

henüz gelişimini tamamlamamış insanların, psikolojik ve fizyolojik büyümesini gerçekleştirme dönemi.

bu dönemde görülen gelişime ise ergenlik adı verilir. (...)

Yukarıdaki birinci alıntıda, ergenin eksikliği hayat deneyimi üzerinden kurulmaktadır. İkincisinde ergenin eksikliği gelişiminin tamamlanmamış olmasıyla kurulur. Ergenin fiziksel hem de zihinsel özelliklerinin tamamlanmamış olması ve “bilinçsiz”liği, onu yaptıklarından sorumlu tutulamayacak biri kılar. Bunun aynı zamanda, haklardan yoksun olmayı da beraberinde getirdiğini söyleyebiliriz.

Kusur vurgusunun olduğu eksiklik–tamamlanmamışlık repertuarında ergenlik, kişinin hem fiziksel hem de bilişsel olarak olgunlaşmamış olduğu, gelişiminin tamamlanmadığı ve bu durumun da pek çok kusurlu hale yol açtığı bir haldir.

Ergen kimliğinin kusurlu oluşu, fiziksel, duygusal, bilişsel vb. özelliklere atıf yapılarak inşa edilir. Aşağıdaki alıntılarda kusur teması ergenlerin fiziksel özellikleri bağlamında tanımlanmıştır.

Alıntı 15: 10.09.2012 / Ekşi Sözlük

üzünde sivilcesi olan, genellikle ölmek istiyorum artık yeter yağaaaaaa cümlesini yaşamak istiyorum cümlesinden fazla kullanan, her cümlenin altında bokluk arayan, aklına cinsellikten başka bir şey gelmeyen, internet sitesinin karşısına geçip beğeni beklerken tırnaklarını kemiiren tek insan.. oda bir ergen.

Alıntı 16: 02.02.2014 / Ekşi Sözlük

doğası gereği çirkindir. çocukluktaki o bebek surat, şirin el ayak gider, yerine saçma sapan uzamış kollar, bol sivilceli, bi şeye benzemeyen surat, insan yetişkinliğinin zerafetinden uzak garip bi şey gelir.

ha insan ergeninden daha çirkin bir şey gördüm geçenlerde. penguen ergeni. fotoğraflarına bakıp bakıp içimi soğutuyorum.

Alıntı 17: 01.09.2004 / Ekşi Sözlük

pizza suratlı genç

Yukarıdaki alıntılarda, ergen, çirkinliğiyle inşa edilir. Dış görünüşünde ve sesinde kusurlar, istenmeyen unsurlar vardır.

Kusur temasının başka bir biçimde ergenlerdeki eksiklik bilişsel/etkileşimsel açıdan ele alınmış ve vurgulanmıştır. Yazarların ergenin zihinsel yetilerine dair teoriler ürettiklerini söyleyebiliriz. Ergen, kafası çok çalışmayan, zihinsel kapasitesi yetersiz olan bir kişidir.

Alıntı 18: 19.10.2004 / Ekşi Sözlük

çoğu zaman kısa devre yaptığı için hizmetdışı kalan kafası nedeniyle, annesine söylediği yalanların onun tarafından hiç sekmeden her zaman anlaşıldığının farkında olmayan, yetişkinlikle çocukluk arasında kalmış, heran patlamaya hazır insan yavrusu..

Alıntı 19: 20.08.2010 / Ekşi Sözlük

(...) aslında bu çocukların hiç suçu yok diyorum kendi kendime. yani prefrontal korteksinin gelişmemiş olması onun suçu olmamalı. herkes satranç klübüne iştirak edecek diye bir şey yok. elbette. ya da matematiği kuvvetli olacak diye bir kaide de yok. tıpkı bu absürd örneklerde de görüldüğü gibi kişinin bu beyin bölgesinin gelişimini kişiden sorumlu tutamıyoruz. bu üzücü. (...)

Yukarıdaki iki alıntıda da ergenin kusurları sebep sonuç ilişkileri kurularak gerekçelendirir. Bazı girdilerde ise, ergenin zihinsel yetersizliğinin sebebine dair bir açıklama yapılmamaktadır. Sanki, ergen olmanın kendisi bu yetersizliğin sebebidir.

Kusur teması içinde ergenin olumsuz bulunan davranışları ve kişilik özellikleri vardır. Ergen dengesizdir.

Alıntı 20: 04.05.2012 / Ekşi Sözlük

kişilik arayışı içerisinde bocalayan, nereye çeksen oraya giden ve etrafında olup bitenleri anlamaya çalışan tip. ne bok yiyeceği belli olmaz bunların. bilgi birikimleri ve hayat tecrübeleri çok cüz i olduğu için genellikle sohbetlere katılmazlar. ancak akranlarıyla bol bol boş muhabbetler yaparlar, ana baba parası yemekte üstlerine yoktur. sorumsuz ve dağınık olurlar. birçoğunda çeşitli komplekslere rastlamak mümkündür. ergenliğin tamamlanmasıyla bu olumsuz vasıflar ortadan kaybolur (...)

Alıntı 21: 03.02.2013 / Ekşi Sözlük

ilginç bir varlık. bu gün bir tanesine denk geldik eymir'de, kendisi hem bisiklet sürüyor, hem de ayfonundan muhtemelen kankitosuna " yaaa şimdide bu 3 gün berk diye bi çocukla çıktı yaaa" şeklinde dedikodu yapıyordu. okuyorsa burdan kendisine

selam ediyorum, saygı duydum. ya da duymadım lan ne duycam allahın gerizekalısı seni ya berk dedi ya bi de, parodi gibiydi amk.

Alıntı 22: 02.07.2014 / Ekşi Sözlük

(...)

velhasıl, ergen embesildir, ergenken embesildik. ergenlik dönemi, bizim insanlarımızda özellikle, bir süreç olarak değil, bir stil olarak kendini gösterdiği için de, o period en azından fiziksel etkileri bakımından sonlandığında dahi, ruhsal açıdan ergenliğe demirlemiş vaziyette koca bir ömür bitirenler oluyor. evrim sizi bu süreci atlatabilenlerden kılsın panpalar!

Yukarıdaki iki alıntıda yaştan bağımsız ergenlik repertuarını da görmekteyiz.

Kusur temasına sahip bazı girdilerde ergen, hormonların etkisinde olan kişi olarak kurulmaktadır. Bu repertuar, ergenlerin davranışlarının sebebini, hormonlarına dayandırmaktadır. Biyolojik bir açıklama getirerek daha “bilimsel” bir zemin üzerinde durmaktadır. Burada da irade dışı bir durum söz konusudur.

Alıntı 23: 06.11.2007 / Ekşi Sözlük

gençliğe adım atmanın heyecanıyla gelen bağımsızlık aşkına hormonal değişikliklerin ağır yükü eklenince ortaya çıkan ve bazıları cinayetle sonuçlanabilecek davranış bozuklukları sergileyen insan türüdür. bir kaç küçük örnek vermek gerekirse: (...)

Alıntı 24: 04.01.2010 / Ekşi Sözlük

büyümenin ve hormonların verdiği gazla kendini yücelten kişi (...)

Üstteki iki alıntıda, ergenlik birey iradesinden bağımsız bir süreç olarak kurulmaktadır. Bir şeylerin etkisinde olan, iradesi olmayan öznenin sorumluluğu da yoktur. Hem iradesi dışında olan bitenlerin etkisi altında olması hem de bu sebepten sahip olduğu özellikleri ya da yaptıkları eleştirilen, aşağılanan bir kişi ergen. Burada da bir çelişki var mı? Kimi eleştirebiliriz? Bir kişiyi elinde olmayan sebeplerden ötürü eleştirebilir miyiz? Belki eleştirmeyi meşru kılması için ergenin “iğrenç” olması gerekiyor. “Biz de bir zamanlar böyleydik” demek de eleştiriye hak kazanmayı sağlayabilir.

4.1.2.1. Kişiliğin Oturmamış Olması

Kişiliğin henüz oturmamış olması da ergenlikteki başka bir eksikliklerdir.

Alıntı 25: 21.09.2012 / Ekşi Sözlük

*genelde bir süre vakit geçirdiği kişinin konuşma, hal tavır, el kol hareketlerini belki bilinçli, belki istem dışı olarak kendilerine kopyalayan kesimdir bunlar. kişiliğin tamamen oturmamasından kaynaklanıyor kuvvetle muhtemel.
(...)*

4.1.2.2. Yanılgı İçindeki Ergen

Ergenin kusurlarından biri yanılgı içinde olmasıdır. Ergenin doğru bildiği şeyler doğru değildir, düşünceleri hatalıdır. Ergen bu hatalarının da farkında değildir. O bir şeyler “sanır”, “zanneder”.

Kusur teması içinde, ergen bazı girdilerde “hayatı çözdüğüne inanan”, böyle bir yanılsama içinde olan birisi olarak kurulur. Ergen hayata dair her şeyi bildiğini sanır ve “artık oldum” demektedir. Etrafındaki diğer insanları küçük görür. Bu “sanma hali” bir yanılgıdır ve bir eksiklik kurar. Ergen bu eksikliğin farkında değildir; diğer insanlar (yetişkinler) ergenin yanılgı içinde olduğunu görürler. Dolayısıyla onlar yanılsama içinde değildir. Ergenin, yanılgısının farkında olmaması, onun eksikliğini gösterir. Bazen bu yanılsamanın sebepleri açıklanır: hormonlar, beyin gelişiminin tamamlanmamış olması vb.

Alıntı 26: 31.08.2007 / Ekşi Sözlük

17 yasinda hayatı cozduguna inanan ve bu yolda edindiği muhim kanaatleri cumle aleme asilama derdine dusmus guru yavrusu. ogretilerini yaymak icin a)asina oldukları bir alan hatta habitatları olduğu için, b)yuzyuze platformlarda 60 yasında kelli felli insanlar tarafından adam yerine koyulma olasılıkları pek olmadığından interneti*** tercih ederler.

Alıntı 27: 25.02.2013 / Ekşi Sözlük

20'li yaşlarına kadar hayata dair her şeyi yaşadığını sanmaktadır.

Ergenin “sandığımı” söyleyen kişi, doğruyu bilmektedir. Kendisi ergen değil yetişkin konumundan konuşur. Yetişkin konumunu da doğruyu bilen, diğer insanların da doğruyu bilip bilmediklerini bilen kişi olarak kurar.

Aynı tema içinde ergen, duygularını kontrol edememesiyle de kurulmaktadır. Ergenin duygusal gelişiminin tamamlanmamış olmasına dayanan bu söylemsel

kaynağa göre ergen, yüzeysel şeyleri dert eden, olgunlaşmamış, duygularını abartılı yaşayan, tutarsız ve dengesiz bir insandır. Girdileri yazanlar, ergenin bu dengesizliklerine şahit olmuş, hatta maruz kalmış kişilerdir. Bu dengesizliği dışardan gözlemleyebilen kişiler olarak, onlar dengesiz değildir.

Alıntı 28: 22.04.2009 / Ekşi Sözlük

(...) hayatta en büyük derdim ne mi olabilir? hiçbir şey.en kötü ihtimalle hoşlandığım kız bana yüz vermez, ama yine de ben bunu çocuğumu teröre kurban vermiş ana havasında yaşamalıyım.öyle dertli olmalıyım ki, görenler “anam kıyamam çok dertli sanırsam” demeli.bana öyleymişcesine davranmalı ki ben de bir derdim olduğuna kendimi inandırayım.arkadaş bulayım kendime o da dertli olsun ama benden dertli olmasın, çünkü herkesin ergenliği kendine.o kadar dertliyim ki, kendimi edebiyata verdim (...)

Yukarıdaki alıntının ergenin ağzından yazılması ile ergen, zihninden geçenlerin başkalarının bilinebileceği biri olarak inşa edilir. Yazar, ergenleri bilen, tanıyan, akıllarını okuyan biridir.

Aynı repertuar içinde bir başka versiyon, kendini dünyanın merkezi sanan ergendir. Bu söylemsel kaynakta da ergen, yanılsama içindeki biridir. Kendini dünyanın merkezi olarak görece kadar farklı ve özel olduğunu düşünür. Diğer insanları yetersiz bulur, hiç kimseyi beğenmez. O, başkalarının yaptığı hataları yapmayacak, onlar gibi olmayacaktır. Kendisinin daha iyiyi hak ettiğini düşünür. Farklı ve özel olduğu için, diğer insanlar onu anlamayabilir.

Alıntı 29: 04.01.2010 / Ekşi Sözlük

büyümenin ve hormonların verdiği gazla kendini yücelten kişi. öyle ki tepemdeki karga sesli ergen kendini tam bir rock star sanmakta. söylediği şarkılar da tam bir tutarsız. tamam ergenin zevki tabi ama ne bileyim cover falan yapıyor bu kendi çapında. bir enstrüman falan çaldığı da yok. ses yırtarak murat boz şarkısı mı söylenir? sesi de erkek ergen sesi işte. arada nefessiz kalıyor, cırlıyor o kadar net duyabiliyorum. üstelik bir de sınava çalışmaya çalışıyorum. sinirim bozuk be sözlük.

Yukarıdaki örnekte yazar “ergenden şikayet eden yetişkin” konumundadır. Büyümenin ve hormonların, ergenin kendini yüceltmesine sebep olması şeklinde bilimsel açıklamaya benzer bir sebep gösteriyor yazar.

Kusur teması içinde bir başka ergenlik tanımlaması ise “sorunlarını büyüten ergen, gereksiz dertleri olan ergen” nitelendirmesiyle yapılmıştır. Ergenin dert ettiği şeyleri dert etmesini mantıklı kılacak hiçbir sebep yoktur, birçok sorun içinde yüzer ama bunların hiçbiri aslında sorun değildir. Küçük veya önemsiz şeyleri büyütmesi, kendini hayatın merkezinde gördüğünü de gösterir. Bu tema, aynı zamanda ergenin yanılığ içinde olması teması ile de bağlantılıdır.

Alıntı 30: 21.09.2013 / Ekşi Sözlük

whatsapp'ına "hayat bize oyun oynuyor olabilir mi?" yazan ilköğretimden öğrencimdir.

he canım oyun oynuyor. senin yaşında biriyle hayat ne yapacak başka?

Alıntı 31: 22.04.2009 / Ekşi Sözlük

(...)

ve şimdi tek umudum şu ergenliği atlatıp kendime gerçek dertler bulmak.o zaman böyle saçma hareketler yapmaya vaktim olmayacak çünkü.ya da biri gelsin, beni odunla sabaha kadar dövsün ki kendime geleyim.normal insan gibi dertsiz başımda derdim varmış gibi gezmeyeyim.hayatın tadını çıkarayım.başka bir boka yaramaz zira bu hayat.cehennem falan da değil.

Ergenin zevksiz oluşunu da yanılığlarından biri olarak görebiliriz. Bu temaya göre, ergenin zevkleri gelişmemiştir. Kötü, kalitesiz işleri beğenir. Beğendiği şeylerin kötü olduğunun farkında olmaması da söz konusudur, bu yüzden bu tema yanılığ içindeki ergen teması ile de bağlantılıdır.

Alıntı 32: 17.02.2010 / Ekşi Sözlük

cezmi ersöz okuyup, kadın ruhunu ne güzel anlatıyor diyendir. zira, cezmi ersöz ergenliğini atlatmış kuşaklara ulaşamayan bir yazardır.

Bu kullanımda genellikle hem ergenin beğendiği kişi hem de ergen kötülenmektedir. Her iki grup da yetersiz, kalitesiz işlerle uğraşan/bunları beğenen, gelişmiş beğeniye sahip olmayan, yüzeysel gibi özelliklere sahiptir.

Zevksizlik, ergenin ergen oluşuna bağlandığı için, “geçici” görüldüğünü de söyleyebiliriz. Ergen büyüdüğünde beğenileri de daha gelişmiş olacak ve şimdi beğendiği şeyleri beğenmeyecektir. Yazarlar da ergenin beğenisinin gelişmemişliğini

görebilen, kendilerini neyin iyi neyin kötü olduğunu bilen kişi olarak konumlandırır.

“Başkalarını beğenmeyen ergen”i de yazarın bakış açısından, yanılığ içindeki ergen teması içinde değerlendirebiliriz.

Alıntı 33: 06.11.2007 / Ekşi Sözlük

(...)

2)anne babayı beğenmeme, küçük görme : "ya olum bizimkiler daha metallicayı tanımayıolar ya uff. hiç bi şey bilmiyorlarr yaa"

3)hiç bir şeyden memnun olmama : dış görünüş(haksız değiller bunda gerçi), aile, arkadaş çevresi, kıyafetler vs vs vs... (...)

Yukarıdaki alıntıda, başkalarını beğenmeyen ergen ve bu ergeni beğenmeyen girdi yazarının “beğenmeyen kişi olma” konumunda ortaklaştığını düşünüyorum. Ergenin başkalarını beğenmemesi onun kusuru iken, yazarın bu ergeni beğenmemesi nesnel bir duruşa sahiptir, çünkü kendisi dışındaki birini tasvir etmektedir.

4.1.3. Yaştan Bağımsız Bir Özellik Olarak Ergenlik

Yaştan bağımsız ergenlik repertuarına göre, kişi ileri bir yaşta da ergen olabilir; yani ergen kalmış olabilir. Ergenlik, bu açıdan hastalıklı, problemlili bir durum olarak ortaya çıkmaktadır. Bu durum çeşitli davranışları kapsar: bulunduğu ortamı rahatsız etme, hep başkalarını suçlama, sorumluluk almama vb. Bu repertuarda, ergenlik eleştirel ve olumsuz bir duruş olarak değerlendirilmektedir.

Alıntı 34: 30.06.2008 / Ekşi Sözlük

yaşla büyümeyle alakalı bir durum değil ergen olmak. zihnin ötelenemeyen hali ve duruşu. zihnin bakire kalması da değil. tam tersine zihnin hep aynı düzeyde çalışması gibi. aptallık ahmaklık dangalaklık falan da değil. çünkü zekayla değil, tamamen algılamayla ve zihnin algıladıklarını biçimledikleriyle ilgili bir durum. ergen psikolojisi şeklinde incelendiğinde topluma nasıl köle yetiştirileceğine dair manifestolar görebilirsiniz. yeni kalı çıkan adet gören vücudu değişen insan yavrusu da değil aslında ergen. ama normal insan fizyonomisi de gelişirken bu zihinsel düzeyden geçmek zorunda. herkes ergenliği fiziksel bir yenilenme düzeyi olarak görse de aslında olayın zihinsel yanı daha anlamlı. çünkü koskoca insanlar da ergen kalabiliyorlar. ne yaparlarsa yapsınlar, değişmiyor bu insanlar. hep aynı algılayış, aynı kavrama yetersizliği aynı düzey. 40 senedir ergen kalan insanlar görmek istiyorsanız bazı köşe yazarlarına bakabilirsiniz. (...)

Yukarıdaki alıntıda yazarın tanımladığı ergen kalmış kişiler, yetersizlikleri olan insanlar. Bu açıdan, eksiklik–tamamlanmamışlık repertuarına da başvuruyor. Yaşı gereği yetişkin olması beklenen biri, eğer algılarında bir değişim yoksa, kavrama yetersizliğine sahipse, bu kişi ergen kalmış biri olarak inşa ediliyor ve yetişkin olarak konumlandırılmıyor. Kişi ergenliği atlatamazsa, yaşı ne olursa olsun ergen olarak kalır. Bu kişi fiziksel açıdan yetişkin olsa da, zihinsel açıdan yetişkin olamamıştır. Ergenliğin tamamlanamaması söz konusudur. Bu gruptaki kişilerin yaş olarak ergenlik çağındaki kişilere göre daha fazla olumsuz karşılandığı söylenebilir. Ergenlik çağındaki kişi bu evreyi geride bırakabilir, ancak yetişkin olduğu halde “ergen” kalmış kişi gelişimini tamamlayamamış, eksik biri olarak kalacaktır.

Bu repertuarın kullanılması ile neyin gerçekleştirildiğini soracak olursak, yetişkin yaş grubundaki bir kişinin norma uymayan, ergenlere has olarak görülen davranışlar sergilediği durumda yetişkin olma statüsünden çıkarılarak ergen statüsüne sokulduğunu, bu sayede yetişkin kimliğinin olgun, mantıklı, rasyonel olmaya devam edebildiğini öne sürebiliriz.

Ergenliğin zorunlu bir geçiş dönemi olması ile yaştan bağımsız olması repertuarlarında ortak varsayımlar olsa da (ikisinde de ergenlik gelişimsel olarak gerekli bir dönem), farklı noktaları, biyolojik ve sosyallik vurgularındır. Geçiş dönemi, ergenliği belli bir yaş aralığı arasında yaşanan ve daha çok biyolojik bir süreç olarak ele alırken, yaştan bağımsız ergenlik repertuarı, psikolojik ve sosyal gelişimi de ergenliğe dahil eder, ve kişi bu açıdan gelişimini tamamlayamazsa bir sonraki evre olan yetişkinliğe geçemez. Yani yaştan bağımsız ergenlik repertuarı, yeni bir özne pozisyonu üretir: ergen kalan kişi.

Yaştan bağımsız ergenlik repertuarı içinde, ergenlik döneminin sonlanması için bazı şartların yerine getirilmesi gerektiğini görüyoruz. Kişi, kendi ayakları üzerinde durabilmeli, ailesine yük olmamalı, insan ilişkilerinde olgun davranabilmeli ve zihinsel yönden gelişmiş olmalıdır. Aşağıdaki alıntılarda, yetişkinliği, kazanılan çeşitli özelliklerle inşa eden örnekler görüyoruz.

Alıntı 35: 14.01.2013 / Ekşi Sözlük

bi görüşe göre insanın kendi faturalarını ödemeye başlamasıyla sona eren dönemmiş ergenlik.

yani zavallı annesinin emekli maaşına musallat olmuş ya da bağıkurlu babasının sırtından geçinip tutunamayanları oynayanlar doğrudan ergen sayılıyor. (...)

Yukarıdaki örnekte yetişkinliğe geçiş ya da ergen kalış, öznenin failliği ile kuruluyor. Faturaları ödemek, musallat olmak, sırtından geçinmek, tutunamayanları oynamak: tüm fiiller aktif. Fail özne, bahsedilen eylemlerin iradeyle yapıldığının kabulünü gösteriyor.

Yaştan bağımsız ergenlik repertuarında da, aşağıdaki alıntıda gördüğümüz gibi ergenliğin aşağılama amaçlı kullanımı mevcuttur.

Alıntı 36: 24.03.2016 / Ekşi Sözlük

bir hakaret kelimesidir. gayet de uygundur. ergen olmak çoğu zaman yaş ile doğru orantılıdır ama "beyin ergenliği" gibi bir tanım da var. bu "acizlik" falan değil. gayet normal olan beyni salaklıklar için kullanmak diyebiliriz. şimdiki daha salak ama bu ergenlik hep vardı: eskiden sadece okulda, sokakta denk geliyorduk ama internet sayesinde daha sık denk gelmeye başladık. bir de bunların daha heyecanlıları var: ergen adayları. alınma seviyeleri çok düşük olduğu için lafınızı esirgemenize gerek yok, patlatın.

4.1.4. Normdışılık repertuarı

Bu repertuarda, ergenin toplum normlarına uymayan davranışlarından bahsetmek suretiyle tanımlanması, ve dolayısıyla eleştirilmesi söz konusudur. Ergen, normal kabul edilen duygu, düşünce ve davranışlardan sapma gösterir. Bu repertuarda, ergenlerin içinde bazılarının normdan sapması değil, ergenlik dönemindeki herkesin normlardan sapması söz konusudur. Aslında bu yönüyle bir ergenlik normu da kurulmaktadır.

Bu repertuar ergenin başkaları üzerindeki etkisi anlatılmak üzere de kullanılmaktadır. Ergen, çevresini rahatsız eden biridir. Bulunduğu ortama uymayan davranışlar sergiler. Bu repertuar özne olarak bize farklı ergen tipleri sunar: Rahatsız ettiğinin farkında olmayan ergen ve rahatsız ettiğinin farkında olan ve utanmayan, umursamayan ergen. Bahsedilen ortamda, ergen/ ergenler dışındaki insanlar ve girdi yazarı topluluk normuna uyan kişilerdir.

Ergenlerin normdışı oluşu, biyolojik açıklamalara başvurarak da, eksiklik–tamamlanmamışlık repertuarına benzer şekilde ergenin eksiklikleriyle de kurulabilir.

Normdışı repertuarını eksiklik–tamamlanmamışlık repertuarından ayırma sebebimiz, ergenin bahsedilen davranışlarının, norma hiç uymadığının, düzeni bozduğunun vurgulandığını düşünmemizdir.

Alıntı 37: 06.11.2007 / Ekşi Sözlük

gençliğe adım atmanın heyecanıyla gelen bağımsızlık aşkına hormonal değişikliklerin ağır yükü eklenince ortaya çıkan ve bazıları cinayetle sonuçlanabilecek davranış bozuklukları sergileyen insan türüdür. bir kaç küçük örnek vermek gerekirse:

- 1)ev gezmelerinden sıkılmaya başlama*
- 2)anne babayı beğenmeme, küçük görme : "ya olum bizimkiler daha metallicayı tanımıyolar ya uff. hiç bi şey bilmiyorlarr yaa"*
- 3)hiç bir şeyden memnun olmama : dış görünüş(haksız değiller bunda gerçi), aile, arkadaş çevresi, kıyafetler vs vs vs vs... (...)*

Yukarıdaki alıntıda, ergenin norma uymama sebebi, bağımsızlığa kavuşmanın heyecanının ve hormonların etkisidir. İlk sebep, toplum normlarıyla ilgiliyken (gençlerin daha bağımsız olabilmesi) ikincisi biyolojiye atıf yapar. Aşağıdaki alıntıda ise “şimdiki” ergenlerin normdışı oluşu vurgulanır. Bu, yukarıdaki örnektekinden daha farklı bir açıklamadır. Şimdiki ergenlerin neden böyle olduğuna dair bir sebep ileri sürmez.

Alıntı 38: 12.03.2012 / Ekşi Sözlük

2012 yılı itibari ile istanbul'da 10-15 tanesinin bir araya gelince nasıl saçmaladıklarını ve çevrelerine nasıl rahatsızlık verdiklerini görme şansım oldu diğer şehirlerdeki nasıldır bilmiyorum... yani yaşlı adam triplerine girmek istemiyorum henüz 30'lu yaşların ilk çeyreğinde ama biz böyle değildik arkadaş... saygı yok, anlayış yok, empati yok, terbiye yok, ahlak yok, utanma yok, sıkılma yok, özür dileme yok, hiç bir şey yok bunlarda... bir mekana doluştuklarında orasını kendilerine ait zannediyorlar ve orada mevcut olan her şeyi canlarının istedikleri gibi kullanabileceklerine inanıyorlar... haklarında yazılacak çok şey var da doğru kelimeleri bulamıyorum...

*düşmanım bile kalabalık bir ergen grubunun arasına düşmesin dinimiz amin!
ayrıca ey ergenler üstünüze başınıza servet dökmekle olmuyor o işler önce o ter kokunuzdan kurtulmak için temizlenmeyi ve temiz kalmayı öğrenin!*

Aşağıdaki alıntılarda girdi yazarları, ergenle olan etkileşiminden bahsederken, kendini yetişkin olarak konumlandırır. Bir ergenle iletişime geçmek durumunda kalmak, ona maruz kalmak, yetişkin için talihsiz ve acı verici bir deneyim olabilir:

yetişkin ergenin yerine utanır, sabrının sınıdığını hisseder, hayatından bezer, “liselilerin üstüne kızgın yağ dökme isteğine kapılabilir”, “çocuk yapmaktan vazgeçebilir”.

Alıntı 39: 07.09.2014 / Ekşi Sözlük

allah insanı ergenle sınamasın diyorum başka bi şey demiyorum.

Alıntı 40: 21.10.2014 / Ekşi Sözlük

beyinlerinin ön kısmındaki gelişim tamamlanmadığından empati yetenekleri henüz gelişmemiştir. ayrı bir türmüş gibi bahsetmemek gerek, hepimiz ergen olduk ya da olucuz(?). zamanında önüne gelene "sen hiç genç olmadın mı?" diye trip yaparken iyidi. yani böyle diyip kendimi sakinleştirmeye çalışıyorum ama bir gün balkondan bir kaç lisenin üstüne kızgın yağ dökebilirim.

Aşağıdaki alıntılarda ise ergenin normdışı oluşu ötekileştirme yapılarak, insan olmayan, farklı bir canlı olarak tanımlanmasıyla gerçekleştiriliyor. Ergenin “mutasyonik insan”, “varlık”, “organizma”, “canlı türü”, “yaratık”, “insanımı” ve “şey” kategorilerine sokulmasını bir insandışılaştırma örneği olarak görebiliriz. Ergenliğin bir dönem olarak diğer dönemlerden ayrılmasının ötesine geçerek, ergeni, insan kimliği dışına çıkarmak söz konusudur.

Alıntı 41: 03.02.2013 / Ekşi Sözlük

ilginç bir varlık. (...)

Alıntı 42: 02.05.2013 / Ekşi Sözlük

alayına isyan modunda takılan organizma. (...)

Alıntı 43: 19.05.2014 / Ekşi Sözlük

zekadan tamamen arınmış olan insanımı. and olsun ilerde çocuk sahibi olursam bu safhayı benden uzakta geçirsin diye yatılı okula gönderecem.

Normdışılığın bir başka açıklanma şekli, davranışlarına anlam verilemeyen ergendir.

Alıntı 44: 01.01.2011 / Ekşi Sözlük

çevresindeki ergenleri yılbaşı gecesi içki içtiğine inandırmak için facebook statüsüne "kustum" yazmaktan çekinmeyen garip kişilerin genel adı.

4.1.4.1. Aşırılık Teması

Normdışı repertuarında bazı girdilerde ergenin normdışılığı aşırılıkla ilgilidir: ergen, cinsellikle aşırı derecede meşguldür. Bu aşırılık, ergenliği patolojikleştirmeye de yarar.

Alıntı 45: 10.10.2013 / Ekşi Sözlük

(...) aklın fikrin sevişmekte(...)

Diğer açıklayıcı repertuarlarda cinsiyet farkına değinilmiyorken aşağıdaki alıntı gibi bu açıklayıcı repertuarı kullanan bazı girdilerde, cinsiyet ayrımı yapıldığını görmekteyiz.

Alıntı 46: 01.04.2012 / Ekşi Sözlük

önüne gelen her şeyi düzen canlı*. ergen erkekler için geçerli tabii. erkek ergenlerde cinsellik hiperseksualite* olarak görülür. duygusallıktan kaçış vardır ve sürekli kendilerini kanıtlama ihtiyacı içindedirler. kız ergenlerde ise cinsellikte duygusallık ön plandadır. bu nedenle hemcinsleri kendileri gibi duygusal oldukları için bu dönemde eşcinsel eğilim gözlenebilir.

4.1.4.2. Toplum Tarafından Eleştirilen, Sindirilen Ergen Teması

Bu temayı kullananlar, ergenleri normdışı gören repertuara karşı bir argüman üretmektedir. Toplum normlarını benimsemiş kişilerin, farklı olan insanları sindirdiği, insanları mutsuz, asık suratlı hale getirdiğinden bahsedilir. Toplum normlarını benimseyenler yetişkinlerdir. Ergenin birçok davranışı (gülmek, bağırarak konuşmak vb) yetişkinler tarafından rahatsız edici bulunur. Yazar kendini toplum normunu benimsemiş yetişkin konumuna oturtmaz. O, bu kuralların saçmalığını görmektedir.

Alıntı 47: 17.02.2010 / Ekşi Sözlük

çoğu kez ciyak ciyak birbirlerine bağırlarken rastlarsınız ergenlere. kavga filan olmasa da ortada, bir haykıracak dert anlatma durumu vardır. bu gülüşen, yüksek sesli topluluğa otobüs teyzeleri ve amcaları "cık cık cık.. sessiz olun biraz sessiz" diyerek çıkışır.fazla gülen insan, bu toplumda sevilmez. ergenler susar. asık suratlı insanlara dönüşme süreci kimileri için böyle başlar...

Yukarıdaki örnekte ergenlerin toplum içinde, birbiriyle olan etkileşimlerindeki davranışları tasvir edilmektedir. Bu davranışlar toplum normlarına uymamaktadır.

4.1.5. Özlenen Ergenlik Repertuarı

Yetişkinlik hayatındaki pek çok mutsuz eden şeyle birlikte, ergenlik özlemle anılan bir dönem haline gelir. Burada ergenliğin olumlu bir tanımlamasını görüyoruz.

Alıntı 48: 03.09.2009 / Ekşi Sözlük

ne güzeldi lan ergen olmak. dert yok tasa yok. tek derdim ozamanlar dert edindiğim egen olmak. oysa dert edilcek bişey yokmuş.15 yaşında olsam orda burda hönküre hönküre muhabbet edebilirim, sokağa tükürebilirim, top oynamaya çağırduğum arkadaşlarımı kapılarının önünde dakikalarca bekleyebilirim. şimdi hangi birimiz birisinin kapısının önünde herhangi bir sebep için beklerken tedigin olmuyoruz? ıslıkla arkadaşımı sokağa çağırabilir miyim 25 yaşında ben mesela. birisine hayran olup posterini odamın duvarına asamam artık. çünkü ben ilişkiler yaşamışım. olmicak insanları olmicak yerlere koyup aşık olmuşum. onları hiçbirşeye değişmemişim ben. oda beni sevmiş hay aksi. e ben bi zamanlar tanrı gibi gördüğüm sevdiğim insanlarla beraber olma şerefine nail olmuşum. şimdi hiç tanımadığım bi kadının resmini duvarıma asabilirmiyim. olmaz. o da benim gibi bi insan. eziklik olur. çünkü ben ego sahibiyim artık. (...)

Bu repertuara göre ergenlik dertsiz bir dönemdir. O zaman yapılan birçok şey yetişkinlikte yapılamaz. Bunun sebepleri arasında da yetişkinin “ego”su vardır. Bu repertuarda, yetişkinlik de eksikliklere sahip bir dönem olarak inşa edilir. Yetişkin, ergenin yapabildiği şeylerden mahrumdur. Yetişkinin bu şekilde kurulmasını yalnızca özlenen ergenlik repertuarında görüyoruz.

Alıntı 49: 26.05.2016 / Ekşi Sözlük

(..) varsın bize ergen desinler. ne var sanki? büyüpte ne yapacağız? kim bu iğrenç dünyanın pislik kokan sokaklarını fark edecek kadar olgunlaşmak ister ki? ben istemiyorum. ben, senin kadar umutlu ve hayalperest olmak istiyorum. ben, dünyayı değiştirebileceğime inanacak kadar genç olmak istiyorum. senin kadar genç ve senin kadar güzel olmak istiyorum. senin kadar heyecanlı ve senin kadar aşık olmak

istiyorum. ergen olmak istiyorum. veya zaten ergensem, o zaman da ergen kalmak istiyorum. yaşlanmamak istiyorum. ben, yaşamak istiyorum. ergen olmak istiyorum. ergen kalmak istiyorum.

Yukarıdaki alıntıda da ergenlik, yetişkinlikten daha fazla güzel deneyim sunma potansiyeline sahiptir. Yetişkinlik, duyguların cansızlığıyla, farkındalığın getirdiği mutsuzlukla, istenmeyen bir konumdur. Ergenlik, yaşamakla eşdeğer tutulmaktadır. Ergenliği tercih edilen bir dönem olarak görerek, bu yazarlar çoğunluktan daha farklı bir konuma yerleşmektedir.

4.2. ODAK GRUP GÖRÜŞMELERİNİN ANALİZİ

Odak grup görüşmelerinin analizinde, “Gelişimsel geçiş dönemi olarak ergenlik”, “Eksiklik–tamamlanmamışlık / Kusur” ve “Bağlama bağlı yaşanan ergenlik / Yaştan bağımsız bir özellik olarak ergenlik” repertuarları tespit edilmiştir.

4.2.1. Gelişimsel Geçiş Dönemi Olarak Ergenlik Repertuarı

Gelişimsel geçiş dönemi repertuarında, ergenlik, çocukluk ve yetişkinlik arasındaki evre olması öne çıkarılarak inşa edilir. Ergenlik, insan yaşamının doğal bir aşamasıdır ve gelişimin bir durağıdır. Bu dönemde yaşananlar, doğal süreçlerdir, bu yaş dilimine özgü değişimlerdir. Doğası gereği yaşanan şeylerdir. Bu repertuar, gelişimsel paradigmanın varsayımlarını paylaşır. Bu repertuarın yaslandığı gelişimsel paradigma, yaşamı bir ilerleyiş olarak görür (Morss, 2002).

Bu repertuarda, ergenlik kendi başına bir yaşantı olarak değil, çocukluğa ve yetişkinliğe referans vererek kurulur.

Alıntı 1: Lise / 2 Kız, 2 Erkek

(A: Araştırmacı, K: Kız katılımcı, E: Erkek katılımcı)

A: ergenlik diyince aklınıza neler geliyo arkadaşlar

K1: ergenlik diyince e biyolojik olarak (A: hm) bissürü anlama gelebilir tabi (A: hı hı) de bi dönemden çıkıp başka bi döneme adım atmak

A: adım atmak

K1: olgunluktan bi önceki evre

A: hı hı siz ne dersiniz

K2: ya çocukluk döneminden çıkıp (A: evet) artık yetişkinliğe hem biyolojik hem bedensel hem ruhsal düşünce bakımından bi evre atıyoruz (A: hı hı)

Yukarıdaki alıntıda ergenlik ilk olarak biyolojik açıdan ele alınmış, hemen ardından da bir dönemden çıkıp başka döneme girmek olarak tanımlanmıştır. K1'den sonra konuşan K2 de dönem repertuarına başvurmaktadır. Dönem repertuarında ergenlik “doğal” bir süreç olarak kurulur. Verilen ilk cevaplarda çoğunlukla geçiş dönemi repertuarına başvurulması, bu repertuarın yaygınlığını gösteriyor olabilir.

Birbirinden farklı durumlar arasında mutlaka bir hiyerarşi (birinin daha alt düzey, diğerinin daha gelişmiş olması gibi) olmak zorunda değil. Ancak ergenliği bir dönem olarak ele alan repertuarda bir hiyerarşi var. Çocukluk, ergenlik, yetişkinlik dönemleri birbiriyle ilişkisi olmayan bağımsız dönemler değil. Aralarında zamansal bir ilişki var: öncelik-sonralık. Buna ek olarak, bazı özelliklere sahip olma bağlamında da bir ilişki var. Olgunluk, ergenlikten sonra kazanılan bir özellik. Yani çocukluk ve ergenlikte olgunluk yok. Farklı evrelerin birbirinden kopuk olmadığını ve bu evrelerin alt ve üst basamak ilişkisine sahip olduğunu “hem biyolojik hem bedensel hem ruhsal düşünce bakımından bi evre atlıyoruz” ifadesinde görüyoruz. Evre atlamak, bir üst basamağa geçmek demek. Başka bir evreye geçmek ile evre atlamak aynı şey değil. Hiyerarşinin yönü (alt basamağın çocukluk, sonrakinin ergenlik, sonrakinin yetişkinlik olması) lineer zamana göre kuruluyor. (Sonra gerçekleşen şey daha üst basamakta). Dönem repertuarında böyle bir ilişki kuruluyor.

Alıntı 2: Lise / 2 Erkek

A: hı hı ergeni tekrardan bi tanımlamanı istesem

*E1: yani ergenlik **bi yaşa bi yaşla başlayıp yani yaşı tam belli olmayan bi yere kadar gidip yani o yaş içerisindeki durumu hal ve hareketleri (A: hı hı) duygu düşünceleri tüm her şeyinin değişmesi kendisini farklı göstermesi (A: hı hı) farklı kişiler tarafından farklı şeylere yönelmesi yani daha çok kendini değişken göstermeye çalışması o u devre içerisinde kendisini mesela ben böyleydim artık böyleyim çabalarına girmesi değiştim çabalarına girmesi yani anlık durum hal hareketlerin değişmesi bi anda***

A: peki o u mesela bu atmış beş yaşına gelmiş birisi de ergen olabilir mi

E1: yani o fazla bilmiyorum ya hiç öyle bişey yaşamadım

(...)

Yukarıdaki alıntıda ergenlik, belli bir yaşta başlayan ve değişimlerle karakterize olan bir dönem olarak açıklanmaktadır. Bunda, soruda tanım yapılmasını istememin de bir payı olmalıdır. E1, ergenliğin hangi yaşta sonlandığının belli olmadığını söylese de onu biten, sonu olan bir evre olarak kurgulamaktadır.

Yaşamın evrelere bölünebilmesi, evrelerin birbirinden farklı olması ile mümkün olur. Yani bir evreden diğerine geçerken değişilir. Ergenlik döneminin diğer dönemlerden farkı, dönemin içinde de sürekli değişilmesidir.

E1, ergeni her şeyi değişen biri olarak tanımladıktan hemen sonra ergeni “değiştim çabalarına giren biri” olarak kurar. Çelişen iki tanımı bir arada verir. Hem geçiş dönemi repertuarına hem de aşağıda incelediğimiz kusur repertuarının “kendini olduğundan farklı gösteren ergen” temasına başvurmuştur. Ergen, yaşadığı dönem gereği değişen, yani farklı olan biri midir yoksa kendini farklı gösteren, insanlara değiştiğini göstermeyi önemseyen ve amaçlayan biri mi? Birincisinde ergenin değişmesi doğal bir süreçtir, ergenin niyet edip yaptığı bir şey değildir. Kendiliğinden olur. İkincisinde ise planlı davranan, elde etmek istediği sonuca yönelik hareket eden, başkalarının gözündeki imgesini değiştirmeye çalışan biri vardır.

Alıntı 3: Lise / 3 Erkek

A: evet sen ailenin tutumuna değindin

*E2: ee aynı arkadaşın dediği gibi yani ailenin çocuk üzerinde baskısı (A: hı hı) ergenlik döneminde en fazla oluyo yani **çocuk kendini büyük görüyo işte dediği gibi ee ama ailesi de onun hala büyüdüğünü kabullenemiyö özellikle onbeş onaltı yaşlarında belki yirmi olduğu zaman yani tamam artık büyümüştür ama** (A: hı hı) onbeş onaltıda kendini zaten büyük hissediyö arka ailesi de onu öyle görmediği için yani (A: hı hı) sorunlar direk orda başlıyo*

A: hı hı peki sizce nasıl olmalı yani onbeşte mesela ya büyük hissediyosa büyük müdür bu aileyle ilişki nasıl olmalı sizce

*E3: aslında büyük kendini büyük zanneder **yani hem biyolojik hem de psikolojik olarak artık erişkin bi kişi olma yolunda ilerlediği için kendini oldu o yani** (A: hı hı) tamamlandı zanneder ama değildir (A: hım) bence değildir tam olarak ama öyle yapmaya çalışıyo yani (A: hı hı) yaşıyla davranışları tutarsızlık oluşturur o yüzden de aile de müdahale etmek ister hani bu işleri bildikleri için yani veya bildiğini düşündüğü için o şekilde (A: hı hı) çatışmalar olur*

Yukarıdaki alıntıda E2 dönem repertuarına başvurmakta ancak ona göre ergenlikte kişinin “büyümüş” olup olmadığı net değildir. E2, ergenlik dönemindeki “çocuk”tan bahsediyor. Bu çocuk kendini büyük görüyor, yani aslında büyük olmayan ama öyle olduğunu sanan biri bu kişi. E2’ye göre, bu kişi yirmi yaşında “artık büyümüştür.” Ancak sıra alışının başında çocuğunun büyüdüğünü hala kabullenemeyen aileden bahseder. E2’nin formülasyonunda ergen bazen büyümüş olarak bazen de henüz büyümemiş olarak inşa edilmektedir. Büyümüş ergen ve

büyüdüğünü kabul edemeyen aile ikilisi ile henüz büyümemiş ama büyüdüğünü sanan ergen ile ona müdahale etmek isteyen aile ikilisi vardır. Yani birisinin henüz büyümüş olup olmadığı kolayca karar verilebilen bir şey değil. Bu alıntıyı aşağıda, kusur repertuarı içinde tekrar inceleyeceğiz.

Konuşmanın devamında ise E3'ün ergenlik dönemini, sonu yetişkinliğe varan yol olarak kurduğunu görüyoruz. Yani dönemler arasında hiyerarşik ilişki vardır. Yetişkinlik, ergenlikten daha ileri bir aşamadır.

Alıntı 4: Üniversite / 2 Kadın, 1 Erkek

(A: Araştırmacı, K: Kadın katılımcı, E: Erkek katılımcı)

A: ee ergenlik diyince ne demek nerden başlamak istersiniz

*K1: hımm ergenlik diyince sanki **bi ara dönem** gibi bişey canlanıyo benim aklımda **çocukluktan yetişkinliğe geçişteki** (A: hı hı) **bi ara alan hem beden büyüyo yetişkin hale geliyo hem ruh ruhen kişi daha ee o yetişkinliğe geçmeye hazır olmuyo***

A: hı hı

K1: öyle bi tanım geliyo aklıma

*K2: benim aklıma böyle **gemilerin alabora olması geliyo** çünkü ergenlikteyken böyle herkes kendini bi ben doğru düşünüyorum diğerleri böyle saçmasapan düzene uyan falan tuhaf insanlar ee ama ergenlikten çıktığı an hani böyle çıkar gibi olduğu an diğer ergenleri küçümsemeye başlıyo (A: hımm) ergenliği küçümsemeye başlıyo o yüzden **birden ters dönüyo ergen ergenken çok yüce yüce görüyo ergenliği ergenlikten çıktığı an yetişkin olduğu an ergenliği aşağılıyo** çünkü insan diye*

A: öyle düşünüyosunuz sen ne dersin

*E1: ya ben mesela yani **hem fizyolojik hem ruhsal değişimlerin yanında mesela kimlik arayışının da artık daha fazla hissettiği dönemler** çünkü aileninden uzaklaşma çünkü yirmi yıl boyunca hep sıradan gelmiş kendince görüdüğü hayatın sıyrılıp başka bi hayat ideasının peşinden koştuğu bi dönem olarak görüyorum bilmiyorum*

Bu görüşmede ergenliğe dair ilk söylenenler dönem repertuarına aittir. Önceki alıntıdaki büyümüş mü / büyümemiş mi müzakeresine benzer şekilde K1'in konuşmasında ergen fiziksel olarak büyümüş ancak ruhen büyümemiştir. Yani büyümenin farklı boyutları vardır. Geçiş dönemi repertuarında, ergenlik bazen eksiklik, tamamlanmamışlık durumu ile karakterizedir. K1'in konuşmasında hem büyümemiş olmak hem de henüz yetişkinliğe hazır olmamak eksiklik–tamamlanmamışlık durumlarıdır.

Geçiş dönemi repertuarı, birbirinden farklı dönemler temeline dayandığından, bu repertuara başvurarak yapılan tanımlarda, değişim temasını sıkça görüyoruz. K2 ergenlere bakışın, ergenlikte ve yetişkinlikte birbirinden çok farklı olduğunu

söyleyerek söze başlıyor. Yani ergen ve yetişkin konumlarını, aralarındaki farkla inşa ediyor. Yetişkinliğe geçmeyi büyük bir “tersine dönme” olarak görüyor. E1 de geçiş dönemi repertuarı içinden konuşarak, fiziksel ve ruhsal değişimle birlikte kimlik arayışına değiniyor. Üç katılımcı da ergenliği birçok değişimin yaşandığı bir dönem olarak inşa ederken K2, yetişkinliği de değişim yaşanan bir dönem olarak kuruyor.

Gelişimin biyolojik, ruhsal, sosyal gibi ayrı alanlara bölünmesini de gelişimsel geçiş dönemi repertuarında görüyoruz. Tüm bu alanların ayrı bir gelişim süreci var. Kişinin fiziksel gelişimi tamamlanmış olsa da ruhsal gelişimi tamamlanmış olmayabilir.

Alıntı 5: Lise / 2 Kız, 2 Erkek

*K1: yani şöyle **biyolojik olarak zaten farklılıkları biliyoruz** işte kızlarda noluyo (A: hı hı) erkeklerde noluyo vesaire e **ruhsal olarak da ya belki toplumun getirisi olarak** (A: hı hı) yani böyle olması gerekmesede de (A: hı hı) etraftan ve **kültürle gelenekle yaşadıklarımız** ya da o dönemde yaşayacaklarımız yani sırtımıza sorumluluk olarak (A: hı hı) biniyo diyebilirim*

A: ne gibi sorumluluklar

K1: ne [gibi mesela*]

A: [neler geliyo aklınıza]

K1: hani erkekler daha çok çalışacak (A: hum) kadınlar daha çok işte hani ailesini idare (A: hı hı) edicek tarzı belki

A: ergenlikte yapılması gereken şeyler mi sonrası için mi

*K1: yani bence bi anda yüklenme olmamalı **çünkü mesela biz bi anda mesela boy atıyoruz insanlar sanıyo ki biz bi anda büyüdük***

A: humm

*K1: ama aslında hh hani ruhsal ya da (A: hı hı) belki beyinsel olarak öyle **olmayabilir gibi geliyo bana***

Yukarıdaki alıntıda, gelişim farklı alanlara bölünüyor (biyolojik, ruhsal, beyinsel) ve bunlar aynı anda gerçekleşmeyebilir. Kişi boy atmış olabilir ama bu ruhsal olarak da büyüdüğü anlamına gelmez. Aşağıda incelediğimiz kusur repertuarında, ergenler bir şey “sanan”, yanılan kişiler olarak konumlandırılıyor. Yukarıdaki alıntıda ise “sanan” kişiler yetişkinler. Ergenin büyüdüğünü sanıyorlar. Bu da farklı bir ergen ve yetişkin konumlandırması. Ergen henüz büyümemiş ama ailesi büyüdüğünü sanıyor.

---

* [işaretli ile başlayan kelimeler aynı anda söylenmiştir.

Gelişimin bu bölümlendirilmesi ile kişi ne yapıyor? Kendini yetişkin konumuna koymamayı sağlamış oluyor. Bu bölümün, kişinin ergen kimliğini sürdürmesini sağladığını düşünebiliriz.

Yukarıdaki alıntıda, ergenlik salt biyolojik değil, bunun yanında kişinin sosyal konumunun değiştiği bir süreç olarak da kuruluyor. Aile, ergene sorumluluk vermeye başlayan kişiler olarak bu süreçte aktif role sahip. Yani ergen kendiliğinden sorumluluk almaya başlamıyor, aile sorumluluk vermeye başlıyor.

4.2.1.1. Geçiş Dönemi Repertuarı İçindeki Yetişkin Tasavvurları

Geçiş dönemi repertuarına başvurarak yapılan ergen tanımlarında bununla ilişki içinde yetişkin tasavvurları da olduğunu gördük. Bu yüzden bu yetişkin tasavvurlarını alt bir tema olarak ayrıca incelemek istedik.

Ergenliği kurarken aynı anda yetişkinlik de kuruluyor. Yani ergenler ve yetişkinler çeşitli çiftler oluşturuyor. Bunları özne konumları olarak da ele alabiliriz. Özgür ergen ve baskı altındaki yetişkin konumu; başkalarına bağımlı ergen ve özgür yetişkin konumu; doğal, dürüst ergen ve yapay, ikiyüzlü yetişkin konumu gibi çiftler olarak bu konumları aşağıda inceleyeceğiz.

Özgürlüğünü kaybeden yetişkinin, geçiş dönemi repertuarında olmadığını düşünebiliriz. Çünkü geçiş dönemi repertuarında, yetişkinlik en üst mertebedir. Bu tasavvurda ise üst merteye değil. Bağlama bağlılık repertuarına ait olduğunu düşünebiliriz, çünkü devlet, aile gibi kurumların baskısı yüzünden yetişkinler yontuluyor. Çocuk ve ergenler ise bu baskıdan o kadar etkilenmiyor veya direnebiliyorlar, bunun sebebi ise onların doğaları gereği özgür ruhlu olmaları. Bu açıklama bağlama bağlılığa değil gelişimsel dönem repertuarına dayanıyor.

Alıntı 6: Üniversite / 2 Kadın, 1 Erkek

K1: kartlarını aksine gel beraber bakalım şu kartlara demek tarafı da olabilir belki yetişkinlik o kadar kötü bişey değil aslında

A: o zaman yetişkinlik hakkında konuşalım biraz yetişkin hakkında u ne düşünüyorsunuz

E1: çirkin (A: hmm) gerçekten estetizmden uzak çirkin mekanik bilişsizce ama bilinçliymiş gibi davranan yıkıntı döküntülere şekil verip süslemeye çalışan bir (K2: bence ergenliği)

K2: kötü algılamamızın sebebi yetişkenlik yetişkinlik çünkü ergenliğin ergenlik şunun habercisi yetişkin oluyosun hani yani bence yetişkinlik ergenlikten de beter hani en iyi çağımız en iyi dönemimiz çocukluğumuz yani daha ufak tefek şeylere üzüldüğümüz ama ufak tefek şeylere sevindiğimiz daha hani kolay doydüğümüz zamanlar ergenlik aslında arkasından çok büyük bişey getiriyo yetişkinliği getiriyo çok büyük sorumluluk yani çok sinirlenebilirsin ama eskisi kadar keskin bunu belli edemezsin duygularını hani düşünce süzgecinden geçirip öyle harekete döküceksin falan doyumlarını erteliceksin yani

K1: ben sana katılmıyorum bu konuda

A: ne düşünüyorsun

*K1: çünkü yani yetişkinlik bu kadar kötü bişey değil yetişkin olmak sorumluluk sahibi olmak anlamına da geliyo ben şey mesela her ee alışverişe çıktığımda bi markete girdiğimde hep aklıma o geliyo daha önceden annemin elinden tutmuş bi çocuktum ve bişey istedim böyle annem de olmaz yiyemezsin dedi orda böyle istediğini alan bi kadın gördüm ben niye böyle alamıyorum diyorum demiştim **ergenlik aslında belli hataları yapmak hayatı öğrenmek evet sorumlulukların binmesi insanların belki sevmediğin birine gülümsemek zorunda kalmak mesela onları da getiriyo ama bi hak da getiriyo hani kendi paramı ben kazanıyosam istediğimi alırım buna annem karar vermez diyosun bu yetişkinlikte oluyo bunu kazanabilmek için zaten onları yapmak durumunda kalıyosun çocukluğa dönmekse hiçbi hakkının olmadığı her herkesin seni yönettiği bi durum oluyo çünkü hazır değilsin gibi***

E1: ben bişey söyliyim mi şimdi mesela gerçekten özgürlük tanımının ne olduğunu bilmeyen insanlarız çünkü özgürlük denilen şey milattan önceden kaldı ama parıltıları çocuklukta ve ergenlikte vardır niye diceseniz devlet aile ve belli bi dışardan zorlama etmenleri çıkar özgürlük tanımını en çok fazla bu dünyada yaşayan onlardır yani ergenlik dönemidir çünkü her şeyi ne kadar istediğini bilmeyecek anıları istiyorsun sen öyle bi şey var hani gerçekten her şeyi (K1: her şeyi ne kadar)

Çeşitli yetişkin inşalarının müzakere edildiği yukarıdaki alıntıda katılımcılar, yetişkinliğin bir kayıp dönemi mi yoksa bir kazanç dönemi mi olduğu konusunda birbirlerinden ayrılıyorlar. K2 ve E2, yetişkinin kaybettiği iyi özellikleri vurguluyorlar, K1, yetişkin olunca kazanılan olumlu özelliklerden bahsediyor. K1'in kurduğu yetişkin, sorumlulukları olduğu için bazen istemediği şeyler de yapabilir ama artık hakları da var ve bunların getirdiği özgürlüğe sahip. Çocuklukta ve ergenlikte ise kişi özgür değil, başkalarına bağımlı.

K1'in kurduğu sakin, barışçıl yetişkine karşı K2 ve E1'in kurgusunda yetişkinler yapay, sinsi ve ikiyüzlüler. K2 ve E1, yetişkinliği olumsuz özelliklerle kursalar da ikisinin yetişkinlik tasavvurları tam olarak aynı değil. E1 yetişkinliğin çirkin oluşundan bahsediyor. Bu yetişkin tasavvurunda dış koşullarla belirlenen,

özerkliği yok olmuş, tamamen dış dünyadaki ödüllere odaklı bir yetişkin var. Kendi kontrolü az ve bu yüzden E1 tarafından saygı görmüyor. K2 de yetişkinliği artık kişinin doğal, içinden gelerek davranamayacağı bir dönem olarak kuruyor ama buradaki yetişkin, başkalarının etkisinde böyle davranmıyor, kendisi buna karar veriyor. Yani o planlı davranan, kendini kontrol eden biri. Planlı olması sinsiliği de getiriyor. K2 ve E1'in yaptığı iki kötü yetişkin tasavvuru var: koşullanmış, otomatikleşmiş olan yetişkin ve sinsisi, planlı davranan yetişkin.

K1, yetişkini özgür ve hak sahibi olarak kurarken, ergenliği de hata yapma dönemi olarak formülize ediyor. Buradaki ergen ve yetişkin konumlarının, birbirini takip eden gelişimsel süreç içindeki aşamalar olduğunu söyleyebiliriz. Ergenliğin hata yapma dönemi olarak inşa edilmesi ve yetişkinliğin, kişinin doğruyu yanlıştan ayırabildiği, ne isteyip ne istemediğini bildiği bir dönem olması karşılıklı olarak birbirini var eden konumlar.

Alıntı 7: Lise / 3 Kız

A: ee neler başka soruyum peki hani hep ergenleri konuşuyoruz ama ii yetişkin olmakla da ilgili bi yanı var yetişkin nası biridir sizce kime yetişkin dersiniz

K2: hani artık birisine ihtiyacı olmadan ihtiyacı değil de bişey sormadan mesela yani buraya gidebilir miyim sorusunu (A: hı hı) annesine şimdi bizim annelerimiz sormuyo bunun gibi şeylerde daha çok kendi özgürlükleri var gibi (A: hı hı)

A: ergenlikte sormak zorunda [mıdır

K2: [yani evet bi nevi genel [olarak

A: [çocuklukta da [ergenlikte de diyosun

K2: [evet

A: başka yetişkin nası biridir

K2: yetişkin kendi parasını kendi kazanıp (A: hum) kendi hayatını kendi çeviren insanlara denir zaten kendi hayatını kendi çevirdiği için kimseye bi şey sormak ya da sormamak konusunda özgürdür yani o yüzden sormasına pek gerek olmaz

A: hı hı daha çok özgürlük üzerinden tanımlıyorsunuz imm peki ergenlik o zaman daha kısıtlı bişey mi yetişkinliğe göre nası farklar var

K2: ya bence öyle yine birisine danışmak zorunda kalıyosun (A: hı hı) o dönemde yani daha bi ee yetişkinlere göre daha kısıtlanmış bi dönem (A: hı hı)

K1: ama yine de özgürleşme süreci olabilir

K2: ya o giriş sanki (K1: evet) özgürlüğe giriş gibi

K3: evet bence de

A: em nası özgürleşme sürecini biraz anlatır mısınız

K1: bazı hakları belki daha çok elde etme veya yavaş yavaş kimliğin oluşmaya başlıyınca daha çok söz hakkına sahip olma daha otoriter belki (A: hı hı)

K2: yani mesela aile içi şeylerde altı yaşındaki çocuğa çok da fikrini sormazlar (A: hı hı) ama yani gile zaman geçtikçe büyüdükçe insan ona da artık fikirlerini falan sormaya başlarlar (A: hı hı) o dönemde

Yukarıdaki alıntıda da özgür yetişkin konumlandırmasını görüyoruz. Yetişkinler, para kazandıkları için başkalarından izin almalarına gerek olmayan, kendi kararlarını alabilen kişilerdir. Ergen ise K1 ve K2 tarafından farklı konumlara yerleştiriliyor. K2'ye göre ergen yetişkine göre daha kısıtlanmış biri (kısıtlanmış olmayı ben öneriyorum soruda). K1'e göre ise ergen özgürleşme sürecindeki biri. Özgürleşme sürecinin nasıl olduğunu sorduğumda, K1 ergenin bu süreçteki failliğini öne çıkarıyor. Ergen, hak elde ediyor, daha çok söz hakkına sahip oluyor. K2 ise ailenin söz hakkı vermesini öne çıkararak, aileyi (yani ebeveynler ve diğer yetişkinler) fail kılıyor.

Ergenlik, katılımcılar için haklarının arttığı, onların fikrinin daha fazla sorulmaya başlandığı bir dönem. Özgür yetişkin konumuna ek olarak, ergen de daha özgür eskiye göre. Yani ergenlik döneminde kişi özgürleşme imkanına sahiptir.

Aşağıdaki alıntıda, katılımcıların farklı yetişkin tasavvurlarını görüyoruz. Daha önce yetişkinler üzerine konuştuğumuzda yetişkinleri olgun kişiler olarak tanımladıkları ancak yetişkinlerin ergenleri nasıl gördüğünü sorduğumda “bilinçsiz davranmak” gibi olumsuz bir nitelendirme yaptıkları için buradaki çelişkiye dikkat çektim ve bunun üzerine her yetişkinin aynı olmadığını söylediler. Bu noktada “ergen kalmış yetişkin” özne pozisyonu devreye girdi. Bu konumun, yetişkin tasavvurlarındaki çelişkiyi gidermeye yarayan ya da birbiriyle çelişen repertuarlara başvurmaya imkan tanıyan bir retorik alet işlevi gördüğünü düşünüyorum. Ancak bu kullanım daha farklı işlevlere de sahip olabilir. Ergen kalmış yetişkin, yetişkinliğin normunu olgunlaşmışlık, gelişmişlik olarak kuruyor; bu açıdan yetişkin konumunu güçlendirmiş oluyor. Öte yandan kişi yeterince olgun bulmadığı bir yetişkini “ergen kalmış” kategorisine sokarak onun yetişkin olarak gücünü azaltabilir. Ama bu kullanım, ergen kimliğinin de gücünü azaltıyor, çünkü olgunlaşmamışlık, ergenliğin bir özelliği olarak görülüyor.

Alıntı 8: Lise / 2 Erkek

*A: ee peki yetişkinlerin ergene nasıl baktığı hakkında biraz konuşsak **yetişkinler ergenleri nasıl görüyo** nasıl davranıyorlar*

*E1: **bence bilinçsiz davranıyorlar yani***

A: bilinçsiz davranıyorlar

*E2: **onları her an kırabilirler** yani az önce de konuştuk (A: hı hı) biri birine ergen dese burda benden beş yaş büyük biri olsa mesela (A: hı hı) ben iki üç yaş daha küçük olsam şu ankinden bişey desem (A: hı hı) saçma konuşmuş olsam mesela sus ergen ergen konuşma dese kırılırım yani (A: hı hı) **kırıcı olabiliyo bazen** (A: hı hı)*

*A: ama mesela **yetişkinleri nasıl tanımlarsınız dediğimde işte uygun nerde nasıl davranması gerektiğini bilen gibi tanımlar yaptınız sonra***

E2 herkes...

A: ha nasıl mesela

E2: mesela siz karşınızdakini kırmamaya çalışırsınız (A: hı hı) atıyorum burda başka biri olur o onu ezmeye çalışır

A: farklı farklı

E2: laf sokmaya çalışır

A: yani yetişkin de olsa farklı farklı davranan kişiler

*E2: **yani her yetişkin bir değil***

*E1: **yetişkinlerden de ergen var yani***

A: onlar hakkında konuşalım

E1: yani sorun siz ben size söylüyüm

A: ergen bir yetişkin ya da ergen kalmış bir yetişkin nasıl olur

*E1: **ya işte kendi ergenliğini atlatamamış başkalarına (A: hı hı) karşı ergen ergen konuşuyo (A: hı hı) yani ergen ergen konuşma filan tarzında söylüyo (A: hı hı) kendisini yetişkin görüyo ama daha yetişmemiş gibi ergen gibi (A: hı hı)***

4.2.1.2. Dönem Repertuarı İçinde “Ergenliği Atlınca Fark Edilenler” Teması

Gelişimsel dönem repertuarı içinde, katılımcılar kendi ergenliklerine veya başka ergenlere baktıklarında eskiden fark etmedikleri şeyleri fark ettiklerini söylüyorlar. Bu konum alışı sık rastladığımız için ve Ekşi Sözlük verisinde de tespit ettiğimiz bir konum olduğundan ayrıca ele almak istiyoruz.

“O zaman anlamıyormuşum, şimdi anlıyorum” diyen kişi şu andaki benliğini eski benliğinden ayırıyor, şu andaki benliğini deneyim kazanmış-biriktirmiş ve dolayısıyla daha doğrusunu bilen kişi olarak konumlandırıyorlar. Daha gelişmiş biri olmak da, şu anda söylediklerini geçerli kılıyor çünkü gelişimsel paradigmada daha ilerideki bir aşama, öncekinden daha gelişmiş bir durumdur.

Alıntı 9: Lise / 2 Kız, 2 Erkek

K1: ya yetişkinler hep mesela bizim yaşımız ya yaşımızdayken işte hani bu ergen ya onu söyler bunu yapar (A: hum) böyle yapar falan oluyo (A: hı hı) mesela benim kardeşim var şimdi onun söylediklerine bakıyorum ben de böyle miydim diyorum (A: humm) hani

A: neler diyo neden öyle diyosun

K1: hh sanıyo ki küçük dağları kendisi yarattı hhhh çok saçma bi şekilde hani

A: o onu dediğin hani yetişkinler her şeyi bildiğini sanıyorsunuz diyo hani ergenlere dedin sen de ona benzer bi şekilde kardeşine

K1: e evet

K2: o dönemde öyle zannediyoruz aslında hepimiz bu şeyi yaşıyoruz

K1: yani şöyle

A: yani zannetmek üzerine

K2: evet zannediyoruz

A: o bi zannetmek diyosunuz

E1: hı hı

K1: yani şöyle mesela hani benim kardeşimin eğer bi fikri varsa düşünmüş taşınmış bunun üstüne kafa yormuş ve böyle bi kaniya ulaşmış buna (A: hum) gerçekten saygı duyuyorum (A: hı hı) ama mesela geçtiği yani bunu düşünürken neyden yola çıktı da buna vardı hani mesela o yaşta belki ben de aynısını düşündüm (A: hı hı) ama şimdi ona bakınca komik [geliyo belki

A: [komik geliyo

Yetişkinler geçmişte K1'i ergen olarak –ve saçma şeyler yapabilecek biri olarak- konumlandırmışken, K1 şimdi kardeşine baktığında, kendisinin de eskiden kardeşi gibi olduğundan tam emin değil. “Ben de böyle miydim” demek, kendi ergenliği ile kardeşinin ergenliğini birbirinden ayırmaya yarıyor. Ama kendisinin de kardeşi gibi olma ihtimalinden bahsetmek yine de artık ergen olmayan biri olarak konuşmayı sağlıyor.

Görüşmeci olarak, K1'in şimdi kardeşini, yetişkinlerin geçmişte K1'i konumlandığı gibi konumlandığına dikkat çekiyorum. Bu noktada K2 söz alıp “O dönemde öyle zannediyoruz” diyerek yetişkinlere hak veriyor. K1'in söylediklerindeki çelişkiye dikkat çektiğimde K2, K1'i destekliyor.

“Şimdi farkediyorum” diyerek kişi kendini bilen yetişkin konumundan konuşmuş oluyor. Ergenlik, henüz yetişkin olunmayan bir dönem olarak, yetişkinliğin bilgisine sahip olmadığı gibi, ergenliğin bilgisine de sahip değildir. Düşündüğü şeyin anlamsız olduğunu fark edemez mesela. Ancak ergenlikten çıktıktan sonra fark edebilir. Bunu fark edebilmek için, ergenlik dışındaki şeyleri bilmeye ihtiyacı vardır. Ergenliği atlattıktan sonra fark ettiği şeylerden bahsetmek, kişiyi bu dönemi geride bırakan biri olarak konumlandırıyor. Artık yetişkin olarak geriye dönüp bakabilir ve

ergenken fark edemediği şeyi fark edebilir, doğru değerlendirmeyi yapabilir. Bu konum alıfta, yetişkin iki dönemi de biliyorken (hem ergenliği hem yetişkinliği) ergen ikisini de bilmemektedir. Ergenliğe dair bilgisi de yoktur, çünkü ergenlik bilgisi, atlattıktan sonra, yetişkin gözüyle anlaşılan bir şeydir. Ergen, kendisi hakkında bilgi sahibi olmayan, kendisini değerlendiremeyen bir konumdadır.

Yukardaki alıntıda K2 geçmişten bahsederken şimdiki zaman kipinde ve birinci çoğul şahıs ekiyle konuşuyor. Gelişimsel repertuarın yaptığı bir şey de yaşanan şeyin herkes tarafından aynı şekilde yaşandığını söylemesi. Paylaşılan bir kimlik haline getiriyor “bilmiyor olma”yı. Olumsuz bir özellik olunca bunu herkese mal etmek söz konusu olabilir mi?

4.2.1.3. Problem Teması

Gelişimsel geçiş dönemi repertuarında problem temasını da görmekteyiz. Bu tema, ergenlik dönemini, ergenin ve çevresinin yaşadığı ve bu döneme özgü olan sorunlarla nitelendirir.

Alıntı 10: Lise / 3 Erkek

A: ergenlik diyince aklınıza neler geliyo böyle başlayalım

E1: ben mi başlıyım

A: istediğiniz gibi

E1: yani benim ergenlik diyince aklıma ilk önce direk yaş sınır(A: hı hı) laması geliyo bi de problemler geliyo (A: hum) en başta ilk gelen bu ikisi

A: problemleri sonra açtırıcam siz ne dersiniz

(...)

A: geçiş dönemi dedin neden problem dedin

E1: yani şöyle çocuklar yani çocuklar genç olma aşamasında o ergenliğe girince kendini bi anda aniden genç olmuş gibi hissedişolar (A: hı hı) ama mesela ya yani gençlerin yapabileceği şeyleri yapmaya çalışınca kendi yaşlarıyla tutmuyo (A: hı hı) tutmayınca ee insanlar bazı büyükleri onlara yol göstermeye çalışınca kabul etmişolar işte triplere falan giriyolar ee aile içi çatışmalar işte tartışmalar (A: hı hı) kendi aralarında öyle özellikle günümüzde abuk subuk konulardan kavgalar falan (A: hı hı) öyle olunca sürekli böyle bi sinir ve gerginlik hali (A: hı hı) geliyo ve hep böyle bi ortamda bi problem (A: hı hı) yaratıyolar

A: bunun sebebi hani çocuğun birden kendini genç zannetmesi (E1: hı hı) dişosun

E1: bi anda kendini gençlerin yapabileceği şeyleri [gibi görmesi

Yukarıdaki alıntıda, E1 ergenliği önce yaş sınırlaması daha sonra da problemler ile inşa ediyor. E1'in ergenlik dönemi inşasında, çocuklar kendini “aniden genç olmuş

gibi” hisseden ve bu yüzden birçok problem çıkaran kişiler. Çocuk, ergenliğe giren kişi ve genç olma özne pozisyonları var. Ergenliğe giren kişi ergen değil çocuk. Ergenliğe girdiğinde kendini genç olmuş sanıyor. E1, ergenleri gençlerin sahip olduğu haklara sahip kişiler olarak konumlandırmıyor. Çıkan problemlerde, sorumluluğu ergenliğe giren çocuklarda görüyor. E1, kusur repertuarındaki “yanılgı içindeki ergen” temasına da başvuruyor.

Alıntı 11: Lise / 3 Kız

A: ergenlik diyince aklınıza neler geliyo nasıl tanımlarsınız

K1: her yönlü aslında hem toplumsal açıdan (A: hum) bedensel duygusal bi gelişim süreci (A: hı hı)

A: sizler ne dersiniz

K2: daha çok yani toplumda olumsuz olarak algılanan böyle davranış bozukluğu olarak algılanan ama sadece bi yaş dönemi gibi (A: hı hı) bişey ergenlik

A: sen ne dersin

K3: davranış değişikliği yaşama zamanımız (A: hı hı)

A: ee neden toplumda bi problemler bişey gibi algılanıyo

K2 : yani ee yaş büyüdükçe yani gençlik dönemi gibi bişeye giriyolar ve toplumda bu hani daha çok gençler için böyle özgürleşme sanki ayrı bi birey olmak gibi kötü gözüktüğü için aile .... Belki

A: bi aileyle bi çatışma gibi bişey mi

K2: aynen

K1: olgunlaşmak güçsüzlüğünü (A: hum) böyle belli etmeden bi güçlü görünme çabası daha üste çıkma daha baskın olduğu için belki de

A: ergende öyle bi (K1: evet) davranış değişiklikleri oluyo

Yukarıdaki alıntıda, K2, ergenliği gelişimsel geçiş dönemi repertuarının problem temasına başvurarak tanımlamaktadır. K2 ergenliği problemlerli bir dönem olarak kurmaz, toplumun ergenliği problemlerli bir şeymiş gibi gördüğünden bahseder. Bu açıdan, K2'nin konumlandırması bir önceki alıntıda ergenliğe giren çocukları problem yaratan kişiler olarak konumlandıran E1'den farklıdır. K2'ye göre ergenliğin problemlerli görülmesinin sebebi ergenin birey olmaya başlamasını toplumun istememesidir. K2 açık bir konumlandırma yapmasa da toplumun bakışını, değerlerini bir sorun olarak konumlandırıdığını düşünüyorum. Hemen ardından sıra alan K1 ise ergenin davranışlarını, çatışmanın sebebi olarak gösterir. K1 ve K2'nin konumlandırmalarının farklı olduğunu görüyoruz. Problemin kaynağı konusunda farklı konumlandırmalar var.

Alıntı 12: Lise / 2 Kız, 2 Erkek

K2: (...) anneler de ergenliğe giriyo ve şey ben bunu annemle paylaştığımda şey dedi o zaman dedi anne psikolojisi olarak korkuyoruz dedi (A: humm) çocuğun hep o yaşta kalcağından korkuyolarmış hhh hiç değilse öyle söyledi

A: yani o yaşla ilgili korktuğu şey ne tam olarak

K2: çocuğum hep böyle kalıcak

A: böyle dediğin aslında çok garip bişiy anlatmadın

K2: aslında hayır mesela o bi örnekti mesela ergenlikte genellikle hepimiz asi oluyoruz asi bi tavrımız oluyo kimseyi takmıyoruz işte mesela yeri geldiğinde çok rahat bi saygısızlık bile yapabiliyoruz anneyi babayı saymıyosun büyüklerini saymıyosun bu sefer de anneler düşünüyö ki çocuğum hep böyle olucak (A: hı hı) hani ya da bişey olur herkesten nefret ediyorum hhh (K1: hh) zamanı olur

Yukarıdaki alıntıda K2 önce annenin de çocuğuyla beraber ergenliğe girmesini bir sorun olarak ortaya koyuyor. Daha sonra annenin çocuğun “hep böyle kalacak” olmasından endişelendiğini söylüyor. K2 ergenlerin sorunlu davranışlarından bahsediyor. Yani hem annenin, hem de ergenin davranışları sorunlu. K2 anneleri de ergen olarak konumlandırıyor. Sadece (yaş itibarıyla) yetişkinlerin, gençleri ergen olarak konumlandırmasından bu yüzden bahsedemiyoruz. K2'nin başvurduğu repertuarda hem anneler hem de çocukları ergen. Bu konumlandırma K2'ye güç kazandırıyor olabilir. Annelerin çok da mantıklı davranmamaya başladığını söyleyerek onları rasyonel yetişkin konumuna oturtmuyor.

Alıntı 13: Üniversite / 2 Kadın, 1 Erkek

K1: napıcak okumazsa evlendirelim bari gibi bişey

E1: aynen zaman içerisinde belki daha fazla eğitim içinde yer alabilir belki bi mesleği

K2: bu da çok şey önemli değil mi ergen şey gibi patlamaya hazır bomba gibi görülüyö

E1: aynen öyle

K2: madem okumuyo evlendiriceksek evlendirelim namus korunuyoken falan erkek için de öyle baskete gönderelim şunu yapalım bunu yapalım aman dikkat edelim sigaraya başlamasın (K1: hı hı) e ergen çok tehlikeli ergen eşittir tehlike bizim halkımızda çoğu halk öyle

E1: pimi çekilmiş bomba gibi duruyo ama enerj iç dinamik yapısı

K2: yapabileceklerinden çok korkuyoruz çünkü ergen

Yukarıdaki alıntıda, K2, ergenin yapabileceklerinden korkan ve bu yüzden onu denetlemek isteyen aileden bahsediyor. Ailenin bu korkusu K2'ye göre gerçekçi bir sebebe dayanmıyor. Ergenin sadece ergen oluşundan ötürü ailede böyle bir korku var.

Ailenin geçerli bir sebebinin olmaması, K2'nin aileyi sorunlu konumuna yerleştirmesine imkan tanıyor. Yani aile, irrasyonel bir tutuma sahip. E1'e göre de aile ergenden korkuyor ama E1 bunu ergenin "iç dinamik yapısı" ile ilişkilendirdiğinden, aileyi K2 gibi irrasyonel bir konuma oturtmuyor.

4.2.1.4. Dönem Repertuarı İçinde Cinsiyet Farklılıkları Teması

Ergenliğin yaşanmasının cinsiyetlere göre değişip değişmediği sorulduğunda, katılımcılar çoğunlukla bir fark olduğunu söylüyorlar ama bu farkın sebeplerini açıklarken birbirlerinden farklılaşıyorlar. Cinsiyet farklılıkları bazen geçiş dönemi repertuarına başvurularak, bazen de bağlama bağlı ergenlik repertuarına başvurularak açıklanıyor. Geçiş dönemi repertuarına başvuru açıklamalarda, biyolojik farklar gereği kızlar ve erkekler ergenlikte farklı özellikler gösterirler. Bu özelliklere davranışlar ve psikolojik yapılar da dahildir yani özcü bir yaklaşıma sahipler.

Alıntı 14: Lise / 3 Kız

A: başka bişey aklınıza geliyo mu ee şey de sorucam bu ergenliğin yaşanması cinsiyetlere göre farklılık gösterir mi sizce

K3: bence gösterir

A: ne açılardan nasıl

K3: yani mesela kızlar daha çok böyle güzel gözüküyüm (A: hum) daha tatlı oluyum falan diye uğraşır erkekler erkekler de aslında bunun için uğraşır ama genelde daha çok böyle teknolojik aletlerinin daha üst seviye hh olmasına uğraşıyorlar gibi (.) arkadaşlarına nazaran

A: hum

K3: bi de kız erkek ilişkilerine çok (A: hı hı) dönük oluyolar

A: kimler

K3: erkekler

A: erkekler daha dönük kızlar o kadar değil mi

K3: kızlar o kadar değil bence

K2: bence eşittir yani o erkeklerinki daha fazla değildir (.) yani aynı dönem sonuçta (A: hı hı) yani pek farkı yoktur diye düşünüyorum

A: her açıdan mı sırf kız erkek ilişkisi açısından mı

K2: yani onun söylediğine bakarak kız erkek olarak

Yukarıdaki alıntıda, soruyu evet-hayır sorusu sormam da cevaplarını etkilemiş olabilir. Yine de ergenliğin yaşanmasının cinsiyetlere göre değişip değişmemesi konusunda iki farklı cevap geliyor. K3, fark olduğu söylüyor ve bu farkları kızların dış görünüşe önem vermesi ve erkeklerin de teknolojik aletlere ve kızlarla olan ilişkilere

ilgisi olarak öne sürüyor. K2 ise kız erkek ilişkilerine ilgi duymada cinsiyetler arasında bir fark olmadığını söylüyor.

Alıntı 15: Lise / 3 Erkek

E2: bence de bi kızın ee yüzünde çıkan mesela bi sivilce (E1: hah) erkekten daha fazla kat kat daha fazla (E1: evet) onu etkiler diye düşünüyorum

A: neden etkiler hh

E2: yani bunu aslında size sormak lazım

A: sizin fikirlerinizi ben merak ediyorum

E1: yani şöyle ben ne demek istediğini anladım senin şey bi erkek ben ve mesela kardeşim biz dışardan nasıl göründüğümü hiç şey yapmam okul yataktan kalktığım gibi okula (A: hı hı) gelirim veya ne biliyim hhh bi yani gelebilirim yaptığımdan değil de gelebilirim (gülüşmeler) veya bi tişört bi pantolonla çıkarım yani yurtdışında vesaire ee dışarı çıkacağımız zaman ben bazen pijamayla gelirdim böyle akşam vaktiyse eğer hiç umrumda olmaz (A: hı hı)

E3: aynen

E1: ama

E3: kızlar öyle değil

E1: kızları bekliyoruz mesela

(...)

E1: hani ay şuramda sivilce çıktı (A: hı hı) biz dalga geçeriz ha şuranda sivilce çıktı ha evet benim de çıktı çok iğrenç duruyo o kadar (A: hı hı)

A: onun sebebi ne olabilir bu farklılığın yani o sivilce neden o kadar büyük daha büyük bi problem oluyo kızlar için

E3: farklı cinsiyetler ikisi de birbirinden farklı (A: hani) olduğu için

E1: amiyane tabirle kendini beğendirme çabası aslında (A: hum) biraz

A: orda bi farklılık var yani erkek beğendirmeye çalışmıyo

E1: ya şöyle genelde sıkıntı şu acıyo sivilce ben o yüzden çok bizim arkadaşlarla çok acıyo (A: sorun o) veya dokunamıyosun (A: evet) kaş ya şurda bişey çıktı dokunamıyorum kaşıyamıyorum acıtyo benim tek sıkıntım o (A: hı hı) ha bi de yani bi de tabi insanlık hali fotoğrafta kötü duruyo o da bi tek fotoğrafta (A: hum) gerçek hayatta öyle değil sokakta bi daha hayatta görmiceğim insanlar var yani o yüzden o kadar takmam ama hani ergenlikle de bağdaştırdım ergenlikten itibaren genellikle şimdi hep der u onlar demiyim ama genellikle kızların böyle bi kendini beğendirme çabası oluyo

E3: bi de tabi kızlar daha duygusal oldukları için (A: hı hı) yani doğal olarak bence erkekler böyle ergenliğe girince daha çok umursamazlık (A: hı hı) şeylerine girerken onlar daha çok her şeyi umursamaya başlıyolar falan (A: hum) öyle o tarz da bi fark var yani (A: hı hı)

Yukarıdaki alıntıda E1 ve E2 kızların dış görünüşlerine erkeklerden daha fazla önem verdiklerini söylüyor. Bu farkın sebebi olarak kızların beğenilmek istemesini, daha duygusal olmalarını ve cinsiyetlerinin farklı olmasını öne sürüyorlar. Kızların dış görünüşlerini daha fazla önemsemesi, cinsiyetlerinin doğasından ileri geliyor. Bu

sayede genelleyerek konuşabiliyorlar. Dış görünüşünü önemsemeyen erkek kimliği kurabiliyorlar.

4.2.2. Eksiklik–tamamlanmamışlık / Kusur Repertuarı

Bu repertuarda ergen, henüz gelişimini tamamlamamış olması sebebiyle çeşitli kusurlara sahiptir. Örneğin kendini çok önemsemesi, sıkıntılarını abartması, her şeyi bildiğini düşünmesi gibi, yetişkinlerin gözünden bakıldığında hatalı yargılara sahiptir. Bunların hatalı olduğunun farkında değildir. Bu yüzden sıklıkla “zanneden, sanan” ergenden bahsedilir. Gerçeğin ne olduğunu yetişkin bilmektedir, ergen bir yanılgı içindedir. Ergenin yanılgı içinde olması, gelişimini henüz tamamlamamış olması ile açıklandığından bu repertuarın da gelişimsel paradigmadan beslendiğini düşünüyoruz. Ergenin henüz gelişimini tamamlamamış olması, bu yüzden eksiklere sahip olması, bu eksiklere olumsuz bir değer atfediliyorsa kusur olarak görülüyor diyebiliriz. Bu repertuarın ismine bu yüzden kusur repertuarını da eklemek istedim. Eksiklik durumuyla bunun bir kusur olması çok iç içe geçiyor, ayırmakta zorlandım.

Önce ergenin hangi eksikliklerle kurulduğuna bakacağız. Bunlar, “yaşantı eksikliği”, “bilişsel eksiklikler”, “kişiliğin oturmamış olması”dır.

Aşağıdaki alıntıda ergenin yaşantı eksikliği ile kurulduğunu görüyoruz. Ergenin çok fazla yaşam deneyimi yoktur, bu yüzden bilmediği şeyler vardır.

Alıntı 16: Lise / 3 Erkek

A: sizin beklentiniz ne yani nasıl olmalı sizce

E2: ergen ee davranması nasıl davranacağına bilemez ee benim beklentim de yani biraz bilgilenip (A: hım) mesela on altı yaşına gelmiş bi o oğlun çocuğun varsa onlara karşı nasıl davranacağına bi bilgi alıp o şekilde davranılması yani (A: hı hı) çünkü daha k beter hale getirebiliyorlar yani (A: anladım) ergeni (.) düşüncem bu

E1: ya çocukken çok yüz veriyo şımarıyo (E2: hah) ergenliğe girince çok kıızıyo (A: hım) şımarınca sinirleniyo gençlikte de sıkı tutuyo olay iyice büyüyo gerginlik ee yani sanmıyorum çok sonuçta hepimizin annesinin babasının hepimizin annesi babası bu k buu yeni nesil anne babalar gibi değildir zannettiğim ee öyle bil tahmin ediyorum çocuklukta çok şımartmadan severler (A: hı hı) ergenlikte biraz daha arkadaş gibi olmalı (A: hı hı) abartmadan yani mesela ben şu anda babamla konuştuğum tabiri çocukken yapamazdım biraz sinirlenirdi açıkçası şimdi biraz daha hani onun sınırını bilerek daha arkadaş gibi ama onun da hani yeri ve zamanına göre bi ortamda normal baba gibi bizbizeyken veya ne biliyim bi daha samimi akraba ortamında belki hani daha böyle ağbi gibi tarzı yani bi kere şu tabiri kullandığım için hatırlıyorum erge

ergenlik yani ergenim ben (A: hum) kıyamaz mıyım demiştim tanıdığımız bi o sırada bi hoca yanımızdaydı demişti ki ergenlik tamamen annelerine babalarına karşı çıkmak isteyen insanların uydurduğu bi dönemdir

Yukarıdaki alıntıda katılımcılara yetişkinlerden beklentilerinin ne olduğunu soruyorum. E2 ergeni deneyimsiz, nasıl davranacağını bilmeyen biri olarak kurarken, onla iletişim kuran yetişkinin de bu yüzden ergenlere nasıl davranması gerektiğini öğrenmesi gerektiğini söylüyor. Burada daha deneyimli, bilgili, yardım edebilen bir yetişkin konumu var ancak bunun öğrenilmesi gerekiyor. Yani sırf yetişkin olduğu için bir insan, ergenlerle nasıl iletişim kurması gerektiğini bilir diyemeyiz. Bunu öğrenmesi gerektiğine göre yetişkin de bir eksikliğe sahiptir.

Aynı alıntıda E1 ise yetişkinlerin çocuk yetiştirmesindeki tutarsızlıktan bahsederek, ergenle olan iletişimde sorumluluğu yetişkinlere yüklüyor. Çocukken çok şımartıp, çocuk ergenliğe girince sinirlenmek ve sonra da fazla katı olmak, aslında ebeveynlerin kusuru olarak görülebilir. E1 ebeveynleri ikiye ayırıyor: kendisinin ve yaşlılarının anne babaları ve “yeni nesil” anne babalar. Önceden anlattığı hatalı ebeveynlik, yeni nesil anne babaların yaptığı bir şey. Ebeveynleri iki gruba ayırarak ergenleri de iki gruba ayırmış oluyor. Yeni nesil anne babaların çocukları ile E1’in kuşağı birbirinden farklı gruplar. E1 kendisini ve kendi kuşağının ergenliğini, önceden bahsettiği tutarsızlıklarla yetiştirilen ergenlerden ayırıyor, ve onlara uzaktan bakarak nesnel bir açıklama da sunabiliyor.

E1’in hocasının başvurduğu, ergenliğin, ebeveynlere karşı çıkmak için uydurulmuş bir dönem oluşu repertuarını biz kendi verimizde tespit etmedik.

Kusur repertuarının içerdiği başka bir eksiklik ergenin bilişsel eksikliğidir. Ergen, bilişsel yetilerinin gelişimi tamamlanmadığı için çeşitli bilişsel kusurlara sahip biri olarak inşa edilir.

Alıntı 17: Üniversite / 2 Erkek, 2 Kadın

A: evet teşekkürler sen ne dersin

E2: ben şöyle düşünüyorum ee mantıksız hareket etme daha çok (A: hı hı) e ondan sonra şey kontrol yok hani kontrolsüz davranışlar var kısaca böyle söyleyebilirim

A: kontrolsüz davranışlara örnek vere (E2: ya mesela)

E2: örnek verecek olursak ee liseden örnek vereyim (A: evet) mesela adam erkekler tuvaletine gidiyo musluğu kırıyor mesela hani hani hiçbi mantık yok niye kırıyor sun

mesela hani kontrolsüz davranışlar ee güdüle nası diyim birincil dürtülerle hareket etme

Yukarıdaki alıntıda, ergenlikteki kişinin mantıksızlığı ve kontrolsüzlüğü söz konusudur. Ergen, sahip olmadığı özelliklerle yani eksiklikleriyle kurulmaktadır. Daha az mantıklı olma ya da daha az kontrollü olma yerine mantıksız ve kontrolsüz olmak, yani bu özelliklerin hiç mevcut olmaması, açıkça karşılaştırma yapmadan, ergenin özelliklerinden bahsetmeyi sağlıyor. Karşılaştırma gizleniyor.

Ergenin başka bir eksikliği, kişiliğinin oturmamış olmasıdır. Aşağıdaki alıntıda bunu görüyoruz.

Alıntı 18: Üniversite / 2 Erkek, 2 Kadın

A: hı hı o çerçevesinin u henüz tam olmayışından bahsediyosun

K1: kimliği net bi kimlik

K2: aynen ya kimlik kimliğinin oturmadiğı

A: kimliğinin oturmaması

K2: hani ben genel olarak şu davranışları yaparım bu da bu şekilde düşünürüm bu şekilde hareket ederim diyen bi kişi olmadığı için ee ergen bence u dediğim gibi nereye çekseniz giden birisi olabilir

Kimliğin oturmamış olmasını yalnızca eksiklik tamamlanmamışlık repertuarı olarak da görebilirdik ama bunun sonucunda kişinin kolay yönlendirilebilir olması, kimliğin oturmamış olmasını bir kusur kılıyor.

4.2.2.1. Yanılgı İçindeki Ergen Teması

Ergenin sık sık “sanmak, zannetmek” fiilleriyle tanımlandığını görüyoruz. Bu yüzden bu “yanılgı içinde olma” durumunu ayrı bir tema olarak incelemek istedik.

Ergenin kusurunun bir biçimi, yanılgı içinde olmasıdır. Bu yanılgının sebebi, yukarıda incelediğimiz eksikliklerdir, yani onların bir bileşkesi olarak ergen çeşitli yanılgılar içindedir. Bu yanılgılar, şu içeriklere sahip olabilir: Ergen dünyanın yükünü çektiğini sanır, büyüdüğünü sanır, her şeyi bildiğini sanır vs.

Aşağıdaki alıntıda, ergenin, dünyanın yükünü çektiği yanılgısı içinde oluşunu görüyoruz.

Alıntı 19: Lise / 3 Erkek

*E1: ben çok güldüm yani ama şöyle öyle bi algı oluşmuş ki artık **büyük insanlar bile**
E3: hakaret olarak kullanıyor*

*E1: hoşuna giden lafı paylaşamıyo (A: him) ergen misin lafına geliyo direk ergen(.)ler
hani sanki bütün dünyanın yükünü çekmiş*

*E3: ha bi de çabuk atlatılmak istenen bi dönem olduğu (A: him) (E1: hah) için mesela
hemen bitsin*

*E1: hemen ha bitsin gitsin yani sanki ne biliyim ee çok dönemlerde **yaşamış büyük**
sıkıntılar çekmiş gibi hani e efkarlı triplerine (A: hı hı) giriyolar (A: hı hı) halbuki
çocukluktan çıkmışın çok güzel bi dönemden çıkmışsın ondan sonra onu paylaştım
derken ergen misin muhabbeti çıkmıştı bi anda şimdi onu yapamıyoruz (A: him)
ergen misin muhabbeti oluyo bi bi türlü özellikle erkekler arasında oluyo (E2: evet
dediği gibi) ergen misin ergen misin diyenler*

E1'in "büyük insanlar bile" ifadesi, bu davranışı (ergen kelimesini hakaret olarak kullanmak) yetişkinlerden beklemediğini gösteriyor. Bu yüzden yetişkinlerin olgun olduğunu varsaydığını düşünüyorum.

Yukarıdaki alıntıda, ergenin kusuru, sıkıntılarını abartmasıdır. E1, ergeni daha farklı bir konuma oturtur, çok güzel bir dönemden çıkmış olan, sıkıntıdan ziyade güzel bir dönem yaşayan biridir ergen. Efkarlı olması anlamsızdır. "Tribe girmek" ifadesi, kişinin içinde olduğunu iddia ettiği duyguyu yaşamasının geçerli görülmediğini gösterir. Ergenin efkarlı olmak bir sebebi yoktur. "Efkarlı triplerine" girebilir ancak. E1, ergenin bu şekilde tasvir ederken, ergen konumundan konuşmuyor. Ergene dışardan bakan biri ona tavsiye veren biri olarak konuşuyor. Bu alıntıda iki farklı konumun birlikteliği dikkatimi çekiyor: Ergen kelimesinin hakaret olarak kullanılması saçmadır ama bir yandan da ergenler "çeşitli triplere giren", yani saçma davranan kişilerdir.

Aşağıdaki alıntıda da yanılığın içinde olma temasının bir biçimi olarak "Büyüdüğünü sanan ergen" konumunu görüyoruz.

Alıntı 20: Lise / 3 Erkek

A: evet sen ailenin tutumuna değindin

*E2: ee aynı arkadaşın dediği gibi yani ailenin çocuk üzerinde baskısı (A: hı hı)
ergenlik döneminde en fazla oluyo yani çocuk kendini büyük görüyo işte dediği gibi
ee ama ailesi de onun hala büyüdüğünü kabullenemiyö özellikle onbeş onaltı
yaşlarında belki yirmi olduğu zaman yani tamam artık büyümüşür ama (A: hı hı)
onbeş onaltıda kendini zaten büyük hissediyö arka ailesi de onu öyle görmediği için
yani (A: hı hı) sorunlar direk orda başlıyo*

*A: hı hı peki sizce nasıl olmalı yani onbeşte mesela ya büyük hissediyosa büyük müdür
bu aileyle ilişki nasıl olmalı sizce*

E3: aslında büyük kendini büyük zanneder yani hem biyolojik hem de psikolojik olarak artık erişkin bi kişi olma yolunda ilerlediği için kendini oldu o yani (A: hı hı) tamamlandı zanneder ama değildir (A: hım) bence değildir tam olarak ama öyle yapmaya çalışıyo yani (A: hı hı) yaşıyla davranışları tutarsızlık oluşturur o yüzden de aile de müdahale etmek ister hani bu işleri bildikleri için yani veya bildiğini düşündüğü için o şekilde (A: hı hı) çatışmalar olur

A: o zaman büyümekle büyüdüğünü zannetmek aynı şey değil sizce de o büyüdüğünü zannediyo mu o yaştaki kişi

E1: ya çok belli aslında şu an dışarı baktığımız zaman

A: nasıl

E1: yani mesela şöyle şu kadarlık çocuk (A: hı hı) tamam yaşı belki onbir onüç olabilir fakat sırf büyüdüm havalarına girmek için bi elinde hep bi sigara olur (A: hım) ondan sonra ne biliyim ee gene o yaştaki çocuk tamam yapsın da arabayla trafiğe çıkmaya çalışır (A: hı hı) sonra da bunun havasını yapar hani bunu çok normal bişey değil

E3: kendini kanıtlamaya çalışır

E1: hah (A: evet) yani ben büyüdüm (A: evet) ama büyümedi aslında o olayı bi kaçırmamak lazım aslında

Yukarıdaki alıntıda E3 de E1 de ergenin henüz büyümediğini, erişkin olmadığını saptayabilen kişiler olarak konuşuyor. Bu ayrımı yapabilmeleri, onları ergen olmayan biri kılıyor. Yani yetişkin konumundan konuşuyorlar. Alıntıda dikkatimizi çeken ilginç bir nokta E2'nin birbiriyle çelişen iki konumlandırma yapmasıdır. E2 hem büyüdüğünü sanan çocuktan hem de çocuğunun büyüdüğünü kabul edemeyen aileden bahseder. Yani E2 çocuğun büyüdüğüne hem inanmaz hem inanır. İki farklı gerçekliğin bir arada sunulması (E2'nin ergeni hem büyümemiş hem büyümüş kabul etmesi), kişinin "yetişkin" olup olmadığına karar verilmesinin kısa ve net bir şekilde karar verilen bir şey değil, tarafların müzakeresiyle sürüp giden bir konumlandırma olduğu fikrini destekliyor. Bence burada gördüğümüz E2'nin kafa karışıklığı değil, farklı öznelerin kendini ve diğerini konumlandırmasındaki farklılığa dikkat çekmesidir. Anlaşmazlığın sebebini, ergenin kendini yetişkin görmesi, ailesinin ise onu yetişkin görmemesi olarak açıklamaktadır.

Kusur repertuarındaki yanlgı içindeki ergen temasının başka bir biçimi her şeyi bildiğini düşünen ergendir. Eksiklik; fazlalıkla, aşırılıkla kuruluyor. Fazlalık olan, ergenin kendine olan güveni. Ama bu fazla güven, ya da her şeyi bildiğini düşünme, ergenin bilişsel yetilerindeki bir eksiklik olarak sunuluyor. Her şeyi bilmediğinin farkında değil çünkü.

Alıntı 21: Lise / 2 Kız, 2 Erkek

A: bu konuya değinmen iyi oldu biraz da hani gençlerin yetiş büyüklerden beklentisi nedir diye de sorucaktım u yani biraz daha olgunlukla hani size saygı duyarak yetişkinlerin sanki yaklaşmasını istiyosunuz ve şu anki duruma durumda u ya tamamen haksızsın diyo ya da tamamen haklı gibi siz ne dersiniz yetişkinlerin yaklaşımı konusunda

(E1 ve K1 aynı anda konuşmaya başlıyor)

K1: pardon

E1: yani mesela hani o dönemdeki olan işte ergenler diyo ki hani benim dediğim olsun (A: hı hı) hani benim dediğimi yapalım diğerlerinin dediği yani dedikleri saçma geliyo kendi fikri böyle daha üstteymiş gibi daha böyle en doğrusunu kendisi biliyomuş gibi oluyo yani büyüklerden de beklentisi o yönde oluyo yani kendi onun dediklerini

A: ona hak verilsin

E1: ona hak verilsin onun fikirleri uygulansın işte bu şekilde dönüşüyo

4.2.2.2. Arada Kalmışlık Teması

Arada kalmışlık temasını Ekşi Sözlük verisinde, gelişimsel geçiş dönemi repertuarının içinde incelemiştik, çünkü ergenin çocukluk ve yetişkinlik arasında kaldığı vurgulanıyordu. Odak grup görüşmelerinde de ergenin arada kalmışlığından bahsedildi, ancak bunu eksiklik–tamamlanmamışlık / kusur repertuarında incelemeyi seçtim, çünkü “arada kalmışlık”, çeşitli eksiklikler sonucu kişinin içinde bulunduğu bir durum olarak ele alınıyor, yani eksiklikler vurgulanıyor.

Alıntı 22: Üniversite / 4 Kadın

K4: hh arada kalmış

K3: aynen arada kalmış yani böyle hem bi statüsü daha henüz yok hem de çocuk gibi bi sevimliliği de yok (gülüşmeler) hh bi de böyle çok sinirli oluyolar zaten hani böyle değişik şeyler yapıyolar işte eğlenceli olsa bile yani saçmalayabiliyolar falan o yüzden böyle bi arada kalmışlık dönemi olduğu için toplum yani biraz dışlıyo olabilir (A: hı hı) yani burdan çıkıyo olabilir

A: o arada kalmışlığı biraz daha açar mısın hani bi fiziksel anlamda bi (K3: evet) arada kalmışlık var

K3: bi de

A: statü dedik meslek daha yok

K3: evet şu an mesela işte şey ee hani daha böyle bi işi gücü yok ya napıcağımı mesela hayatta bakış açısını henüz yeni yeni geliştirmeye başlıyo mesela çocukken diyelim ki işte ailesinin dini öğretilerine göre yaşıyo ya da işte onların siyasi görüşlerini benimsiyo ergenliğe geldikçe işte çevresiyle de birlikte arkadaşlarıyla birlikte hani farklı görüşler de varmış diyo lisedeyken (A: hı hı) mesela işte siyasi olarak olur dini

belki başka görüşleri görür hani o zaman aklına gelmeye başlıyo hani başka şeyler de var (A: hı hı) araştırmaya başlıyo ve bu araştırma sürecinde hani insanlar biraz ee hani ikilemde kalabilir ailesi çok dayatıyosa eğer (A: hı hı) belli bişiyi o zaman daha çok zorlanabilir ters tepki yapabilir ya da işte ailesinin dediğini benimsiyip o zaman hani kendi normuymuş gibi (A: hı hı) benimseyebilir ama işte bu süreç daha işte neyi hiçbirşeyin daha bel belli olmadığı bi süreç o yüzden bi arada kalmışlık dedim

Yukarıdaki alıntıda ergen kimliği eksikleriyle kurulur. Ergenin arada kalmışlığı, birçok eksiğinden kaynaklanır. Statüsü yoktur, sevimliliği yoktur, davranışlarında istikrar yoktur, mesleği yoktur, hayata dair oturmuş bir bakış açısı yoktur. K3, ergenin arada kalmışlığını bir süreç olarak tarif eder; eksikleri bir gün tamamlanacaktır ve arada kalmışlığı son bulacaktır. Ergenlik gibi, arada kalmışlık da geçici bir durumdur. Bu süreç, gelişimsel paradigmanın ilerleme varsayımını barındırır. Yetişkin olmak, bu eksiklerin tamamlanmış olması, ilerlemiş olmak anlamına gelir.

4.2.2.3. Kendini Olduğundan Farklı Gösteren Ergen Teması

Kusur repertuarı içinde başka bir tema, kendini olduğundan farklı gösteren, eksikliklerini gizleme çalışan ergendir. “Bir şey yapmaya çalışan, çabalayan ergen” bu repertuar ile kurulan konumlardan biridir. Bir şey yapmaya çalışan ergen (örneğin kendini değiştirmeye çalışan, kendini düzgün göstermeye çalışan vs), bu yapmaya çalıştığı şeye tam olarak vakıf değildir. Kendini düzgün göstermeye çalışmaktadır; yani düzgün biri değildir. Önceden incelediğimiz “yanılgı içindeki ergen” konumundan farklı olarak, burada ergen başkalarını “yanıltmaya çalışmaktadır”.

Alıntı 23: Lise / 2 Erkek

A: eskiden nasıldı daha önce çocukken

*K2: yani mesela anne der ki çıkmıycaksın bu saatte bu saatte eve geleceksin falan filan o der ki yani ben onda gelicem eve ben artık büyüdüm gibi (A: hı hı) yani **kendini öyle göstermeye çalışır** (A: hı hı)*

*K1: **kendini özgür göstermeye çalışıyo** başkasına karşı (A: hı hı) yani ben artık ailemden izin almama gerek yok (A: hı hı) kendi kararlarımı kendim verebilirim özgürüm (A: hımm) düşüncesine.. kendisi*

A: hı hı o özgürlükten anladığı şey nedir ya da sizin anladığınız

*K1: yani **ailesinin baskısı altında fazla kalmaktan kaçınmaya çalışıyo** yani kendi kararlarını kendisi verip **ailesine fazla bişey danışmadan (A: hı hı) yapmaya çalışır***

Ergen, kendini olduğundan farklı göstermek ister. Bunun için çabalar. Ergenin “olduğu” bir şey vardır; bir de “olmak istediği” şey. Kendini olduğundan farklı göstermeye çalışmak amaçlı, niyetli bir eylemdir.

4.2.2.4. Yönlendirilmeye Açık Ergen Teması

Kusur repertuarının bir biçimi ergenlerin yönlendirilmeye yatkın oluşudur. Ergenler, reklamlardan, popüler kültürden, sosyal medyadan kolayca etkilenen ve moda doğrultusunda zevkleri, aktiviteleri değişen kişilerdir. Onlar kolayca, dışardan gelen etkilerin altına girebilirler. Bu tema edilgen ve zayıf bir ergen inşa ederken, ona sorumluluk atfetmiyor, onu masum kılıyor. Ergenlerin kolayca yönlendirilmesi, onları koruma ve kısıtlama pratiklerini de meşrulaştırabilecek bir temadır.

Alıntı 24: Üniversite / 2 Kadın, 2 Erkek

*K1: otorite bi kurum da yok yani (A: hı hı) istediği her şeyi yazabilir bi durumda
A: otoritenin olmaması (K2: bence de etkiliyo davranışı) etkiliyo davranışı
K2: medya daha böyle ergenliğin aslında çok böyle şey de yani u ergenlik aslında çok böyle bi kriz gibi değil yani benim kanımca ee **daha çok işte bu medyada gördüğü o ergenin o şey ergen olma özelliklerini sanki kendine atfediyomuş da sonra ergen ben işte ergenim bana karışmayın da**
A: nasıl o özellikler ergen olma (K2: var öyle bi algı da var)
K2: ergen olma mesela ergen dediğim şey biraz daha tabi hormonal değişiklikler vardır ama (A: hı hı) sanki böyle bu televizyonda işte dizilerden görünce işte ergen ordaki ergenliği gördüğünde mesela diyelim ki ordaki ergen annesine karşı çıkıyo (A: hı hı) o da işte **ergenler demek ki böyle yapabiliyo gibi algılayıp annesine karşı çıkıyo gibi geliyo** (A: hı hı) bana daha çok daha çok böyle örnek **rol model alma da çok etkili ergenlik döneminde aslında o kadar da tepkisel olmiycakken **sırf ordan rol aldığı için tepkisel**** (A: **hı hı**) **olmaya başlıyo** medya bu yönde bence yani olumsuz bi etkisi var tabi yani hep değil de yani genelde olumsuz etkisini gördüm ben çevremde
A: hı hı medya etkisi hakkında siz ne düşünürsünüz
K1: medyada da işte sosyal eee sosyal medya gibi aslında (A: evet) ama daha çok u dediği gibi s. 'nun da orda da bi rol model alma ya da işte sosyal öğrenme dediğimiz şekilde ee görebiliyolar yani ha ergen davranışları bu şekilde ya da u genel olarak yaşlılarım bu şekilde davranıyo demek ki ben de bunu yapabilirim demek ki ben de böyle davranabilirim gibi bi düşünceye sahip olabiliyolar yani*

Medyadan ergenliğin ne olduğuna dair olumsuz rol model edinip, buna uygun davranıyor. Geçiş dönemi repertuarı değil bu, çünkü bu rol modeli olmasa asi davranmayacak ergen. Buna özendirildiği için böyle davranıyor, yine edilgen bir konumda.

Alıntı 25: Üniversite / 2 Kadın, 2 Erkek

A: sizin de öyle mi aklınızda olumsuz şeyler mi var

K2: ya olumsuz değil belki her zaman ama u bence ergen ortama bağl yani bağlama bağl olarak u nereye çekseniz (A: hı hı) giden birisi gibi

A: nasıl

K2: ee yani daha tam belirli u sınırları oturmamış yani kendi u çerçevesini kurmamış bi bireyden bahsediyoruz o yüzden etrafındaki farklı yapılar ya da farklı kültürden insanlar farklı hayatlardan insanlar onları eet çok çabuk etkileyip ee (K1: değiştirebiliyo) değiştirebiliyolar yani değiştirme değil de o anlık onu e olduğundan olmasını istediği kişiden çok daha farklı birisi gibi ee davranırmaya itebiliyolar yani

Yukarıdaki alıntıda, ergenin kimliğinin oturmamış olması onu kolay yönlendirilebilir kılıyor. Kimliği oturan kişi yani yetişkin, dışardan gelen etkilerden böyle etkilenmez, kendi kişiliği onu özerk kılar. Ergenin değişmesi, dış etkilerden etkilenmesi olarak sunulduğunda, bu değişimde kendisinin bir failliği yokmuş gibi sunuluyor. Edilgen bir konuma sokuluyor. Bir yandan da sorumluluğu kaldırılmış oluyor. Olumsuz bir davranışta bulunabilir ve bundan sorumlu tutulmaz. Bir yandan da bu konumlandırma ergeni sınırlandırma, koruma pratiklerini de gerekli kılıyor. Yetişkinin böyle korunmasına gerek yok. O kontrol edebilir ne yapıp ne yapmayacağını. Onun yaptığı şeyler kendi kişiliğiyle ilgilidir, başkasından etkilenmesiyle ilgili değildir. Yetişkinler, ergeni olduğu kişiden farklı davranmaya itebilirler. Böyle bir güçleri de var.

Alıntı 26: Üniversite / 4 Kadın

K2: ya bende de mesela daha çok kendi yaşadığımdan da şey yapıyım hani çok büyük karakter bunalımı oluyo insanda hani her şeyi hani sürekli şey uyarılara maruz kalıyosun bundan dolayı da mesela o muyum bu muyum şu muyum (A: hı hı) oluyo hani gerçekten bi bunalım dönemiydi

A: nasıl uyarılara maruz kalıyosun

K2: ya mesela özellikle arkadaş çevresinde ya da mesela ailen aile çevren akraba çevren falan hani hepsi farklı bişey beklilyo arkadaşların mesela kendi etkileri oluyo kendileri mesela karakterleriyle seni etkileyebiliyolar (A: hı hı) ya da beklentileriyle seni etkileyebiliyolar (A: hı hı) bundan başka mesela hani sürekli bi karmaşa içinde (A: hı hı)

Yukarıdaki alıntıda K2 hem “kimliğin oturmamış olması” teması hem de “kolay yönlendirilebilir oluş” temasını bir arada kullanmaktadır. K2, aile ve arkadaşları etkileyen kişiler olarak aktif, ergenleri de bu etkilere maruz kalan ve

etkilenen olarak edilgen kılıyor. Ayrıca, K2 ergenlikteki “karakter bunalımını”, dönemin doğasına has bir özellik olarak değil, sosyal etkileşimler içinde ortaya çıkan bir şey olarak kurmaktadır.

Alıntı 27: Üniversite / 2 Kadın, 2 Erkek

*A: sen de ondan mı bahsettin hani olumsuzu u filtrelemeden alır der misin
E1: hı yok o açıdan ya olumlu veya olumsuz olması açısından daha çok ee yani olumlu davranışı yani u diyelim ki işlemsel şekilde beş birim olumlu davranış (A: hı hı) izletmek ee kesinlikle olumlu davranışa sebep olmaz bence onlar u davranışı gerçekleştiren kişinin ergen olması ve kendi yaşadığı bağlamı da (A: hı hı) orda görmesi açısından ve muhtemelen de onun davranışı kendisinin hoşuna gitmesi açısından (A: hı hı) olumlu veya olumsuz olması açısından değerlendirmiyö ama u bahsettiğim işte bitakım ergenlikteki hormonal değişiklikler duygusal açıdan e karar ve düşünceleri ee daha duygusal karar ve düşüncelerde bulunma eğilimi ee muhtemelen onu bizim olumsuz olarak addettiğimiz (A: hı hı) davranışlarda sevk ediyödur ondan daha çok hoşlanmasına sebep oluyödur ama (A: hımm) hani bunu her şeyden bağımsız olumlu davranışlar göstermek onları olumlu davranmaya itecektir demiyörum yani*

Yukarıdaki alıntıda, E1, ergenin kolay yönlendirilebilir olmadığını söylüyor. Bunu dayandırdığı sebepler ise ergenlikteki hormonal değişimler, duygusallık eğilimi gibi ergene etki eden faktörler. Yani ergenin kolay yönlendirilememesi, onun özerkliğinden değil, etkisinde olduğu başka etmenlerden kaynaklanıyor. Hormonal değişim gibi ergenliğe has görülen durumlar, ergeni edilgen kıldığı gibi, diğer insanların istediği yönde kolayca değişmemesi bağlamında da ona özerk bir konum sağlıyor. Ancak bu özerk konum, ergene hak ve sorumluluk getirmiyor çünkü etkisinde olduğu hormonal değişimler gibi etmenler iradesi dışında gerçekleşiyor.

4.2.2.5. Ergen Kimliğinin Sağladığı Yararlar Teması

Bu temada, ergen kimliği, kişiye sağladığı yararlar ile kuruluyor. Bunu kusur repertuarı altında inceliyorum çünkü bu yararlar, aslında ergenlikte kişinin problem yaşamasının, hata yapmasının normal olduğu varsayımına dayanıyor. Ergenlikteki kişi, bu konumun ona sağladığı rahatlığa, yani hatalarının hoş görüleceği bilgisine sahip. Henüz gelişimini tamamlamadığı için eksiklere sahip olunan ve hata yapmanın normal karşılandığı bir konum bu. Kişi isteyerek kendini bu konuma yerleştiriyor.

Alıntı 28: Üniversite / 4 Kadın

*A: ama şimdi sen kendin olarak öyle düşünmüyorsun hani öyle kötüleyici bi şeyin yok
K2: ya zaman zaman var şimdi hani hiç yok demiyim özellikle dediğim gibi bunalımlı dönemi de vardı ama bi taraftan da hani o bunalımı dengeleyen başka bi eğlence dönemi ya da mesela daha böyle ne biliyim hani kendin gibi olma istediğin gibi davranabilme yeri de vardı (A: hı hı) kendimizi kasmıyoduk çünkü insanlar da zaten diyodu ergen bunlar diyince bizim de kolayımıza geliyodu onun gibi davranıyoduk hani o yüzden belki de*

Alıntı 29: Üniversite / 2 Kadın, 1 Erkek

*E1: bana şey gibi geldi bana ergenlik çok güzel .... Ergenliğine verilir ergendir
K1: haa aynen .. zaten o yüzden iyi hani hata yapma zamanı neyse olsun ergenlik*

Yukarıdaki iki alıntıda da katılımcılar ergen konumunun onlara sağladığı rahatlıktan bahsediyor. Bu konumun kişiye sağladığı hata yapma ve bunun cezalandırılmaması hakkı var.

4.2.3. Bağlama Bağlı Yaşanan Ergenlik / Yaştan Bağımsız Ergenlik Repertuarı

Geçiş dönemi repertuarı, ergenliği belli bir yaş aralığında kurguluyordu. Bağlama bağlı yaşanan ergenlik repertuarında, kişinin ergen olması ile yaşı arasında bir bağ yok. İleri bir yaşta da olsa ergen olabilir. Bu repertuarda, ergenlik, eğer uygun koşullar yoksa yaşanmayabilir veya zamanında yaşanmayabilir. Zamanında yaşanmazsa da ileride ortaya çıkabilir. Belli bir zaman aralığına sıkıştırılmadan, bağlamdan, koşullardan etkilenen bir şey olarak kurgulanıyor. Yani bu repertuarda, ergenliğin yaşanması için gerekli olan şartlar ile ergenliğin tamamlanabilmesi için başarılması gereken görevler vardır.

Bağlama bağlı yaşanan ergenlik repertuarı, sadece yaştan ergenliğin yaşanması için yeterli olmadığını, bazı diğer koşulların da uygun olması gerektiğini söylüyor. Yani ergenlik artık tamamen biyolojik bir süreç değil. Öyle olsa herkes belli yaş aralığında yaşar ve biterdi. Bu repertuar ergenliği sosyal bir bağlama oturtuyor. Örneğin aile koşulları ergenliğin yaşanmasını geciktirebilir. Bazı kişiler maruz kaldıkları koşullar nedeniyle ergenlikten çıkamaz.

Aşağıdaki alıntıda koşullar uygun değilse kişilerin çocukluklarını yaşayamaması, ergenlik yaşayamaması, onun yerine çok erken yetişkin olması söz konusudur, yani ergenlik kişinin mutlaka yaşadığı bir dönem değildir.

Alıntı 30: Lise / 2 Kız, 2 Erkek

*K1: aynen ama mesela şöyle düşündüm ergenlik türkiyede yaşanmadığını düşünüyorum (A: hı hı) yazmışlar ya (A: evet) ya **ergenlik türkiyede şöyle yaşanmıyo olabilir tabi bizim ülkemizden çok daha kötü durumda olan ülkeler var çocukluğunu yaşayamıyo çünkü (A: evet) savaşlar bombalar patlıyo her yerde ama hani ülkenin psikolojisi sadece ergenlerde değil tüm insanlar üzerinde bence değişikliğe sebep olmuş (A: hı hı) ya herkes o kadar farklı kafada ki uyum sağlamak o kadar zor ki etrafa topluma çevreye çünkü hani herkezin olaylardan kendine yaptığı çıkarım farklı ve yaşadığımız olaylar ülke çapında gerçekten (A: hı hı) her zaman yaşanan şeyler değil öyle söyliyim dolayısıyla herkes farklı bi kafa yaşıyo sonra bu sebeple hani ellibeş yaşındaki adam ergen olabiliyo (A: hı hı) ya da on yaşındaki çocuk da (A: hı hı) ergen olabiliyo***

Kişinin yaşadığı yerin koşulları, buna ülke koşulları da dahil, kişinin gelişimini etkiler, hem kişinin ergenliğini yaşayamamasına hem de ergen kalmasına sebep olabilir. Bu açıklama gelişimsel dönem repertuarı değildir. Kişinin çocukluğunu yaşamasını da engelleyen dış faktörler vardır, yani çocukluğun, ergenliğin yaşanabilmesi bazı sosyal şartları gerektirmektedir.

Alıntı 31: Üniversite / 4 Kadın

A: ne düşündünüz

*K1: mantıklı bence söyledikleri (A: hum) evet türkiyede ergenlik dediğimiz gibi hani bu **dışlanmalar (A: hı hı) işte aile baskısı biraz hani insan eğer gelişimsel dönemde bu yaşanması gerekiyorsa hani baya geç yaşayanlar da var (A: hı hı) o şekilde yani doğru olduğunu düşünüyorum***

*K2: ben de mesela katılıyorum çünkü **bi insan ne kadar bişeyi baskılarsa (A: hı hı) hani nereye kadar bu devam edebilir ki bi süre sonra patlıyo adam mesela elli yaşında annem bana izin vermez diye şey yapmıyo yani bunun gibi şeyler o yüzden hani her şeyi içine atma değil de ne varsa dışarı vurarak yaşıycaksın***

A: hı hı

Yukarıdaki alıntıda, ergenlik bazı yaşantıların deneyimlenmesi olarak nitelendiriliyor. Bu yaşantılar ne zaman yaşanırsa, ergenlik de o zaman başlamış olur. Ergenliğin yaşanma zamanı, yaşa değil koşullara bağlıdır.

Bu repertuar geçiş dönemi repertuarı ile çelişiyor mu? Geçiş dönemi repertuarında ergenlik, zamanı gelince mutlaka yaşanan bir şey. Yukarda K1'in "eğer gelişimsel dönemde bu yaşanması gerekiyorsa" ifadesi aslında geçiş dönemi repertuarına ait. Sonra da yaştan bağımsız repertuarını kullanıyor. Burada çelişkiyi gideren şey, koşullardan bahsetmek mi? Ergenlik ve Türkiye'deki ergenlik farklılaştırılıyor. Ancak iki repertuarda da normal kabul edilen, ergenliğin "zamanında yaşanması". Böyle bir ortaklık var. Zamanında yaşanmaması aslında koşullardaki bir anormallikten kaynaklanıyor.

Alıntı 32: Üniversite / 4 Kadın

K3: ben büyüklerle konuşunca mesela annemlerle diyo ki hani biz ergenlik falan bilmiyoduk hh (gülüşmeler) mesela hani o yetiştiği ortam u bağlamında hani belki daha büyük olan insanlar da hani diyolar kimisi ergenlik falan yaşamadık o sinir aileye karşı çıkma falan gibi şeyler ee işte ama biz u bunları yaşıyoruz (A: hı hı) o yüzden onlar bizi anlamak istemiyolar dediği gibi eğitimler falan verilerek yani (A: hı hı) onlara anlatılabilir onlar çünkü hani anlamıyolar çocuklarının bi anda değişıyo yani bi anda değiştigi için onlar da acaba yani bize karşı çıkıyo sonuç olarak hani anlam anlayış gösteremiyolar olabilirler onları da biraz anlamak gerekiyo aslında (A: humm)

Yukarıdaki alıntıda da ergenlik belli bir yaş aralığında yaşanan dönem olarak kurulmuyor. K3' ün annesi, kendisinin gençliğinde ergenlik dönemi diye bir şey olmadığını söylediğinde, ergenlik döneminin varlığını şaibeli kılıyor. Belki, yukarıda değindiğimiz "ergenliğin sağladığı yararlardan faydalanma" konumuna karşı bu argümanı üretiyor. Aynı zamanda, ergenlik diye bir şeyin olmadığını söylemek de karşı tarafa bazı sorumluluklar yüklüyor, kendisi de bazı haklar kazanıyor. Bu etkileşimi aile içindeki hak ve sorumluluk müzakeresi olarak yorumlayabiliriz.

K3 ise kendi bağlamlarında ergenlik diye bir şeyin olduğunu savunuyor. Annesi zamanında olmamış olabilir ama şimdi var. Bağlama bağlılık, bazen ergen konumunu elde etmeye yarıyor, bazen şimdiki ergenlerin daha farklı olduğunu söylemeye.

Alıntı 33: Lise / 3 Erkek

E1: (...)şimdi yurtdışının bi ergenliğiyle türkiyenin ergenliği çok da aynı değil (A: hı hı)

A: nasıl farklılıklar var

E1: yurtdışındaki ergenlik yani klasik çocuk lisenin başındadır veya lisededir eve gelir illa bi köpek vardır arkadaş grubu vardır (A: hı hı) onların ailesi de çok karışmaz (A: hı hı) bizde budur bizimkiler de onu yapmaya çalışıyo ama şimdi onun kültürü farklı bizim kültürümüz farklı bizim kültürde ne kadar şey olursa olsun aileyle hep bi bağ vardır (A: hı hı) veya kültürle geçmişle yani onların kültürü geçmişi ne ki onlar etkilensin çok da uzak bi şeyleri yok açıkçası o onla alakalı olduğunu olabilir yani

A: burda farklı türkiyede biraz farklı diyosun

E1: burda farklı ordakini burda yaşayamazsın burdakini de orda yaşayamazsın

Yukarıdaki alıntıda ergenliğin farklı kültürlerde farklı yaşanması söz konusu. Bağlam repertuarına başvurarak E1 farklı ergenlikler inşa ediyor.

Kişi, içinde bulunduğu koşullar sebebiyle ergenliği yaşayamayabileceği gibi, ergenliğe tekrar girebilir de. Aşağıdaki alıntıda, annelerin de çocuklarıyla beraber ergenliğe girmesi, ergenliğin yaştan bağımsız kurulmasına bir örnektir.

Alıntı 34: Lise / 2 Kız, 2 Erkek

K2: (...) bi de şöyle ben olaya farklı bi açıdan bakmak istiyorum (A: tabi) u çocukla birlikte günümüzde anneler de ergenliğe giriyo (A: humm) bu gerçekten [ciddi bi sorun

A:

[nası bişiy

o

K2: şöyle ki hem annemden hem de yakın çevremden biliyorum şimdi çocuk ergenliğe giriyo belirli değişimler gösteriyo gerek düşünce yapısı olsun falan fişman anne bu sefer panik oluyo çocuk er çocuğum ergenliğe yok öyle olucak yok böyle olucak çocuğun yaptığı ufacık bişiyi çok büyütüyo (A: hum) bu bilmiyorum farkettiler mi ama aşırı bi problem

A: böyle bişiy gözlemliyorsun

4.2.3.2. Şimdiki Ergenlerin Farklı Olması Teması

Ergenliğin koşullardan etkilenmesini, “şimdiki ergenlerin farklı olması” vurgusunda da görüyoruz. Bugünün koşulları farklı olduğundan, bugünün ergenleri de farklıdır.

Kendi ergenliğini şimdiki ergenlerden ayırmak için bu temaya başvurmak bir retorik alet olabilir. Retorik alet, çelişki olduğunda bunu kaldırmak için kullanılıyor. Ergenlerin özelliklerinden bahsedip, kendi ergenliğinin böyle olmadığını söylemek bir çelişki. O zaman şimdiki ergenlerin daha farklı olduğunu söylüyor.

Alıntı 35: Lise / 3 Erkek

E3: küçükken büyümek isterler

*E1: büyüyünce küçülmek isterler yani ben şimdi bile özellikle böyle evde şimdi kardeşim olduğu için onla konuşuyoruz diyorum ki yani **nerde eski günler diyorum** bazen (A: hım) **eski günlerden kastım şu çocukluğumuzdaki o dönem** (A: hı hı) **yani çok mu büyüğüm ben hayır değilim ama benim çocukluğumla şimdiki çocuklar arasında dünya kadar fark var** yani ben o eski yani bizden bi önceki neslin son aşamasını yakaladık biz aşağı yukarı on o neslinden sonra **değişti baya** (A: hı hı) yani mesela şimdi benim mesela **onüç yaşına kadar ne bi sosyal medya** (A: hı hı) **k şeyim oldu profilim ne bi telefonum oldu** (A: evet) öyle mutlu olmadığım zamanlar da çok oldu ama **şimdi o dönemlere bakıyorum ve hani daha hoş geliyo** (A: hım) keşke şimdi o dönemlere geri dönebilsem ama telefonum olmazdı olsun önemli değil tarzı düşündüğüm şeyler bazen oluyo*

Yukarıdaki alıntıda E1 farklılığı, yaşam koşullarındaki (telefon, sosyal medya gibi değişiklikler) farklarla kuruyor, yaşın kendisiyle değil. Yaşa özgü karakter özellikleriyle kurulmuyor burada ergenlik. E1, Türkiye ve diğer ülkeler arasındaki kültürel farklılıklardan ötürü ergenliğin de farklı yaşandığı belirtmekte. Bunu söylerken bağlama bağlı ergenlik repertuarına başvuruyor. Ergenlik tüm dünyada aynı şekilde yaşanan, evrensel bir süreç değil çünkü.

Alıntı 36: Lise / 3 Erkek

*E1: ilki şöyle doğru aslında hiçbir şeyi beğenmemeler her cümlemin sonuna ünlem işareti koymalar işte farklı olduğunu illa gösterme çabaları işte bu dünya beni anlamıyo falan tavırları hakaten insanı itici yapar o bakımdan doğru ikincisi de ee duygu namına ne varsa ergen işi diyip işin içinden sıyrılmak **yani bu duyguların hepsini sadece ergenler yaşayıp diyip** (A: hı hı) **yaşayabilir diye bi kural yok aslında** (A: hı hı) **yani herkes yaşayabilir elli yaşındaki adam da yaşar on yaşındaki çocuk da** (A: hı hı) **yaşar ama bence iki tam ergenlik yani ilki** (A: hı hı) **o tam bi ergenlik yani bu birincisi günümüz ergenliği diyim yani** (A: hı hı) **geçmişini bilmiyorum çok da ya günümüz ergenleri tam böyle diye düşünüyorum***

A: sizce de böyle mi günümüz ergenleri

E2: ben öyle birincisi gibi yani

Yukarıdaki alıntı tetikleyici metin üzerine yapılan konuşmadan alınmıştır. E1'e göre, bu metindeki ikinci örnekte bahsedilen duygular yaşa özgü değildir, her yaşta deneyimlenebilir. Ancak E1 yine de ilk örneğin "günümüz ergenlerini" doğru betimlediğini söylüyor. Günümüz ergenleri diyerek sadece yaş değil, kişinin büyüdüğü dönemin koşulları da belirleyici kılınıyor.

4.2.3.3. Bağlam Repertuarı İçinde Yetişkin Tasavvurları

Alıntı 37: Lise / 2 Kız, 2 Erkek

E1: *bi de ben afedersin şurdaki şeye takıl (öksürme) katılmıyorum adam ne yazıyo adam ellibeş hayla ergen diyo işte (A: hı hı)*

K2: *[öyle insanlar var*

E1: *[annem izin vermez diyo (A: evet) annem izin vermez diyo zaten yani bi kişiyle burdaki söze takılıyorum sadece, bi kişiyle hani evlenmesi için elli yaşına da gelsen atmış yaşında hala annesi hayatta olsa bile yani onun müsaade alması gerekiyo diye düşünüyorum (A: him) burdaki benzetmesi yanlış bence*

A: *o bunu diyene göre de izin almasına gerek yok ben onu anlıyorum hani*

E1: *hı hı*

(...)

K1: *aynen ama mesela annen sana hiçbirşey demez ya da baban ya da ailen işte fa bilmiyorum fark etmiyo sen kendin karar verirsin hani onu giyceğine işte ne renk giyceğine vesaire ama hani bi durum olur o mesela der ki buraya giderken bu giyinilmez (A: hı hı) hani annen sana bunu söyler ama sen öyle gidiceksen öyle gidersin annen sadece burda seni uyarır (A: hı hı) mesela ellibeş yaşına gelmiş adam evlenirken annemden izin alıcam ya annesinden izin almak değil de*

K2: *danışmak*

K1: *onay al yani rıza*

E1: *rıza*

K1: *aynen annen zaten sana bişey demez adam gelmiş kaç yaşına*

Yukarıdaki alıntıda, bağlama-koşullara bağlı yaşanan ergenlik repertuarı içindeki yetişkinlik tasavvurunu görüyoruz. Tetikleyici metinde, yetişkin yaşında olduğu halde evlenmek için annesinden izin almış kişi ergen konumuna yerleştiriliyordu. Bu metin üzerine yapılan konuşmada, E1, evlenmek isteyen kişinin annesinden müsaade alması gerektiğini söyleyerek bu kişiyi yetişkin olarak konumlandırıyor.

K1, K2 ve E1 bu kişinin davranışını izin almak değil “danışmak”, “rızasını almak” olarak yeniden tanımlıyor ve böylece bu kişiyi geleneklere saygılı bir yetişkin olarak konumlandırıyorlar. Kişinin yetişkin gibi davranıp davranmadığına karar vermeyi, toplumdaki büyüklere saygı geleneği çerçevesinde değerlendirmeleri, bağlam repertuarına aittir.

Alıntı 38: Üniversite / 2 Kadın, 1 Erkek

A: *ergen yüzeysel bakıyo*

E1: aynen öyle derinlik arayışı yok yetişkinliğin işte böyle bir şeyi var
*K2: şey göstermiyo mu sosyal medyanın mesela bizim ülkede çok kullanılması tivitirin tivitir türkçe dile çevrildikten sonra mesela patlama oldu feysbukta mesela atmış yaşına kadar böyle dedeler medeler kullanıyo artık ama çok aktif kullanıyolar ve harbiden ergence kullanıyolar böyle saçmasapan paylaşımlar oluyo hani utanıyoruz allahım dayım ne yazmış bana öyle falan diye **bence bu da şunu gösteriyo türkiyede çoğu insan ergenliğini yaşayamıyo ve anladığım kadarıyla üçümüz de burda katılımcılar olarak ergenliğimizi yaşamışız çünkü diyoruz ya çok salak şeyler yaptık evet falan filan çok şanslıyız çünkü hani ilerde büyük ihtimalle çok da çıkımcak çünkü ben de mesela ergenliğimi son damlasına kadar tükettim hani yaşamadım desem allah beni çarpar ama çoğu insan yaşamadı ya hani çok erken yaşta evlendi hani madem okumuyo evlendirelim ayağına ya da hani bişey oldu ya babasını kaybetti ya parasızlıktan büyümek olgunlaşmak zorunda kaldı bi an önce sahte benlikler oluşturdu vesaire ama türkiyedeki çoğu insan bence yaşayamadı ve yaşayamadığını belli ediyo yani çünkü siyasi partilerde bile öyle mesela birbirlerinin gözünü oyuyo akrabalar bi seçim arifesinde yani o kadar aşırı tutuyolar ya ar arkadaş hepinizin bi tane oy hakkı var gidin oy atın bitti yani ne bu kavga ama öyle değil o ergenliğin getirdiği bişey biraz da (...) **bunun bu kadar aşırı olmasının sebebi ergenlikte o fazla hani yüceltmeydi bu değerleri bu kişileri aslında hiç de yüce olmayan şeyler yetişkinlerimizin de bu kadar keskin olması bu kadar görüşlerinin keskin olması hareketlerinin böyle u sert çıkışlı olması düşünmeden davranmaları itkisel davranmaları ben şeye bağlıyorum şeyi harbiden de ergenliklerini çok da yaşayamamışlar*****

A: hı hı

Yetişkinliğe dair iki tasavvur var: geçiş dönemi repertuarı içinde, ergenliği takip eden normal yetişkinlik ile ergenliği yaşayamamış kişinin dönüştüğü “ergen kalan” yetişkin. Yukardaki alıntıda, geçiş dönemi repertuarındaki yetişkin temasını da görüyoruz. Ergenlik ve yetişkinlik birbirini takip eden dönemler, ve yetişkinlik bir üst basamak olarak kuruluyor. Normal şartlarda (ekonomik zorlukların, kültürel baskıların bireyi kısıtlamadığı durumda) ergenlik dönemi geride bırakıldığında, o döneme has özellikler de geride bırakılır ve daha sağduyulu, mantıklı yetişkinler haline gelir. Şartlar buna elvermediğinde ise ergenlik dönemi yaşanmamış olur ve bunun sonucunda yetişkinliğe geçilemez. Bu kişilere yetişkin desek bile, onlar ergenlerin özelliklerini taşıyan kişilerdir, normal yetişkin değildirler. Yani bu alıntıda, katılımcı, yaşam şartları kişiyi kısıtladığında ve ergenliğini yaşamasına izin vermediğinde kişinin ergen kaldığını söylüyor. Ergenliği yaşayamayınca kişi ergen kalıyor. Bu yüzden ergenlik eninde sonunda yaşanacak bir şey olarak kuruluyor. Bu kimlikten kurtulmak için onu yaşayıp atlatmak gerekiyor. Ergenliği yaşamadan yetişkin olmak gibi bir durum söz konusu değil. Geçiş dönemi ve yaştan bağımsız ergenlik

repertuarlarının her ikisi de, ergenliği kurma bakımından farklılaşsalar da, ergenliği yaşamadan yetişkin olmanın mümkün olmadığını kuruyor. Ergenlik kaçınılmaz bir yaşantı.

Yukarıdaki alıntıda, K2'nin ergenlikten bahsederken yücelttiği özellikler, yetişkinlerce sergilendiğinde eleştiriliyor. Bir şeyi fanatikçe savunmak, ergenliğin dobralığını, şeffaflığını gösterirken, yetişkinler böyle yaptığında gereksiz ve saçma bulunuyor ve ergenliklerini yaşayamadıkları için böyle oldukları anlatılıyor. Bu kurgu da, ergenlik yaşantısının kaçınılmazlığını gösteriyor.

Aslında yetişkin pozisyonu her zaman güçlü değil, güç ve haklılık elde etmesi için bazı kriterleri de karşılaması, bazı normlara uygun olması gerekli. "Ergen kalmış" biri olarak görölüp bunları kaybedebilir yetişkin konumundaki biri. Eleştirilen grubun, eleştirenleri zayıflatması olarak görülebilir mi bu? Yetişkine "ergen kalmış" diyen her zaman ergenler değil. Ama yine de bir ergen bunu söylediğinde yetişkinleri zayıflatabilme potansiyeline, gücüne sahip oluyor. Öte yandan bu söylemle ergen konumunu da zayıflatmış olmuyor mu? "Ergen kalma" retorik aleti hem ergenlerin yetişkinlere yönelik "intikamı", hem de yetişkinlerin yetişkin konumunu korumasına yarayan bir şey olabilir. Çünkü ergen kaldığı söylenen kişi yetişkin kategorisinden çıkarılıyor.

Tetikleyici metine göre, kişiler anne babalarıyla çatışma yaşamadığı için ergenlik yaşanmıyor. Daha doğrusu olması gerektiği gibi yaşanmıyor ve bu yüzden bitmiyor da. Yukardaki alıntıda da K2 Türkiye'de ergenliğin yaşanmadığını söylüyor. Sebep olarak ekonomik şartları veya ebeveynleri kaybetmeyi gösteriyor. Ama konuşmanın başka bir yerinde çatışma yaşamak gerektiğini de söylüyor. Ekonomik koşullar vb, çatışma yaşamayı engellediği için ergenliğin yaşanmasını da engelliyor.

4.2.3.4. Bağlam Repertuarı İçinde Cinsiyet Farklılıkları Teması

Alıntı 39: Lise / 3 Kız

K2: giyinimine falan yani mesela beşinci sınıfta dördüncü sınıfta çok özen gösterilmez ama liseye geçince bi giyim saç (A: hı hı) bunlar hepsi daha çok böyle dikkat edilmeye falan çalışılır

A: [niye o yönde bi değişim

K1: [kendini gösterme çabası

K2: aynen yani kendini gösterme (A: hı hı) **kanıtlama gibi**

A: bu kızlarda niye daha güçlü olabilir kendini göstermek

K1: **bence burda toplumsal bakış açısı devreye giriyo toplum olarak kadınlar bence şahsen (A: hı hı) daha alta gözüktüğü için daha çok kendini göstermek ister (A: hım) bunu aşmak ister**

A: telafi etmek gibi o

K1: evet

A: sizce öyle mi neden kadınların daha güçlü bi hani kendini beğendirme şeysi var

K2: ya da **seçenekleri fazladır** mesela makyaj yapabilir (A: hı hı) ya da daha farklı giyinebilir ama erkeklerin çok da öyle bişeyi yok (A: hı hı) yani sadece kıyafet ya da saç olarak şey yapabiliyolar makyaj bence önemli unsur hh (A: hı hı)

A: sen ne dersin

K3: (.) bence de K1 haklı yani bana mantıklı

A: hım

K3: **yani toplum olarak fazla erkeklere daha çok (A: hım) üzerine düşüldüğü için kızların bi kendini gösterme kendini kanıtlama çabası olarak kendini göstermek için bi güzel giyiniyim saçım güzel dursun (A: hı hı) falan isteklerine giriyolar hh**

Yukarıdaki alıntıda, K1 kızların daha fazla kendini göstermeye önem vermesinin sebebini toplumda kadın ve erkeklerin yerinin eşit olmaması olarak gösteriyor. Bahsettiği şey daha fazla öne çıkarak, dikkat çekerek durumu eşitlemek. Kızların istediği şey aslında beğenilmek değil, erkekler kadar öne çıkmak. Bu ikisi birbirinden farklı konular.

K2 ise bu davranışı seçeneklerin fazla olmasıyla açıklıyor. İki sebep de kişinin dışındaki sebepler ama konumlandırmaları farklı. K1'e göre kızlar, eşit olmadıkları bir durumu eşitlemeye çalışıyorlar. Bunu bilerek yapıyorlar. K2'ye göre ise kızlara sunulan daha fazla seçenek var, dolayısıyla kızların dış görünüşlerine daha fazla önem vermeleri bunu daha fazla istedikleri için değil, koşulların onlara sağladığı bir şey.

Alıntı 40: Üniversite / 2 Kadın, 1 Erkek

E1: (...) diye yeğenlerim var mesela onlar en başta hani rehberimde kayıtlı olduğu zaman teknoloji biraz da ipuçları arkasında bırakıyor insanların şim tabi aradığın zaman direk önüne geliyor bunu arkadaş olarak ekleyebilirsiniz diye (K1: aynen) kendisi bunun farkında değil

A: hı hı

E1: mesela resim değiştirmiş isim değiştirmiş bi şekilde takılmaya çalışıyo orda olayı anlamaya çalışıyor ama **erkeklerde öyle bi durum yok erkekler daha pervasız** direk kendi resmini daha şekilli ne bileyim amuda kalkmış uçurumun kenarında yani kendini

ispatlamaya çalışırcasına (A: hı hı) bir şekilde yapmaya çalışıyor biraz da bu bizim oranın toplumun feodalitesinden kaynaklı olabilir yani

A: kız onu yapamıyo mu kızın kendi fotoğrafını koyamıyo mu

E1: **biraz daha yok biraz daha kendini bastırmış şekilde hesaplarını gizliyor şeyyapıyor ama yavaş yavaş yani artık çevresi bunu fark ettikten sonraki tepkisini anladıktan sonra tepki kötü değilse devam ediyor**

Yukarıdaki alıntıda, E1'e göre kızlar yaşadıkları toplumun değerlerine ters davranmamak ve bunun yaptırımıyla karşılaşmamak için daha temkinli davranıyorlar ve sosyal medyada gerçek kimlikleriyle hesap açmıyorlar. Burada, ergenlikteki kız, aşağıdaki alıntıda olduğu gibi ailesi tarafından doğrudan kısıtlanan kişi konumunda değil, kısıtlamayı kendisi yapıyor ama bunun sebebi yaşadığı toplumun değerleri.

Aşağıdaki alıntıda, K2 kızların ergenliğe girdikleri zaman toplum tarafından kısıtlandıklarını, erkeklerinse kısıtlanmadığını söylüyor. Cinsiyetler arası farkı toplumsal cinsiyet kalıpyargıları zeminine yerleştiriyor. Bunu yaparak, kızların ergenlikte yaşadıkları kısıtlanmayı, ve "korkunç hissetme" gibi duygulanımda erkeklerden farklılaşmasını ergenliğin doğasından kaynaklanan yaşantılar olarak konumlandırıyor. Bu değerlere sahip olan toplumu sorumlu tutuyor.

Alıntı 41: Üniversite / 2 Kadın, 1 Erkek

K2: aslında çocukken öyle kucaktan kucağa gezen etekler giyen böyle şş şıkıdım şıkıdım oynayan bi çocuk **birden böyle ergenliğe giriyo falan aniden her şey değişiyö artık sen bi genç kızsın hanım hanımcık otur işte bak hanım davran işte u düzgün davran ne biliyim laf gelmesin bilmem ne tek dışarı çıkma akşam gelme eve hani (A: hı hı) ip atlama en basitinden memelerin zıplamasın çok kötü bişey ergenlik ya kız çocuğu için hele ki yani böyle toplumlarda**

A: evet

K2: ya ben mesela çok utandığımı hatırlıyorum yani ergenliğe girmişim ip atlayamıyodum kambur dolanıyodum göğüslerim belli olmasın diye hani erkek çocuklar öyle değil ama böyle iki tane bıyığı çıkıyo tel tel öyle dolanıyo bıyıklarım çıktı sakallarım çıktı diye çok **hiç adil değil türkiyede ergenlik hiç adil bi olgu değil yani öyle yaşanmıyo yetişkinlikte de öyle değil ama ergenlikte daha acı bu**

A: belki ergenlikte başladığı için o ayrımlaştırma

K2: belki de tamam bebekken de yani o oğlanlar pipisini gösterir daha bi mutludur oğlu olan aile **ama ergenlikte artık şu oluyo hani sen genç kızsın işte u sen hani namuslu davranıcaksın düzgün giyiniceksin düzgün oturup kalkıcaksın işte artık böyle seksek oynamıcaksın ip oynamıcaksın düzgün her şeyin düzgün olacak (A: hı hı) çünkü hani o evin böyle namusunu falan bi simgesi gibi bişey oluyosun**

A: hı hı

K2: ama erkek çocuk öyle değil çok daha rahat

A: siz ne dersiniz

4.2.3.5. Kendi Normunu Oluşturma ile Başkasının Normuna Uyma Teması

Alıntı 42: Üniversite / 4 Kadın

A: statü dedik meslek daha yok

K3: evet şu an mesela işte şey ee hani daha böyle bi işi gücü yok ya napıcağını mesela hayatta bakış açısını henüz yeni yeni geliştirmeye başlıyo mesela çocukken diyelim ki işte ailesinin dini öğretilerine göre yaşıyo ya da işte onların siyasi görüşlerini benimsiyo ergenliğe geldikçe işte çevresiyle de birlikte arkadaşlarıyla birlikte hani farklı görüşler de varmış diyo lisedeyken (A: hı hı) mesela işte siyasi olarak olur dini belki başka görüşleri görür hani o zaman aklına gelmeye başlıyo hani başka şeyler de var (A: hı hı) araştırmaya başlıyo ve bu araştırma sürecinde hani insanlar biraz ee hani ikilemde kalabilir ailesi çok dayatıyorsa eğer (A: hı hı) belli bişiyi o zaman daha çok zorlanabilir ters tepki yapabilir ya da işte ailesinin dediğini benimsiyip o zaman hani kendi normuymuş gibi (A: hı hı) benimseyebilir ama işte bu süreç daha işte neyi hiçbirşeyin daha bel belli olmadığı bi süreç o yüzden bi arada kalmışlık dedim A: evet

Yukarıdaki alıntı ergenin normlarının değişmesini yaşantılamasına, deneyimlerinin artmasına bağlıyor. Yani bağlam repertuarına daha yakın. Kendiliğinden değişmiyor ergen. Burada aktif-edilgen tartışması da var. Norm kime ait? Çocuk önce ailesinin normuna göre yaşıyor, kendi değerleri yok. Bu durumda edilgen kılınıyor. Sonra ergenlik döneminde yeni deneyimler edinerek kendi normlarını oluşturmaya başlıyor. Yani ergenin kendi normlarını oluşturması, özerkleşmesi bazı koşullar gerektiriyor (yeni şeyler görmek, öğrenmek gibi). Bu da kendiliğinden olmuyor.

4.2.3.6. Ergenlikte Yaşanması Gerekenler Teması

Yaştan bağımsız – bağlama bağlı yaşanan ergenlik repertuarın barındırdığı “ergenlikte yaşanması gerekenler” temasına göre ergenlikte yaşanması gereken bazı duygular, deneyimler, ilişki kurma tarzları vardır. Yaşanması gerekenler yaşanmadığında, kişinin ergenliği bitmez. Bu şekilde, yaştan bağımsız ergen olunabilir. Ergenliğin yaştan bağımsız, bir kişilik özelliği gibi kurulduğu bu

repertuarda, ergenlikte aşılması / tamamlanması gereken görevlerden bahsediliyor. Kişi bağımsızlaşabilmek için “ergenlikte yaşanması gerekenleri” yaşamalıdır, aksi takdirde ergen kalır.

Aslında “yaşanması gerekenlerin” gelişimsel geçiş dönemi içinde olduğu da düşünülebilir. Ergenliğin doğal bir enerji olarak kişinin içinde bulunması, geçiş dönemi repertuarı ile uyumlu. Ancak geçiş dönemi repertuarını doğal, kendiliğinden olan, biyolojik bir süreç varsayımına daha yakın gördüğümüzden, ergenliğin yaşanmama ihtimalinin, bağlama bağlı oluşu ile ilgili olduğunu, bu yüzden bağlama bağlı ergenlik repertuarına dahil olduğunu düşünüyoruz. Yaşanması gerektiği söylenen şeyler, kişinin bağımsızlaşabilmesi için başarması gereken görevler. Burada yetişkinlik doğal bir sürecin sonucu değil, kazanılması gereken bir konumdur. Gereklik zemininde konuşmak iddiayı güçlendiren bir söylemsel pratiktir.

Alıntı 43: Üniversite / 2 Kadın, 1 Erkek

K2: aynı kişiden bahsetmiş bence burda şey diyo ya ee ben kızımın arkadaş gibiyimdir benim kızım hiç benle çatışmadı o kız hiç annesinin kızı olmaktan çıkamıyo annesiyle çatışmadığı için (E1: aynen öyle) ergenlikte annesinden nefret etmesi gerekiyo yani benim annem acayip salak bi kadın demesi lazım içten içe arkadaşlarıyla annesini tanıtmaya utanması gerekiyo çünkü annesi salağın teki harbiden (E1: aynen öyle çünkü) bunu yapmazsa

E1: bilinç kabul ve red ölçüleri sunuyor o bireye yani

K2: bunu yapmazsa kendisi yetişkin olamıyo sonra elli yaşına elli iki yaşına geliyo ben bu adamla evlenemem annem şey kız ar annen seksen yaşında annen seni tanıyo bile artık ama annem kız ar diyosun hala annenin çocuğusun

K1: ergen kalıyosun işte bak hıhı

K2: o [ergenlik yaşamadığı için

K1: [sorumluluk alamadığın için annem kız ar diyosun

K2: çocukluk harbiden mükemmel bişiy ve çocukluk insana özgü bişey gerçekten bütün hayvanlar bütün memeliler bebeklikten ergenliğe geçiyo direk sonra yetişkin oluyolar bizde sadece çocukluk var ama hani her güzel şeyin de bi sonu var o ergenlik gerekli tamam utanyoruz ergenlikte hepimiz salak salak davranmışız ama o salaklık bizim için çok gerekli bi sonraki adım için gerekli

K1: orda katılıyorum

K2: çok gerekli yani

Ergenlikte, çalkantılar, uçlara savrulmalar, saçmalamalar yaşanmalı ki kişi olması gereken kişi olabilsin. Bunları yaşamazsa ilerde bir gün bunlar patlak verecek. Bunun geçiş dönemiyle ortak noktası, bu enerjinin doğal olarak kişinin içinde bulunması. Bu açıdan yaştan bağımsız bir özellik değil.

Aynı şekilde, ergenliğin yaşanmasındaki cinsiyet farkları da hem geçiş dönemi içinde hem de yaştan bağımsız ergenlik içinde kurulabiliyor Ama ikisinde farklı biçimlerde, farklı varsayımlarla kuruluyor. Geçiş dönemi repertuarındaki cinsiyet farklılıkları, farklı biyolojik özelliklerin doğal bir yansıması. Cinsiyetlerin doğaları gereği bu farklar var. Yaştan bağımsız – bağlama göre yaşanan ergenlik repertuarında ise kültürel kalıpyargılar, toplumsal koşullar bu farklılara sebep oluyor.

SONUÇ VE TARTIŞMA

Bu çalışmanın amacı, ergenler ve ergenlik hakkında konuşurken başvurulan açıklayıcı repertuarları ve yapılan konumlandırmaları bir katılımcı sözlük olan Ekşi Sözlük'te ve yürüttüğümüz odak grup görüşmelerinde eleştirel söylemsel psikoloji yöntemi ile tespit etmektir.

Ekşi Sözlük'te “ergen” başlığı altındaki girdileri analiz ettiğimizde şu repertuarları tespit ettik:

1. Gelişimsel geçiş dönemi olarak ergenlik repertuarı
  - Ergenliğin aşağılanmasına karşı duruş sergileyenler
  - Arada kalmışlık teması
2. Eksiklik–Tamamlanmamışlık / Kusur Repertuarı
  - Kişiliğin oturmamış olması
  - Yanılgı içindeki ergen
3. Yaştan bağımsız bir özellik olarak ergenlik repertuarı
4. Normdışılık repertuarı
  - Aşırılık teması
  - Toplum tarafından eleştirilen, sindirilen ergen teması
5. Özlenen ergenlik repertuarı

Odak grup görüşmelerinde ise şu repertuarları ve alt temalarını tespit ettik:

1. Gelişimsel geçiş dönemi olarak ergenlik repertuarı
  - Geçiş dönemi repertuarı içindeki yetişkin tasavvurları
  - Dönem repertuarı içinde “ergenliği atlatınca fark edilenler” teması
  - Problem teması
  - Dönem repertuarı içinde cinsiyet farklılıkları teması
2. Eksiklik–Tamamlanmamışlık / Kusur repertuarı
  - Yanılgı içindeki ergen teması
  - Arada kalmışlık teması
  - Kendini olduğundan farklı gösteren ergen teması
  - Yönlendirilmeye açık ergen teması
  - Ergen kimliğinin sağladığı yararlar teması

3. Bağlama bağlı yaşanan ergenlik / Yaştan bağımsız bir özellik olarak ergenlik

- Şimdiki ergenlerin farklı olması teması
- Bağlam repertuarı içinde yetişkin tasavvurları
- Bağlam repertuarı içinde cinsiyet farklılıkları teması
- Kendi normunu oluşturma ile başkasının normuna uyma teması
- Ergenlikte yaşanması gerekenler teması

İki veri kaynağımızda da ortak olan repertuarlar, “gelişimsel geçiş dönemi olarak ergenlik”, “yaştan bağımsız bir özellik olarak ergenlik” ve “eksiklik–tamamlanmamışlık olarak ergenlik” repertuarlarıdır. Ancak odak grup görüşmelerinde, ergenliğin yaştan bağımsız bir özellik olarak ele alındığı konuşmalarda bağlamsallık da öne çıktığı için, bu repertuara “bağlama bağlı yaşanan ergenlik” ismini de eklemeyi uygun gördüm.

Ekşi Sözlük’teki “özlenen ergenlik” ve “normdışılık” repertuarlarını ise görüşmelerde tespit etmedik.

Gelişimsel geçiş dönemi repertuarında, ergenlik doğal, kendiliğinden ortaya çıkan, biyolojik zemine yaslanan, çocukluk ve yetişkinlik arasındaki aşamadır. Bu repertuarın, gelişim psikolojisinin de temelini oluşturan gelişimsel paradigma ile (Morss, 2002) örtüştüğünü düşünüyoruz. Bu repertuarda, yetişkinlik gelişimin tamamlanmış olduğu, “hedefe varılan” konumdur. Patel Stevens vd. (2007) de ergenliğin farklı perspektiflerce nasıl kurulduğunu inceledikleri çalışmalarında, tüm perspektiflerin “gelişimsel yaş-evre” metasöylemine ait olduğunu belirtir.

Bu çalışmada tespit ettiğimiz repertuarlar, daha önce değindiğimiz, ergenlik repertuarlarını inceleyen çalışmalarla bazı benzerliklere sahiptir. Lesko’nun (2001) sıraladığı, ergenlik hakkında “şüphe götürmez” dört özelliği tekrar düşünecek olursak, reşit olarak yetişkinliğe dahil olma, dalgalanan hormonlar tarafından yönetilme ve yaş tarafından imlenme özelliklerini gelişimsel geçiş dönemi repertuarı ile ilişkilendirebiliriz. Akran odaklılığı da yönlendirilmeye açık ergen teması ile ilişkilendirebiliriz. Ergenliğin yaş tarafından imlenme özelliği, bizim çalışmamızdaki yaştan bağımsız ergenlik repertuarı ile uyumsuzdur. Yaştan bağımsız ergenlik repertuarı, ergenliğin “daha yaygın” tasavvurlarından ayrışarak, ergenlik hakkında yeni bir konuşma biçimi gibi görünüyor.

Odak grup görüşmelerinde tespit ettiğimiz yetişkinlik tasavvurlarından biri olan “rasyonel, olgun yetişkin”, Lesko’nun (1996) ergenlik söylemlerinin “rasyonel yetişkin” kimliğini kurmaya yaradığı bulgusuyla uyumludur. Ancak yetişkinler her zaman güçlü değildir; örneğin çocuklar “ebeveynin görevleri ve sorumlulukları” söylemine başvurarak diğer kişiler üzerinde kontrol sahibi olabilir (Burman, 2008:223). Benzer biçimde, bizim analizimizdeki tüm yetişkinlik tasavvurları da ergenlerden ya da gençlerden daha güçlü bir konumda değildir. Örneğin aşağıdaki alıntıda katılımcılar, çocuğunu kısıtlamamayı “beceremeyen” aileden, ergenlikteki çocuğu ile nasıl iletişim kuracağını bilmediğinden “daha beter hale getiren” ebeveynlerden bahsetmektedir. Çocukların ebeveynlerine yüklediği ve bu konulardaki başarılarını değerlendirdikleri görev ve sorumluluklar çerçevesinde görebiliriz bu konuşmayı.

Alıntı 44: Lise / 3 Erkek

A: tamam ee bu yine toplumla ilgili konuşursak aileyle ergen arasındaki ilişkiler sizce nasıl aile nasıl bakıyo ergene ergenin beklentileri nasıl

E2: ergen mesela ailesinin ona kesinlikle karışmasını hayatta isteme yani en sevmediği şey (A: him) o yani ailesinin ona karışması işte kısıtlaması en sevmediği şey ergenin odur ama aile de bunu hiç beceremez yani

E1: evet

A: sizin beklentiniz ne yani nasıl olmalı sizce

E2: ergen ee davranması nasıl davranacağına bilemez ee benim beklentim de yani biraz bilgilenip (A: him) mesela on altı yaşına gelmiş bi o oğlun çocuğun varsa onlara karşı nasıl davranacağına bi bilgi alıp o şekilde davranılması yani (A: hı hı) çünkü daha k beter hale getirebiliyorlar yani (A: anladım) ergeni (.) düşüncem bu

E1: ya çocukken çok yüz veriyö şımarıyo (E2: hah) ergenliğe girince çok kıızıyo (A: him) şımarınca sinirleniyo gençlikte de sıkı tutuyo olay iyice büyüyo ergenlik

Ayrıca “ergen kalmış” yetişkinin de güçsüzleştirildiğine önceki bölümde değinmiştik.

Eksiklik–tamamlanmamışlık / kusur repertuarı, ergeni eksiklikleriyle kurar. Gelişimini henüz tamamlamamış olduğu için ergenin çeşitli eksiklikleri vardır ve bunların olumsuz bir değerlendirmeye kusur olarak görülmesinin yaygın olduğunu tespit ettik. Eksiklik–tamamlanmamışlık durumu da aslında gelişimsel geçiş dönemi repertuarının içinde görülebilir, çünkü aynı varsayımına dayanıyorlar; yani ergenin henüz gelişimini tamamlamamış biri olduğu varsayımına. Ancak ergenin eksikleri

üzerinden kurulmasını önemli gördüğümüzden bunu ayrı bir repertuar olarak değerlendirdik. Ergenliğin eksikliklerle tanımlanması başka çalışmalarda da yer almaktadır. Patel Stevens vd.'nin (2007) incelediği perspektiflerden biri de “eksiklik perspektifi”dir. Raby (2007:41) de gelişimsel paradigmanın gençlerin gelişimini eksiklikler üzerinden ele aldığına değinir. Eksiklik-tamamlanmamışlık repertuarının ergeni kurma biçimi, Gabriel'in (2013) bahsettiği gençlik söylemleri ile benzerlikler taşır. Yetersizliklere sahip olmak ve başka bir şeye dönüşecek olma durumu gibi gençlere atfedilen özellikler bu repertuarda da mevcuttur.

Yaştan bağımsız ergenlik repertuarına göre, ergenlik, geçiş dönemi repertuarındaki gibi başı sonu olan bir dönem değildir. Eğer “yaşanması gereken” şeyler yaşanmazsa kişi bu evreyi “atlatamaz” ve ergen kalır. Yani bu repertuar doğal, kendiliğinden meydana gelen değişiklikler olarak ergenlik tanımından uzaklaşıp, kişinin bazı koşulları (bunları toplumsal normlar olarak görebiliriz) yerine getirmiyorsa yetişkin statüsüne erişemediği kabulüne yaklaşıyor. Bu iki repertuar arasında ağırlığı biyolojiye vermekle, psikolojik-sosyal kazanımlara verme açısından bir gerilim var gibi duruyor. Ancak ikisinin de yetişkini “rasyonel, olgun” olarak kurduğunu söyleyebiliriz. Yaştan bağımsız ergenlik repertuarı ile yetişkinlerin yetişkin statüsünün de sürekli bir değerlendirmeye tabi tutulduğunu da ekleyebiliriz, ancak bunun hangi bağlamda kimlere yapıldığını incelemek önemlidir.

Yaştan bağımsız bir özellik olarak ergenlik repertuarının, Ekşi Sözlük verisinde daha çok kişinin içindeki bir özellik gibi, görüşmelerde ise ergenliğin bağlama bağlı yaşandığını vurgulamak için kullanıldığını düşünüyorum. Ekşi Sözlük'te ergenliğin zamanında yaşanmaması ve bununla bağlantılı olarak ileri bir yaşta kişinin “ergen olması” olumsuz bir durum olarak değerlendirilirken, görüşmelerde ergenliğin yaştan bağımsız olması -bu dönemin zamanında yaşanmasının ekonomik, sosyal koşulların uygunluğuyla mümkün olduğundan- bu koşullar mevcut olmadığında yaşanmayabilecek ya da ileri yaşa ertelenebilecek bir dönem olarak değerlendirilmiştir.

Odak grup görüşmelerinde tespit etmediğimiz ama Ekşi Sözlük verisinde başvuru repertuarları ise “normdışılık” ve “ergenliğin özlenmesi” repertuarlarıdır. Normdışılık repertuarında, ergenlerin toplumsal normlara uymayan davranışları ön plandadır. Ergenliğin psikoloji içinde ele alınışında geçmişte “sapkınlıklar” (bkz.

Lesko, 2001) günümüzde “problem davranışlar” (bkz. Patel Stevens vd., 2007) önemli yer tutmaktadır. Ancak Ekşi Sözlük verilerindeki norm dışı repertuar, ergeni bir tehlike olmaktan ziyade rahatsızlık veren ve aslında çok da önemli etkileri olmayan biri olarak inşa etmektedir. Ergenliğin özlenmesi repertuarında da ergenlik, kişinin geriye dönüp baktığında iyi özelliklerini gördüğü, bu yüzden belki romantize edildiğini söyleyebileceğimiz bir dönemdir.

Bizim ayrı bir repertuar olarak ele almadığımız, bunun yerine herhangi bir repertuara başvururken edinilebilecek bir duruş olarak incelediğimiz “bilimsel duruş sergileyerek konuşma biçimi”, Patel Stevens vd.’nin (2007) açıkladığı biyomedikal paradigmaya ait bir duruş olarak görülebilir. Biyomedikal paradigmada ergenler tanı alan, tedavi edilen, yani patolojize edilen kişilerdir (Patel Stevens vd., 2007).

Repertuar ve konumlandırmalarda eleştirel söylemsel psikoloji çerçevesinde bizim için en önemli nokta, farklı repertuar ve konumlandırmaların birlikteliği yani değişkenliktir. Eleştirel söylemsel psikolojinin geleneksel sosyal psikolojiye yönelttiği önemli bir eleştiri, kimlikleri sabit, kişilerin içinde mevcut olan varlıklar olarak görmesidir. Oysa söylemsel çalışmalar göstermektedir ki, kimse sürekli sabit bir konum işgal etmemekte, farklı bağlamlarda farklı kimliklerin içinden konuşmaktadır. Bu çalışmamızda da ergenliğin farklı repertuarlarla açıklanması, kişilerin bazen ergen bazen yetişkin konumundan konuşması, ergen ve yetişkin tanımlarını hep aynı biçimde yapmamaları, eleştirel söylemsel psikolojinin ana varsayımıyla uyumludur. Yani tek bir ergenlikten, tek bir yetişkinlikten söz edemiyoruz, birden fazla ergenlik ve yetişkinlik var.

Eleştirel söylemsel psikolojinin benimsediği sosyal inşacılık perspektifi, kişileri, çeşitli bağlamsal kısıtlamalara tabi olsalar da yine de alternatifler arasından seçim yapabilen, failliği olan insanlar olarak kabul eder. Postyapısalcılar ise, söylemlerin kişileri kurduğu fikrine daha yakındır ve bu yüzden bireylerin failliğinin sosyal inşacılar kadar olduğunu düşünmez.

Verimizde en yaygın repertuar olan gelişimsel geçiş dönemi repertuarının, gelişim psikolojisi literatüründen geldiğini düşünürsek, kişilerin ergenliği kurma biçimlerinde fail olarak pek de özgür olmadıklarını düşünebiliriz. Gelişim psikolojisinin ergenliği kurma biçimi, kişilerin söylemlerindeki ergenliği oldukça belirliyor gibi duruyor. Ancak ergen kimliğinin kişiye hata yapma şansı tanınması, ya

da ergenliğin doğal, bozulmamış bir dönem olarak, çeşitli baskılarla şekillendirilen yetişkinlikten daha üstün tutulması gibi konumlandırmalar, kişilerin kendini olumlu değerlendirebilecekleri bir faillige sahip olduğunu düşündürüyor. Ama bu konumlandırmaların yapıldığı ve gelişimsel paradigmaya dayalı genel çerçeve pek değişmiyor.

Çalışmanın en başında, medyada ergenliğin ele alınma biçimlerine örnek vermiş ve bunların ergeni “olgunlaşmamış, gelişmemiş” gibi olumsuz özelliklerle kurulduğunu göstermiştik. Odak grup görüşmelerindeki repertuarlara baktığımızda, ergenliğin bu kadar olumsuz kurulmadığını, hatta yetişkinlerden beklenen olgunluk gibi özelliklerin, yetişkinleri değerlendirmeye ve eleştirmeye yaradığını da görüyoruz. Bu yüzden medyadaki bu olumsuz ergenlik nitelermelerini kişilerin doğrudan benimsemediğini söyleyebiliriz.

Aşağıdaki alıntıda tetikleyici metinde geçen “yetişkin olamamış”, ailesine bağımlı kişi, odak grup görüşmesinde büyüklerinden rıza alan, olması gerekeni yapan yetişkin olarak konuşulmaktadır.

Alıntı 45: Lise / 2 Kız, 2 Erkek

E1: [annem izin vermez diyo (A: evet) annem izin vermez diyo zaten yani bi kişiyle burdaki söze takılıyorum sadece, bi kişiyle hani evlenmesi için elli yaşına da gelsen atmış yaşında hala annesi hayatta olsa bile yani onun müsaade alması gerekiyo diye düşünüyorum (A: him) burdaki benzetmesi yanlış bence

A: o bunu diyene göre de izin almasına gerek yok ben onu anlıyorum hani

E1: hı hı

(...)

K1: (...) mesela ellibeş yaşına gelmiş adam evlenirken annemden izin alıcam ya annesinden izin almak değil de

K2: danışmak

K1: onay al yani rıza

E1: rıza

K1: aynen annen zaten sana bişey demez adam gelmiş kaç yaşına

Yukarıda, bireyselci psikoloji bilgisinin kendi kararını kendi veren, bağımsız yetişkin kurgusuna karşı, geleneksel bilgideki, aile büyüğünden müsaade alması gereken yetişkin kurgusunun çatıştığını görüyoruz. Tetikleyici metindeki “anneden izin almak” ifadesi, katılımcılar tarafından “annenin rızasını almak” olarak yeniden kurgulanıyor.

Aşağıdaki alıntıda da ergenlik, evrensel, herkesin aynı şekilde yaşadığı biyolojik bir süreç olarak değil, içinde yaşanan topluma göre nasıl yaşandığı değişen bir süreçtir.

Alıntı 46: Lise / 3 Erkek

*E1: (...)*şimdi yurtdışının bi ergenliğiyle türkiyenin ergenliği çok da aynı değil (A: hı hı)

A: nasıl farklılıklar var

E1: yurtdışındaki ergenlik yani klasik çocuk lisenin başındadır veya lisededir eve gelir illa bi köpek vardır arkadaş grubu vardır (A: hı hı) onların ailesi de çok karışmaz (A: hı hı) bizde budur bizimkiler de onu yapmaya çalışıyo ama şimdi onun kültürü farklı bizim kültürümüz farklı bizim kültürde ne kadar şey olursa olsun aileyle hep bi bağ vardır (A: hı hı) veya kültürle geçmişle yani onların kültürü geçmişi ne ki onlar etkilensin çok da uzak bi şeyleri yok açıkçası o onla alakalı olduğunu olabilir yani

A: burda farklı türkiyede biraz farklı diyosun

E1: burda farklı ordakini burda yaşayamazsın burdakini de orda yaşayamazsın

Acaba, kişileri fail olarak görmeyip, söylemlerin (mesela bir kurum olarak psikolojinin ürettiği söylemin) kişileri çeşitli konumlara oturttuğunu düşünürsek, veriyi yorumlayışımız nasıl değişir? Bu noktada psikoloji bilgisini içselleştirmiş olmayı ve bu durumun kişiyi dezavantajlı bir konumda tuttuğunu düşünüyorsak psikolojik ezilmeyi / baskılanmayı düşünmemiz gerekir. Lesko (2012:109), aynı katılımcılarla birkaç kez yaptığı görüşmelerde, önceden anne babasıyla çatışma yaşadığını anlatan genç kızın daha sonra bunu kendi kimlik krizi olarak anlattığını aktarır. Lesko bunu, bağlam ve güç ilişkilerinin birbirinden ayrılması ve gençlerin psikolojize edilmesi olarak yorumlar. İkinci versiyon (kimlik krizi), ebeveynlerin ergen üzerindeki kontrolünü gerekli kılar. Lesko, Fanon'un sömürge toplumlarına dair söylediğine atıfla, toplumda yetişkinlerin üstün olduğu durumda çocuk ve gençlerin yetişkin olmak isteyeceğini söyler. Bu durumda, ergenliği, sadece "döneme özgü özelliklere" odaklanarak anlamaya çalışmak yerine, daha geniş sosyal ve kültürel bağlam içinde anlamaya çalışmak daha farklı bir yol açmaktadır.

Ergenliğin batı literatüründe hep tarih ve kültür ötesi bir olgu olarak ele alınmasını (Comaroff ve Comaroff, 2006) da düşünecek olursak, kişinin içinde olup biten şeyler, toplumun sorumluluğunu yok saymaktadır. "Buluğ çağı virüsünden" bahsetmek, ergen olmayanların kendini temiz, sağlıklı görmesini sağlar. Ergenlere

karşı eleştirel ve onları patolojize eden bir duruş sergileyerek, kişi kendini temiz, insani, normal bir konuma çeker.

Güncel psikolojinin sosyal olanı biyolojiye indirmediği (Harris, 1987:43) eleştirisini dikkate alarak, ergenliğin biyolojiye dayalı açıklanması üzerinde düşünmeliyiz. Ergenliğin biyolojik, kaçınılmaz bir dönem olarak görülmesi, olumsuz nitelenmesini kolaylaştırıyor mu? Biyolojikleştirmek, bir şeyi doğallaştırarak toplum dışı kılmanın bir yoludur (Morss, 2002). Peki ya toplumun ergen olduğunu söylemek? Toplumunu da toplumsal bağlam içinde değil, toplum dışı kılarak konuşmuş olmuyor muyuz?

“Ergenler” hakkında konuşurken çeşitli açıklayıcı repertuarlara başvuruyoruz, farklı ergenliklerden bahsediyoruz ancak bunların tümü ile, ergenleri “bilenebilir” kişiler, ergenliği de “bilenebilir” bir yaşantı olarak inşa ediyoruz. Bence, bu “bilenebilir” olma durumu tüm repertuarları kapsayan bir inşa. Patel Stevens vd. (2007) de ergenlerin nesneleştirilmiş varlıklar olarak bilenebilir kılındığını söylüyor.

Lesko (2001) ergenlerin, “panoptik zaman” içinde yaşadığını ileri sürer: Sürekli izleniyor olabilecekleri bilgisiyle kendilerine çeki düzen veren panoptikondaki mahkumlar gibi, ergenler de ergenlik gelişimi bilgisiyle kendilerini izler ve düzeltir. Ergenliğin metafor olarak kullanıldığı, yani konuşulan konu aslında ergenler değilken, benzetme yapılarak ergenliğin söz konusu edildiği konuşmalar, uzmanların ergenlik üzerine yaptıkları konuşmalar ve gündelik konuşmalarda ergenliğin ele alınış biçimlerinin tümü, ergenlerin kendini izlemesine katkıda bulunuyor olabilir. Ayrıca gelişim psikolojisinin ergeni “sürekli dışarıdan nasıl görüldüğü üzerinde düşünen” biri olarak kurması ile gündelik konuşmalarda ve medyada ergenler hakkında yapılan konuşmalar arasındaki ilişkiyi düşünmeliyiz. Bu söylemler, Lesko’nun bahsettiği, ergenin içinde yaşadığı panoptik zamanı kurup sürdürüyor olabilir mi? “Sürekli dışardan nasıl görüldüğünü düşünmek” eylemini, sadece ergenlik döneminin bir özelliği olarak görmek yerine, kişinin bulunduğu sosyal bağlamı düşündüğümüzde farklı biçimde yorumlamak mümkün görünüyor.

Sınırlar ve Kısıtlılıklar

Çalışmamızın sınırları ve kısıtlılıklarında en önemli olan etmenin bağlamı anlayabilmek olduğunu düşünüyorum. Ekşi Sözlük verisinde, bu sitenin kendi

dinamiklerinin belirlediği bir etki mutlaka var. Ama bu konuda bir çalışmaya rastlamadım ve analizde bunu ele almadım. Ekşi Sözlük'ün sisteminin, kurallarının oluşturduğu bağlamı ele alarak yapılacak analiz daha farklı sonuçlar verebilir.

Odak grubu görüşmeleri etkileşim ortamı yaratarak, konuşmaların etkileşim içindeki seyrini incelemeye olanak verse de araştırmacı müdahalesinin hiç olmadığı, doğal bir konuşmada “ergen” kimliğinin nasıl kurulduğunu incelemiş değiliz. Örneğin arkadaş grubu içindeki konuşmalarda ya da aile veya sınıf ortamında öğretmen-öğrenci ilişkisi içindeki doğal konuşmalarda muhtemelen verimizde göremediğimiz boyutlar olacaktır.

Görüşmelerin formatı da nasıl bir verinin ortaya çıktığını etkiler. Örneğin birebirde görüşmek, kişilerle ve grupla birkaç oturumda bir araya gelip görüşmek de seçilebilecek yollardandır. Görüşmelerde kişilerin birbirini tanıyıp tanımaması da bağlamı etkileyen bir etmendir. Bizim çalışmamızda lise gruplarından biri dışında, katılımcılar birbirini tanıyordu. Üniversite gruplarında da çoğu kişi birbirini tanıyordu. Ayrıca daha çeşitli yaş gruplarından katılımcılarla görüşseydik daha çeşitli repertuarlar tespit edebilirdik. Üniversite grubundaki öğrencilerin biri hariç tümünün psikoloji öğrencisi olması, bu görüşmelerde ergenliğin daha çok psikoloji bilgisi içinden konuşulmasını sağlamış olabilir. Psikoloji alanı dışındaki katılımcılarla görüşmeler yapmak, ergenliğin daha farklı nasıl konuşulduğunu görmemizi sağlayabilirdi.

Görüşmelerde soruyu soran kişi ve cevap veren katılımcılar olarak bir konumlandırma var. Bu da bir çerçeve çiziyor. Ayrıca benim yetişkin yaşında olmam, üniversite grubunda olmasa da lise gruplarında onları ergen olarak konumlandırıdığım varsayımı doğurmuş olabilir katılımcılarda. Ancak görüşmelerde kişiler kendilerini ergen olarak konumlandırmadan önce, böyle bir konumlandırma yapmamaya özen gösterdim.

Burman (2008:228) çocukların ona soru sorduğu araştırmasında, kişisel sorulara cevap vermekten rahatsızlık duyduğunu söyler; ve cevap veren rolünün çoğunlukla çocuklara verilen ve belki onların da rahatsız olduğu bir rol olduğuna değinir. Ona yöneltilen sorulardaki kavramları kendisinin tanımlayamaması da Burman'ı rahatsız etmiştir (a.e.). Ben kendi görüşmelerimde herhangi bir kavram geçtiğinde, katılımcıdan bunu “açmasını” istedim, yani sık sık söylediklerini

tanımlamalarını istedim. Bu kadar çok tanım yapmak durumunda kalmak da onlara rahatsızlık vermiş olabilir. En azından zorlanmış olabileceklerini düşünüyorum.

Tetikleyici metinlerin zor anlaşıldığını düşündüm. Metinlerde geçen “ideolojik” ve “tezahür” gibi kelimelerin zor anlaşılacağı aklıma gelmedi. Daha kısa ve daha kolay anlaşılır metinler seçebilirmişiz. Pilot görüşmeden sonra tetikleyici metin eklemeye karar verdik, ancak tetikleyici metinlerle tekrar bir pilot görüşme yapmadık, bu durum da önemli bir kısıtlılık oluşturmaktadır.

İleriki Çalışmalar

Bundan sonraki çalışmalarda, Türkiye’de ergenliğin, ailede ebeveyn-çocuk arasındaki ve okulda öğretmen-öğrenci arasındaki konuşmalarda nasıl inşa edildiğini incelemek, bizim çalışmamızda tespit edemediğimiz repertuarları ve konum alışları göstermesi bakımından önemli görülmektedir. Ayrıca gelişim psikolojisi uzmanlarının ve diğer profesyonellerin kendi meslek grupları içinde ve halka yönelik konferanslar, TV programları, dergi yazıları gibi çeşitli ortamlarda ergenliği ele alışlarını incelemek de Türkiye’deki ergenlik söylemini anlamamız için önemlidir.

Bu çalışmada doğrudan ele almadığımız ama merak ettiğim bir konu da uzmanların ve uzman olmayan kişilerin ergenlik inşalarının birbirini nasıl etkilediğidir. Girişteki alıntılarda gördüğümüz gibi, bir psikiyatristin ergen kalmış yetişkinlerden bahsetmesini ya da bir psikanalistin ergen kalmış toplumdaki bahsetmesini mümkün kılan şey acaba doğrudan psikoloji bilgisi mi yoksa bu bilginin toplumdaki etkileşimlerde biçim değiştirerek başka bir anlam kazanması mı? Yani kim kimi etkiledi diye merak ediyorum. Bilginin “uzmandan topluma” diyebileceğimiz tek yönlü bir hareketi mi var yoksa çift yönlü bir alışveriş mi var?

“Ergen kalmış yetişkin” diye bir özne pozisyonunu üretenin uzman olmayan kişiler mi yoksa psikoloji bilimi mi olduğu sorusuna Rose’un (1996) fikirleri doğrultusunda sanırım “psikoloji bilimi” cevabını verebiliriz. Çünkü sekteye uğramış olsa da bir gelişimsel süreç varsayımına sahip ve bireyin içindeki, bireye ait bir özellikten bahsediliyor. Rose’a göre psikolojinin; kişinin kendi üzerinde düşünmesi, kendini değerlendirişi üzerinde büyük etkisi vardır. Psikolojik terimlerle düşünmek, bunu benimsemiş olmak yalnızca kültüre bağlanamaz, bu tür düşünme biçimleri insanları regüle etme amaçlı yönetim mekanizmalarıdır (a.e.).

Birçok çalışma (ör. Patel Stevens vd., 2007; Lesko, 2001) söylemlerin hangi uygulamaları mümkün kıldığına değinmektedir. Örneğin biyomedikal paradigma, gençlere tanı koyma, tedavi etme, onlara müdahale etme gibi uygulamaları mümkün kılar (Patel Stevens vd., 2007). “Ergenlerin hormonlarının kontrolden çıkması” gibi söylemler ergenlerin (özellikle okullarda) kontrole tabi olmasını, gözetlenmesini sağlar. Ayrıca düşünme becerilerinde kısıtlılıkların olduğu söylemi, müfredatın hafifletilmesine yol açar (a.e.). Türkiye’de ergenlerin inşa edilmiş biçiminin hangi uygulamaları mümkün kıldığı da incelenebilecek bir konudur.

Ayrıca, ergenliğin inşasında, duyguların yerini incelemenin de önemli olduğunu düşünüyorum. Duygulara nasıl baktığımızla da ilişkili görünüyor ergenliği konuşma biçimleri. Bilimsel duruşla yazanlar da eleştirel duruşla yazanlar da “ergenin duyguları” hakkında konuşuyor.

Boler’e (1999:8) göre duygulara dair baskın kavrayış ve akademik söylem şu şekildedir: “Duygular bireyin içindedir; duygular doğaldır ve onları kontrol etmeyi öğrenmeliyiz; duygular dışa vurmamayı öğrendiğimiz, özel (private) deneyimlerdir.” Bu tanımları, katılımcıların yetişkinlik tasavvurundaki olgun yetişkinin özelliklerine benzettim. Duygular konusunda Boler (a.e.:xi) daha farklı düşünmeyi önerir. Duyguları kişinin içinde bulunan, özel olarak deneyimlenen olgular olarak değil, “dilde yerleşik olan kültürel değerleri ve kuralları yansıtan, kamusal üretimler” olarak düşünmeyi önermektedir (a.e.:6). Boler, batı felsefesi tarihinde kadınların doğaları gereği mantıktan yoksun oldukları fikrine değinir (a.e.:8). Bugün benzer bir kavrayışa ergenler hakkında da sahip görünüyoruz.

Boler duyguların sosyal kontrolünün ırk, sınıf ve cinsiyet gibi deneyimleri nasıl şekillendirdiği sorusunu sorar (a.e.) Bizim çalışmamızdaki ergenliğin bitimi ve yetişkinliğe geçiş etrafındaki söylemler, irrasyonel duyguları geride bırakma amaçlı sosyal kontrolün bir parçası olabilir mi? Yetişkinlikte de “ergen kalmış” biri olarak tanımlanma ihtimali, duyguların sosyal kontrolünün yetişkinler üzerindeki biçimlerinden biri olabilir.

Sonsöz

Ergenlik doğası gereği ikilemli, çelişkili, zıtlık barındıran bir yaşantı mıdır, bu çalışma buna dair bir söz söylemiyor, ama söyleyebileceğimiz şudur ki ergenliği nasıl

konuştuğumuz zıtlıklar barındırıyor, kişileri ya da kendimizi ergen olarak konumlandırırımız da tek tip değil; çelişkili konumlar içeriyor. Aslında tek bir ergenlikten, tek bir yetişkinlikten bahsetmiyoruz. Farklı ergenlikler, yetişkinlikler var ve bu kavramları çalışmak, bağlamsallıklarını göz ardı etmemeyi gerekli kılıyor.

Lesko (2001:178), ergenlere dair yaygın tasavvurların kapalı bir akıl yürütme sistemi oluşturduğunu belirtir. O halde, ergenliğin söylemsel olarak nasıl kurulduğunu incelemek, ergenlik olarak tarif ettiğimiz bu kurguyu / kurguları, nasıl bir sınırlama içinde ele aldığımızı bize gösterme potansiyeline sahiptir. Nasıl konuştuğumuzu anlamak, daha farklı nasıl konuşabileceğimize de ışık tutabilir.

KAYNAKÇA

- AKÇA, H.: 2010 “The Internet as a Participatory Medium: An Analysis of the Eksi Sozluk Website as a Public Sphere”, Doktora Tezi, University of South Carolina
- AKYAZI, A.: 2014 “Yeni iletişim ortamı olarak dijital katılımcı sözlüklerde nefret söylemi”, **Marmara İletişim Dergisi**, 22, S. 183-193.
- ALATLI, A.: 2014 “Erdoğan one minute çeker”, Röportaj: Ayşe Böhürler, **Yenişafak Gazetesi**, 21.01.2014, <http://yenisafak.com.tr/roportaj-haber/erdogan-one-minute-ceker-21.01.2014-611435?ref=manset-4>, Son Erişim: 3 Mart 2019
- ARIÉS, P.: 1962 **Centuries of Childhood**, (çev. R. Baldick), New York, Alfred A. Knopf
- ARNETT, J. J.: 2006 “G. Stanley Hall’s Adolescence: Brilliance and Nonsense”, **History of Psychology**, 9:3, s. 186-197.
- ATALAY, H. : 2013 “Türkiye insanı” ve kalıcı ergenlik halleri, **Birikim Dergisi**, sayı 294, s.18-33.
- BENWELL, B. VE STOKOE, E.: 2006 **Discourse and Identity**, Edinburgh University Press
- BESSANT, J. VE WATTS, R.: 2012 “The Mismeasurement of Youth: Why Adolescent Brain Science is Bad Science”, **Contemporary Social Science**, 7:2, 181-196
- BOLER, M.: 1999 **Feeling Power: Emotions and Education**, New York, Routledge

- BRATT, C., ABRAMS, D., SWIFT, H. J., VAUCLAIR, C. M. VE MARQUES, S.: 2018 “Perceived age discrimination across age in Europe: From an ageing society to a society for all ages” **Developmental Psychology**, 54:1, s.167-180.
- BURMAN, E.: 2008 **Deconstructing Developmental Psychology**, New York, Routledge, 2. Bs. (orijinal yayın tarihi: 1994)
- BURR, V.: 1995 **An Introduction to Social Constructionism**, London, Routledge
- CLOUTIER 1994 “Ergenlik Psikolojisinde Kuramlar”, çev. B. Onur, **Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi**, 27:2, s.875-904, (orijinal yayın tarihi: 1982)
- COMAROFF, J. VE COMAROFF, J.: 2005 “Reflections on Youth, from the Past to the Postcolony”, **Makers & Breakers: Children & Youth in Postcolonial Africa**, (Ed. A. Honwana ve F. De Boeck), Africa World Press, s.19-30.
- DAVIES, B. VE HARRÉ, R.: 1990 “Positioning: The Discursive Production of Selves”, **Journal for the Theory of Social Behaviour**, 20:1, s.43-63.
- DE FINA, A., SCHIFFRIN, D. VE BAMBERG, M.: 2006 **Discourse and Identity**, New York, Cambridge University Press
- DURKIN, K.: 1995 **Developmental Social Psychology: From Infancy to Old Age**, Malden, Blackwell Publishing
- EDLEY, N.: 2001 “Analysing Masculinity: Interpretative Repertoires, Ideological Dilemmas and Subject Positions”, **Discourse as Data: A Guide for Analysis**, (ed. M. Wetherell, S.

- Taylor ve S. J. Yates), London, Sage Publications, s. 189-228.
- “ERGEN” Ekşi Sözlük, <https://eksisozluk.com/ergen--123427>, Son Erişim: 18 Nisan 2018
- ERKUL, D. : 2013 “İktidar Ergen Olunca”, **Birikim Dergisi**, sayı 294, s.63-64.
- FLACKS, M.: 2007 ““Label Jars Not People”: How (Not) to Study Youth Civic Engagement”, **Representing Youth: Methodological Issues in Critical Youth Studies**, (Ed. A. L. Best), New York University Press, s.60-83
- FREUD, A.: 1993 The Ego and The Mechanisms of Defence, çev. C. Baines, London, Karnac Books (orijinal yayın tarihi: 1936)
- GABRIEL, F.: 2013 **Deconstructing Youth: Youth Discourses at the Limits of Sense**, Palgrave Macmillan
- GARSTKA, T. A., SCHMITT, M T., BRANSCOMBE, N. R. VE HUMMERT, M. L.: 2004 “How Young and Older Adults Differ in Their Responses to Perceived Age Discrimination”, **Psychology and Aging**, 19:2, s. 326-335.
- GRIFFIN, C.: 1993 **Representations of Youth: The Study of Youth and Adolescence in Britain and America**, Polity Press
- HALL, G. S.: 1907 **Youth: Its Education, Regimen, and Hygiene**, Appleton
- HANAWALT, B. A.: 1992 “Historical Descriptions and Prescriptions for Adolescence”, **Journal of Family History**, 17(4), 341–351.
- HARRIS, A. E.: 1987 “The Rationalization of Infancy”, **Critical Theories of Psychological Development**, (Ed. J. M. Broughton), New York, Plenum Press

- JAMES, A. ve PROUT, A.: 1997 “Introduction”, **Constructing and Reconstructing Childhood: Contemporary Issues in the Sociological Study of Childhood**, (Ed. James ve Prout), London, Falmer Press
- KILIÇARSLAN, İ.: 2013 “Türkiye’nin Yeni İdeolojisi: Ergenlik” **Yeni Şafak Gazetesi**, 30 Kasım 2013, <http://yenisafak.com.tr/yazarlar/ismailkilicarslan/turkiyenin-yeni-ideolojisi-ergenlik/42693>,
Son Erişim: 3 Mart 2019
- KITZINGER, J. VE BARBOUR, R. S.: 1999 “Introduction: The Challenge and Promise of Focus Groups” **Developing Focus Group Research: Politics, Theory and Practice**, (Ed. Kitzinger ve Barbour), London, Sage Publications.
- KROGER, J.: 2004 **Identity in Adolescence: The Balance between Self and Other**, New York, Routledge, 3. Bs.
- KULAKSIZOĞLU, A.: 1998 **Ergenlik Psikolojisi**, İstanbul, Remzi Kitabevi
- LESKO, N.: 1996 “Past, Present, and Future Conceptions of Adolescence”, **Educational Theory**, 46:4, s.453-472.
- LESKO, N.: 2012 **Act Your Age! A Cultural Construction of Adolescence**, New York, Routledge, 2. Bs. (orijinal yayın tarihi: 2001)
- LÜKÜSLÜ, D.: 2011 “Bilişim Teknolojileriyle Örgütlenen Gençlik Hareketleri ve Yeni Bir Siyaset Arayışı”, **Katılımın “e-hali”**: **Gençlerin Sanal Alemi** (Der. A. T. Aydemir), İstanbul, Alternatif Bilişim Derneği, s.48-67.

- MILLER, P. H.: 2009 **Theories of Developmental Psychology**, New York, Worth Publishers
- MORSS, J. R.: 2002 **Growing Critical: Alternatives to Developmental Psychology**, London and New York, Routledge (orijinal yayın tarihi: 1996)
- MUMCU, C.: 2014 “Ergenliği Atlatamıyoruz”, Röportaj: Pınar Tarcan, **Vatan Gazetesi** (Pazar Vatan eki), 20 Nisan 2014, <http://www.gazetevatan.com/ergenligi-atlatamiyoruz-736225-pazar-vatan/>, Son Erişim: 3 Mart 2018
- NEYZİ, L.: 2001 “Object or Subject? The Paradox of ‘Youth’ in Turkey”, **International Journal of Middle East Studies**, 33, s. 411-432.
- NORTH, M. S. VE FISKE, S. T.: 2012 “An Inconvenienced Youth? Ageism and Its Potential Intergenerational Roots”, **Psychological Bulletin**, 138:5, s. 982-997.
- ÖZTAN, G. G.: 2013 **Türkiye’de Çocukluğun Politik İnşası**, İstanbul, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, 2. Bs. (orijinal yayın tarihi: 2011)
- PATEL STEVENS, L., HUNTER, L. T., PENDERGAST, D., CARRINGTON, V., BAHR, N., KAPITZKE, C. VE MITCHELL, J.: 2007 “ReConceptualizing the possible narratives of adolescence”, **Australian Educational Researcher**, 34(1), s. 107-127.
- PECCEI, J. S.: 1999 **Child Language**, London, Routledge, 2. Bs. (orijinal yayın tarihi: 1994)
- PIAGET, J. VE INHELDER, B.: 1958 **The Growth of Logical Thinking from Childhood to Adolescence**, çev. A. Parsons, Basic Books

- POTTER, J. VE WETHERELL, M.: 1987 **Discourse and Social Psychology: Beyond Attitudes and Behavior**, London, Sage Publications
- POTTER, J., WETHERELL, M., GILL, R. VE EDWARDS, D.: 1990 “Discourse: Noun, Verb or Social Practice?”, **Philosophical Psychology**, 3:2, s.205-217.
- RABY, R.: 2007 “Across a Great Gulf? Conducting Research with Adolescents”, **Representing Youth: Methodological Issues in Critical Youth Studies**, (Ed. A. L. Best), New York University Press, s.39-59
- ROSE, N.: 1996 **Inventing our Selves: Psychology, Power, and Personhood**, Cambridge, Cambridge University Press.
- SERCOMBE, H.: 1996 “Naming Youth: the Construction of Youth Category” Doktora tezi, Murdoch University
- SMITHSON, J.: 2000 “Using and analysing focus groups: Limitations and possibilities”, **International Journal of Social Research Methodology**, 3:2, s. 103-119.
- TAYLOR, S.: 2001 Locating and Conducting Discourse Analytic Research, **Discourse as Data: A Guide for Analysis**, (Ed. M. Wetherell, S. Taylor ve S. J. Yates), London, Sage Publications, s. 5-48.
- TÜRK, H. B.: 2013 ““Ergenlik Ömür Boyu”: Sosyal Medyada Ergenlik Söylemi Üzerine”, **Birikim Dergisi**, sayı 294, s.38-42.
- VAN LANGENHOVE, L. VE HARRÉ, R.: 1999 “Introducing Positioning Theory”, **Positioning Theory: Moral Contexts of Intentional Action**, (Ed. R. Harré ve L. van

- Langenhove), Oxford, Blackwell Publishers, s.14-31.
- WETHERELL, M. VE POTTER, J.: 1998 “Discourse Analysis and Interpretative Repertoires”, **Analysing Everyday Explanation: A Casebook of Methods**, (Ed. C. Antaki), London, Sage Publications, s.168-183.
- WILKINSON, S.: 1998 “Focus group methodology: a review”, **International Journal of Social Research Methodology**, 1:3, s. 181-203.
- YAVUZER, H.: 2005 **Gençleri Anlamak**, İstanbul, Remzi Kitabevi, 4. Bs. (orijinal yayın tarihi: 2005)
- ZIRAMAN, D. A.: 2018 “Kamusal Bir Alan Olarak İnternette Kimlik Tartışmaları: Ekşi Sözlük’te Hrant Dink Ve Tahir Elçi Başlıklarının Söylem Analizi”, **Doktora Tezi**, İstanbul, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü